

**Vilniaus Universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra**

Akvilė Meškauskaitė
V kurso, komercinės teisės
studijų atšakos studentės

Magistro darbas
Juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo ypatumai

Vadovė: Partnerystės profesorė dr. Egidija Tamošiūnienė
Recenzentas: Lekt. dr. Vilius Mitkevičius

2020
Vilnius

TURINYS	
ĮVADAS	2
1. JURIDINIO ASMENS DALYKINĖS REPUTACIJOS GYNIMO SAMPRATA	6
1.1. Dalykinės reputacijos apibrėžimo ypatumai	6
1.2. Dalykinės reputacijos prigimtis	11
1.3. Dalykinės reputacijos vertinimo metodika	16
2. JURIDINIO ASMENS DALYKINĖS REPUTACIJOS GYNIMO BŪDAI	23
2.1. Alternatyvūs ginčo sprendimo būdai	23
2.1.1. Žurnalistų etikos inspektoriaus kompetencija juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo srityje	25
2.1.2. Visuomenės informavimo etikos komisijos įgaliojimai ginant juridinio asmens dalykinę reputaciją	29
2.2. Pažeistų teisių gynimas teisme ir jų gynimo būdai	31
2.2.1. Apsauginiai gynybos būdai	32
2.2.2. Kompensaciniai gynimo būdai	36
2.2.3. Dalykinės reputacijos gynimas teisme	39
3. JURIDINIO ASMENS DALYKINĖS REPUTACIJOS GYNIMO PROBLEMINIAI ASPEKTAI	46
3.1. Teisės į saviraišką ir dalykinės reputacijos pusiausvyra	46
3.2. Dalykinės reputacijos apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos	53
3.3. Teismo proceso viešumo principas ir dalykinės reputacijos apsauga	57
IŠVADOS	62
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	65
SANTRAUKA	77
SUMMARY	78

IVADAS

Darbo aktualumas. Mokslininkų duomenimis, juridinio asmens dalykinė reputacija yra strateginis turtas, didžiają dalimi lemiantis įmonės sėkmę¹. Atlikti skaičiavimai rodo, kad šiandien apie 75 proc. įmonės vertės sudaro nematerialus turtas, o daugeliui įmonių vienas pagrindinių — dalykinė reputacija². Teigiama ūkio subjekto reputacija gali lemti gerokai geresnius finansinius rezultatus, paskatinti akcininkus investuoti į įmonę, padėti prisitraukti talentingus darbuotojus, išlaikyti esamus klientus, pritraukti naujus³. Atitinkamai, pažeista dalykinė reputaciją gali sukelti itin didelius neigiamus padarinius.

Kaip yra pažymėjęs Benjamin Franklin, norint sukurti gerą reputaciją, reikia atlikti daug gerų darbų, tačiau užtenka tik vieno blogo darbo ją sugriauti. Šią citatą taikliai iliustruoja Volkswagen korporacijos pavyzdys: Volkswagen akcijų kaina nukrito 40 proc. per kelias savaites dėl korporacinio skandalo, susijusio su dyzelinių variklių emisijos koregavimu, kuris stipriai pažeidė dalykinę reputaciją⁴. Taigi, galima pagrįstai teigti, kad dalykinė reputacija, nors ir būdama labai svarbia vertybe, ir kone, kertiniu įmonės turtu, yra labai trapi.

Tai, jog dalykinė reputacija, būdama tokia vertinga, gali būti lengvai pažeidžiama suponuoja, kad teisės sistemoje šiai vertybei turėtų būti skiriamas didelis dėmesys, o ūkio subjektams sudaromos tinkamos galimybės efektyviai apsiginti nuo bet kokių į ją nukreiptų neteisėtų veiksmų. Tačiau galiojantis teisinis reglamentavimas bei teismų praktika šioje srityje kelia abejonių dėl efektyvaus šios neturtinės vertybės gynimo.

Lietuvos įstatymų leidėjas yra įtvirtinęs, kad dalykinė reputacija yra ginama taip pat kaip fizinio asmens, nors teisės doktrinoje pastebima, o ir pati teisminė praktika atskleidžia, kad teismai netaiko tokių pačių kriterijų juridiniams asmenims ginant dalykinę reputaciją, kokius taiko fiziniams asmenims ginant garbę ir orumą⁵. Priešingai, nors pažeista dalykinė reputacija gali sukelti itin ryškius neigiamus padarinius ne tik pačiam juridiniam asmeniui, bet ir aplink jį veikiančiai ekosistemai, teismai juridiniams asmenims taiko griežtesnius kriterijus, konstatuodami dalykinės reputacijos pažeidimą negu taiko fiziniams asmenims, sprendžiant dėl garbės ir orumo pažeidimų. Neaiškumo kelia ir bylos, kai konkuruojantys ūkio subjektai galimai siekdami įgyti konkurencinį pranašumą paskelbia melagingas žinias.

¹ CLIVE, C. *Part I: Corporate Reputation as a Strategic Asset: Corporate Reputation and the Bottom Line.* Corp Reputation Rev 1, 1997, p. 17.

² BROWN, D. M., TURNER, P. *The admirable company: why corporate reputation matters so much and what it takes to be ranked among the best.* Profile Books, 2008, p. 67.

³ Ibid., p. 3-4.

⁴ JUNG, J.C., SHARON, E. *The Volkswagen emissions scandal and its aftermath.* Global Business and Organizational Excellence, 2019, p. 6.

⁵ CIRTAUTIENĖ, S. *Šiuolaikinė neturtinės žalos atlyginimo kaip civiliniu teisių gynimo budo koncepcija.* Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Mykolo Romerio universitetas, Vilnius, 2007, p. 146.

Tokiu atveju kyla klausimų: ar pagrįstai šiose bylose yra taikomi tokie patys kriterijai, kokie taikomi bylose, kai dalykinė reputacija yra pažeidžiama visuomenės informavimo priemonių, peržengus saviraiškos laisvės ribas. Nors Lietuvos teismų praktikoje nestinga bylų, kuriose ūkio subjektai gina savo reputaciją, teismų praktika šios kategorijos bylose vis dar nėra nuosekli: tos pačios taisyklės nepagrįstai yra pritaikomos skirtingų faktinių aplinkybių byloms, praktika yra prieštaringa, ypač kalbant apie žinios atskyrimo nuo nuomonės aiškinimo aspektą bei kriterijus, kuriuos juridinis asmuo turi įrodyti, kai dalykinę reputaciją gina prašydamas teismo tik konstatuoti dalykinės reputacijos pažeidimą ir neprašydamas žalos atlyginimo. Be to, kasacinio teismo išaiškinimų stoka lemia apribotas juridinių asmenų galimybes apginti pažeistą dalykinę reputaciją, pavyzdžiui, bylose, kuriose nagrinėjamas teismo proceso viešumo principo ir dalykinės reputacijos apsaugos pusiausvyros klausimas.

Nurodyti aspektai leidžia įvardinti šio darbo tikslą – identifikuoti bei įvertinti dalykinės reputacijos gynimo efektyvumą, analizuojant pasirinktus dalykinės reputacijos pažeidimo ir galimus gynimosi nuo jų būdus. Tam, kad būtų pasiektas darbo tikslas, keliami šie uždaviniai:

1. Išanalizuoti dalykinės reputacijos sąvoką, jos ypatumus, atskleisti šios vertybės prigimtį bei santykį su garbės ir orumo prigimtimi; nustatyti galimus dalykinės reputacijos vertinimo metodus, kuriais remdamiesi juridiniai asmenys gali įrodinėti dalykinės reputacijos pasikeitimą po jos pažeidimo.
2. Išanalizuoti alternatyvius bei dalykinės reputacijos gynimo teisme būdus bei jų taikymo ypatumus.
3. Atlikti teisminės praktikos dalykinės reputacijos bylose analizę pagal pasirinktus dalykinės reputacijos pažeidimo būdus, siekiant identifikuoti kiekvienam pažeidimo būdui taikytinos gynybos ypatumus ir galimus neefektyvumus.

Darbo objektas. Darbe nagrinėjami juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo ypatumai taikant alternatyvius dalykinės reputacijos gynimo būdus, tiek šią vertybę ginant Lietuvos Respublikos teismuose. Pažymėtina, kad dėl apimties stokos, dalykinės reputacijos gynimo ypatumai analizuojami tik kalbant apie civilinę teisę. Be to, šiame darbe yra pasirinkta kalbėti tik apie privačius juridinius asmenis, nors analizuojama problematika ir gauti rezultatai su galimomis išlygomis gali būti pritaikomi tiek ir ginant viešųjų asmenų dalykinę reputaciją.

Darbo originalumas. Didelė dalykinės reputacijos daroma įtaka įmonės sėkmei lemia tai, kad šiandienis mokslas skiria itin daug dėmesio šios neturtinės vertybės tyrinėjimui⁶. Kaip pažymi Harvardo universiteto teisės mokslininkai, teisė veikia kaip svarbus kanalas, darantis didelę įtaką dalykinei reputacijai⁷. Visgi, šiandien Lietuvoje teisės doktrinoje pasigendame platesnio bei gilesnio šios neturtinės vertybės analizės: nėra išgryninta dalykinės reputacijos prigimtis bei jos vieta teisinėje turto klasifikacijoje, mažai nagrinėti įvairūs dalykinės reputacijos gynimo ypatumai, dėl kurių kvestionuotinas šios vertybės gynimo efektyvumas. Egzistuojantys teisės šaltiniai, dalykinės reputacijos apsaugą tyrinėja arba labai specifinėje plotmėje, pavyzdžiui, S. Cirtautienės monografija „Neturtinės žalos atlyginimas kaip civilinių teisių gynimo būdas“, arba labai glaustai pateikia bendrus dalykinės reputacijos gynimo principus — L. Meškauskaitės monografija „Žiniasklaidos teisė“. Dalykinės reputacijos gynimo tema taip pat yra parašyti keli magistro darbai, tačiau juose galima pasigesti išsamesnio juridinio asmens dalykinės reputacijos vertinimo metodikos atskleidimo, dalykinės reputacijos santykio su garbe ir orumu vertinimo, praktinių dalykinės reputacijos gynimo aspektų analizės, kurie yra tyrinėjami šiame darbe — nuomonės ir žinios atskyrimo klausimo problematika, juridinio asmens gynimas, kai dalykinė reputacija yra pažeidžiama pasinaudojant viešumo principu ar esant nesąžiningiems konkurentų veiksams.

Darbo metodologija. Darbe naudojami metodai:

1. *Dokumentų analizės* metodas. Jo pagalba buvo analizuojami Lietuvoje galiojantys teisės aktai, įtvirtinantys dalykinės reputacijos apsaugą, teisės doktrinos darbai, vadybos mokslo šaltiniai, kurie papildė dalykinės reputacijos vertinimo metodikos spragas teisės mokslo šakoje ir kt.
2. *Sisteminis* metodas. Šis metodas naudojamas analizuojant įvairius dalykinės reputacijos sampratos aspektus, vertinant egzistuojančius gynimo būdus, vertinant atskirus teismų sprendimus bei darant apibendrintas išvagas.
3. *Lyginamasis* metodas. Šis metodas taikomas lyginant dalykinės reputacijos bei garbės ir orumo prigimtį, šių vertybių vietą teisinės turto klasifikacijos skalėje, skirtingų įstatymų apimtį, įtvirtinant dalykinės reputacijos apsaugą, lyginant skirtingus gynybos būdus, skirtingą teismų praktiką.

Svarbiausi šaltiniai. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (toliau tekste – CK), Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (toliau tekste – CPK), Lietuvos

⁶ PIRES, V., TREZ, G. *Corporate reputation*. Revista de Gestão, 2018, p. 48.

⁷ SHAPIRA, R. *A Reputational Theory of Corporate Law* [interaktyvus]. Stanford Law & Policy Review, 2015, p. 3 [žiūrėta 2020-02-20]. Prieiga per internetą: <https://heinonline.org/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/stanlp26&id=11&men_tab=srchresults>.

Aukščiausiojo Teismo (toliau tekste – LAT) nutartys, Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau tekste – EŽTT) jurisprudencija, Lietuvos bei užsienio teisės doktrinos šaltiniai ir moksliniai straipsniai.

1. JURIDINIO ASMENS DALYKINĖS REPUTACIJOS GYNIMO SAMPRATA

1.1. Dalykinės reputacijos apibrėžimo ypatumai

Pradedant bet kokią mokslinę diskusiją apie tam tikro objekto vertinimą, pirmas žingsnis yra sampratos apibrėžimas, identifikavimas⁸. Teisės teorijoje pabrėžiama, kad išsami pažintis kiekviename moksle prasideda nuo tyrimo objekto nustatymo, t. y. tos tikrovės, kurią konkrečiu atveju mokslas siekia pažinti, praktiškai įvaldyti⁹. Tik tinkamai nustačius tyrimo objektą galima pereiti prie kitų uždavinių, kuriais siekiama paaiškinti tam tikrus reiškinius bei juos įvertinti. Taigi, ir juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo ypatumų Lietuvos teisinėje sistemoje nagrinėjimas šiame darbe prasideda nuo dalykinės reputacijos kaip objekto pažinimo.

Lietuvos teisės sistemoje juridinio asmens dalykinės reputacijos apsauga įtvirtinta įvairiuose teisės aktuose, t. y. juridinio asmens dalykinę reputaciją netiesiogiai pripažįsta ir saugo Lietuvos Respublikos Konstitucija (toliau tekste – Konstitucija), CK, Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas (toliau tekste – Konkurencijos įstatymas), Lietuvos Respublikos reklamos įstatymas (toliau tekste – Reklamos įstatymas), Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas (toliau tekste – Visuomenės informavimo įstatymas), tiek kiti įstatymai, o Europos Sąjungos mastu, kas daro didelę įtaką Lietuvos teismų plėtojama jurisprudencijai bylose dėl dalykinės reputacijos gynimo – Europos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija (toliau tekste – Konvencija).

Nors Konstitucija juridinio asmens dalykinės reputacijos apsaugos tiesiogiai neįtvirtina, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau tekste – Konstitucinis Teismas) doktrinoje yra pažymėta, kad *inter alia* dalykinė reputacijos sumažėjimo atveju, kai jis yra atsiradęs dėl kitų asmenų neteisėtų veiksmų, „įstatymų leidėjui iš Konstitucijos, *inter alia* 23 straipsnio 1 ir 2 dalių, konstitucinio teisinės valstybės principo kyla pareiga nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris leistų atlyginti (kompensuoti) savininko patirtus tiek materialinio, tiek moralinio pobūdžio praradimus¹⁰“. Dėl to, darytina išvada, kad juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo klausimai yra ir konstitucinės justicijos objektas. Jos apsaugą galima netiesiogiai kildinti, skirtingai nei fizinių asmenų garbės ir orumo gynimą, kompleksiskai iš Konstitucijos 23 straipsnio, įtvirtinančio nuosavybės apsaugą, 25 straipsnio nustatančio dezinformacijos draudimą bei

⁸ WARTICK, S.L. *Measuring corporate reputation: Definition and data*. Business & Society, 2002, 41(4), p. 372.

⁹ VAIŠVILA A. *Teisės teorija. Antrasis leidimas*. Mykolo Riomerio universitetas: Justitia, 2004, p. 26-27.

¹⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. 2009-03-27 nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymo 51 straipsnio (2000-10-10 redakcija) 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, Nr. 33/06.

46 straipsnio, užtikrinančio asmens ūkinės veiklos laisvę, iniciatyvą ir sąžiningos konkurencijos apsaugą.

CK 2.24 straipsnis nustato fizinio asmens garbės ir orumo gynimo apsaugos mechanizmą, o šio straipsnio 8 dalis pažymi, kad tos pačios taisyklės taikomos taip pat ir ginant juridinio asmens dalykinę reputaciją. CK 1.114 straipsnis įtvirtina dalykinę reputaciją kaip asmeninę neturtinę teisę. Pažymėtina, kad pastaroji teisės norma yra vienintelė nacionalinės teisės sistemoje, pateikianti tam tikrą dalykinės reputacijos sąvoką, dalykinę reputaciją apibrėžiant kaip *asmeninę neturtinę teisę*. Atkreiptinas dėmesys, kad šioje teisės normoje nėra išskiriama, apie kieno dalykinę reputaciją yra kalbama: fizinio ar juridinio asmens ar abiejų. Kituose teisės aktuose įtvirtinama tik dalykinės reputacijos apsauga, tačiau nėra pateiktas šios neturtinės teisės apibrėžimas. Antai, Visuomenės informavimo įstatymo 15 straipsnis įtvirtina asmens (juridinio asmens) atsakymo teisę, tuo atveju, jeigu per visuomenės informavimo priemones buvo paskelbta dalykinei reputacijai kenkianti informacija. Konkurencijos įstatymo 15 straipsnis draudžia nesąžiningos konkurencijos veiksmus, galinčius pakenkti *inter alia* ūkio subjekto dalykinei reputacijai, kuriais siekiama imituoti kito ūkio subjekto gaminio ar jo pakuotės, jeigu šiais veiksmais siekiama pasinaudojant kito ūkio subjekto reputacija gauti nesąžiningos naudos. To paties įstatymo 16 straipsnis įtvirtina juridinio asmens teisių gynybos būdą nesąžiningos konkurencijos veiksmais, kuriais *inter alia* buvo pažeista dalykinė reputacija. Reklamos įstatymo 6 straipsnis apibrėžia lyginamosios reklamos ribas, susijusias su dalykinės reputacijos apsauga, t. y. minėtas straipsnis nustato, kad lyginamoji reklama yra leistina, jeigu nesąžiningai nesinaudojama konkurento, įskaitant, bet neapsiribojant, reputacija.

Kaip matyti iš nurodyto teisinio reglamentavimo, didžioji dalis teisės normų įtvirtina juridinio asmens dalykinės reputacijos apsaugą *per se* ar apsaugos įgyvendinimo būdus. Taigi, nepaisant itin plačiai sureguliuotos dalykinės reputacijos apsaugos, iki šiol Lietuvos įstatymų leidėjas nei viename teisės akte nėra pateikęs tikslaus juridinio asmens dalykinės reputacijos sąvokos apibrėžimo. Nors įtvirtinti dalykinės reputacijos terminą nėra pagrindinis įstatymų leidėjo uždavinys¹¹, analizuojant skirtingus teisės aktus, reguliuojančius dalykinės reputacijos apsaugą, galima išskirti tam tikrus dviprasmiškumus, kurių galimai kiltų mažiau, esant labiau apibrėžtai dalykinės reputacijos sąvokai. Kaip pavyzdžiui, vienuose teisės aktuose naudojamas „juridinio asmens dalykinė reputacija“¹²

¹¹ VAIŠVILA, A. *Ar kiekvienam įstatymui taikytinas socialinio veiksmingumo kriterijus?* [interaktyvus]. Jurisprudencija, 2004, 54(46), p. 6-9 [žiūrėta 2020-02-25]. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2004~1367184266870/>>.

¹² Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1996, nr. 71-1706.

terminas, kituose įstatymuose – „ūkio subjekto reputacija¹³“, o pagrindiniame Lietuvos Respublikos įstatyme – Konstitucijoje, juridinio asmens dalykinės reputacijos sąvoka apskritai *expressis verbis* nėra įtvirtinta.

Kiek daugiau aiškumo apibrėžiant dalykinės reputacijos sąvoką įneša teismų praktika bei teisės doktrina, tačiau ir čia pasigendama vieningo sutarimo. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (toliau tekste – LAT), pagal minėtą teisinį reglamentavimą, nurodo, kad kaip ir asmens saviraiškos laisvė, juridinio asmens dalykinė reputacija yra *saugotina ir gintina vertybė*¹⁴. LAT taip pat ne kartą yra pažymėjęs, kad juridinio asmens dalykinė reputacija suprantama kaip *jo geras vardas, teigiamas vertinimas ir požiūris visuomenėje, verslo aplinkoje*¹⁵. Pastarasis apibrėžimas iš esmės atspindi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaro II knygoje pateikiamą CK 2.24 straipsnio 8 dalies paaiškinimą, kuriame dalykinė reputacija apibūdinama kaip *geras firmos vardas*¹⁶.

Kalbant apie teisės doktriną, galima pastebėti, kad joje pateikiamos dalykinės reputacijos sąvokos nesiremia vien tik teigiamos reputacijos apibrėžimu. Kaip pavyzdžiui, V. Kavaliauskienė, G. Drūteikienė, dalykinę reputaciją įvardija kaip *bet kokią viešą informaciją apie šį asmenį, pavyzdžiui, dalykinius ir neformalius ryšius, pažintis, komentarus, pasisakymus, susirašinėjimą, dalyvavimą įvairiuose renginiuose ir t. t.*¹⁷, o L. Meškauskaitė nurodo, kad dalykinė reputacija *pirmiausiai yra susijusi su šio asmens socialine bei ekonomine veikla*¹⁸. Teisės teorijoje dalykinė reputacija taip pat priskirtina prie neturtinio pobūdžio vertybių, kurios leidžia užtikrinti asmens individualizaciją visuomenėje.¹⁹ Kitaip tariant, dėl reputacijos egzistavimo, asmuo gali būti išskiriamas, atpažįstamas iš kitų asmenų, nepaisant ar išskirtinumas, atpažįstamumas būtų dėl tam tikrų teigiamų ar neigiamų savybių, požymių.

Pažymėtina, kad Lietuvos teisinė sistema yra ne vienintelė, kurioje galima pasigesti dalykinės reputacijos sampratos apibrėžtumo teisiniame reglamentavime. Tokią pačią

¹³ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės Žinios*, 1999, nr. 30-856.

¹⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012-02-13 nutartis civilinėje byloje „TEO LT“, AB v. „Tele-3“, S. B., Lietuvos radijo ir televizijos asociacija, Nr. 3K-3-32/2012.

¹⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2004-11-24 nutartis civilinėje byloje UAB „Naujasis aitvaras“ v. UAB „Ekstra“ žurnalo „Ekstra“ leidėjas V. S., Nr. 3K-3-630/2004; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus kolegija. 2006-12-20 nutartis civilinėje byloje UAB „Šilutės komunalininkas“ v. P. S., individuali įmonė „Uola“, Nr. 3K-3-667/2006 ir kt.

¹⁶ MIKELĖNAS V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*. Antroji knyga: Asmenys. Vilnius: Justitia, 2002.

¹⁷ KAVALIAUSKIENĖ, V., DRŪTEIKIENĖ, G. *Vadovo reputacija: esmė ir pagrindiniai elementai*. Informacijos mokslai, 2012, t. 61, p. 72.

¹⁸ MEŠKAUSKAITĖ, L. *Žiniasklaidos teisė: Visuomenės informavimo teisė, teoriniai ir praktiniai aspektai*. Registrų centras, Vilnius, 2018, p. 403.

¹⁹ CIRTAUTIENĖ, S. *Neturtinės žalos atlyginimas kaip neturtinių vertybių gynimo būdas*. Jurisprudencija, 2005, t. 71(63), p. 6.

tendenciją galima pastebėti ir kitose jurisdikcijose. Kaip pavyzdžiui, Lenkijoje taip pat nėra vieningo teisės akte įtvirtinto dalykinės reputacijos apibrėžimo, o Lenkijos teismų jurisprudencijoje, kaip ir Lietuvos, dalykinė reputacijos samprata pateikiama per pozityvųjį apibrėžimą, ją apibūdinant kaip *teigiamo įspūdžio bei vertinimų visumą*²⁰.

Apibendrinant įvairių šaltinių pateiktas juridinio asmens dalykinės reputacijos sampratas, galima būtų išskirti tiek pozityvų dalykinės reputacijos apibrėžimą, suponuojantį, jog reputacijos egzistavimas neatsiejamas nuo teigiamo juridinio asmens vertinimo, tiek neutralų dalykinės reputacijos konceptą, pažymintį, jog reputacija nepriklausomai nuo teigiamo ar neigiamo vertinimo, visada egzistuoja ir tarsi yra bendro vertinimo apie asmenį suma.

Galima pastebėti, kad kaip ir teisės, taip ir vadybos moksle, vieningo sutarimo dėl visuotinai priimtino dalykinės reputacijos (ar įmonės reputacijos) apibrėžimo mokslininkai neranda²¹. J. Mahon teigimu, vieningo apibrėžimo trūkumas yra taip pat sąlygotas per mažo bendradarbiavimo tarp skirtingų mokslo šakų atstovų²². Taigi, šiame darbe, atsižvelgiant į iškeltus darbo uždavinius, taip pat tikslinga pasitelkti ir kitų mokslų, pavyzdžiui, vadybos mokslo šakos, šaltinius, kadangi bylose dėl dalykinės reputacijos gynimo tiek įmonėms, tiek priešingai šaliai (pavyzdžiui, visuomenės informavimo priemonėms ar kitiems asmenims, pažeidusiems juridinio asmens dalykinę reputaciją), tiek teisininkams, visų pirma, yra svarbu suvokti dalykinės reputacijos esmę, svarbą, sampratą, o tai atskleisti gali padėti ir kitos mokslo šakos.

Dalykinės reputacijos sampratą tyrinėjantys mokslininkai pripažįsta, kad dalykinė reputacija yra vienas tų retų objektų, kurie peržengia keletą skirtingų disciplinų (mokslo šakų) ir kuris gali būti analizuojamas skirtingais kampais, tokiu būdu atskleidžiant tyrimus, kurie gali patraukti įvairių sričių akademikų ir praktikų interesą²³. Į teisės interesų sferą nepatenka dalykinės reputacijos egzistavimas *per se*, o priešingai, teisinė gynyba įsijungia tik tada, kai iškyla grėsmė, susijusi su šios vertybės pažeidimu. Taigi, savo gryniausią prasmę, dalykinė reputacija kaip įmonės vertybė yra glaudžiau susijusi su vadybos ir/ar

²⁰ BUCHALSKA, J., CHMIELEWSKI, K., DOCZEKALSKA, J. *The concept of corporate reputation in marketing and Polish law — the search for interdisciplinary communication* [interaktyvus]. *Ekonomia i Prawo: Economics and Law*, 2015, 2(14), p. 192 [žiūrėta 2020-02-28]. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/publication/281971235_THE_CONCEPT_OF_CORPORATE_REPUTATION_IN_MARKETING_AND_POLISH_LAW_-_THE_SEARCH_FOR_INTERDISCIPLINARY_COMMUNICATION>.

²¹ WARTICK, S. L. *Measuring corporate reputation: Definition and data*. *Business & Society*, 2002, p. 374.

²² MAHON, F. *Corporate reputation: Research agenda using strategy and stakeholder literature*. *Business & Society*, 2002, 41.4, p. 415-416.

²³ *Ibid.*, p. 438.

ekonomikos mokslo šaka, kur dalykinė reputacija yra tyrinėjama kaip svarbus strateginis resursas²⁴.

Vadybos mokslo literatūroje taip pat galima sutikti įvairių terminų, kaip pavyzdžiui, „įmonės reputacija“, „korporacinė reputacija“ (angl. *corporate reputation*), kartais net vartojamas terminas „įmonės imidžas“. Taigi, siekiant aiškumo pažymėtina, kad toliau darbe naudojamas terminas dalykinė reputacija originaliai šaltinio autoriaus gali būti apibrėžtas ir kitu, bet tą pačią reikšmę turinčiu terminu.

Neretai dalykinę reputaciją moksliniuose šaltiniuose pasirenkama apibrėžti akcentuojant jos svarbą ir vertę įmonei. Kaip pavyzdžiui, įmonės reputacija apibrėžiama kaip vienas pagrindinių nematerialių išteklių, kuris laikomas įmonės veiklos varikliu²⁵. Kiti autoriai šią vertybę apibrėžia kaip įmonės strateginį turtą, galintį nulemti įmonės sėkmę²⁶. Galima sutikti ir tokių apibrėžimų, kurie akcentą teikia skirtingiems subjektams, nuo kurių vertinimo ir priklauso dalykinė reputacija. Vienas pirmųjų užsienio autorių detaliau ėmusių tyrinėti dalykinę reputaciją C. J. Fombrum pažymi, kad dalykinė reputacija atspindi įmonės statusą tarp jos darbuotojų bei išorės suinteresuotųjų asmenų (angl. *stakeholders*) bei šio statuso palyginimą su įmonės konkurentais²⁷. Įmonės reputaciją galima apibrėžti ir kaip suvokimo dalyką, todėl priklausomai nuo to kaip ją suvokia tam tikras subjektas, reputacija skiriasi nuo tikrojo įmonės pobūdžio ar elgesio ir gali būti geresnė ar blogesnė²⁸. Lietuvos vadybos mokslo atstovai, dalykinę reputaciją apibrėžia kaip suinteresuotųjų nuomonę apie organizaciją, nuostatos jos atžvilgiu, organizacijai priskiriamas charakteristikas, vertybes²⁹.

Mokslinių šaltinių analizė taip pat atsiskleidžia, kad dalykinė reputacija dėl savo kompleksiskumo gali būti apibrėžiama ir kaip konstruktas (angl. *construct*). Pagal lingvodidaktikos terminų žodyną, konstruktas apibūdinamas *kaip tiesiogiai negalimo tirti ir išmatuoti dalyko apibūdinimas tokiais požymiais, kuriuos būtų galima išmatuoti ar tirti*³⁰. Itin taikliai ją apibūdina J. Pires ir G. Trez teigdami, kad dalykinė reputacija gali būti pagrįstai apibūdinama kaip konstruktas dėl savo neapibrėžtumo ir priklausymo nuo

²⁴ CLIVE, C. *Part I: Corporate Reputation as a Strategic Asset: Corporate Reputation and the Bottom Line*. Corp Reputation Rev 1, 1997, p. 17.

²⁵ PIRES, V., TREZ, G. *Corporate reputation*. Revista de Gestão, 2018, p. 48.

²⁶ DEEPHOUSE, D. L. *Media reputation as a strategic resource: An integration of mass communication and resource-based theories*. Journal of management, 2000, p. 1091.

²⁷ FOMBRUN, C.J, PONZI, L.J. and NEWBURRY, W. *Stakeholder tracking and analysis: The RepTrak® system for measuring corporate reputation*. Corporate Reputation Review, 2015, 18.1: p. 4.

²⁸ ECCLES, R.G, NEWQUIST, S.C., SCHATZ, R. *Reputation and its risks*. [interaktyvus]. Harvard Business Review, 2007, 85.2, p. 6-7 [žiūrėta 2020-03-01]. Prieiga per internetą: <<https://hbr.org/2007/02/reputation-and-its-risks>>.

²⁹ ŠMAIŽIENĖ, I. *Organizacijos reputacijos valdymas: prabanga ar būtinybė*. Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos, 2006, 1.6: p. 163.

³⁰ Vilniaus universitetas, Lituaništinųjų studijų katedra. *Lingvodidaktikos terminų žodynas*. [interaktyvus, žiūrėta 2020-03-01]. Prieiga per internetą: <<http://www.lsk.flf.vu.lt/lt/katedra/taikomoji-kalbotyra/lingvodidaktikos-terminu-zodynas>>.

daugybės skirtingų vardiklių³¹. Konstrukto naudojimą taip pat iš dalies patvirtina ir kita paraleliai sutinkama dalykinės reputacijos savybė – dinamiškumas. Šią savybę išryškina dalykinės reputacijos lyginimas su konkurentų, kitaip tariant, ji atsiranda lyginant vienos įmonės praeities veiklą ir rezultatus, atsiliepimus ir kitus elementus su kitos, konkuruojančios įmonės tai pačiais dėmenimis³².

Literatūroje galima sutikti diskusijų, kvestionuojančių, ar apskritai dalykinė reputacija gali būti viena. Tokią hipotezę galima pagrįsti aukščiau cituoto C. J. Fombrum dalykinės reputacijos definicija, apibrėžiančia šią vertybę per skirtingus suinteresuotuosius asmenis ir jų vertinimą: vargu, ar atsirastų daug argumentų, kurie patvirtintų, kad skirtingos suinteresuotos grupės visiškai vienodai vertina juridinio asmens reputaciją, todėl galima būtų labiau sutikti su hipoteze, jog juridinis asmuo turi kelias reputacijas, kurios priklauso ir keičiasi priklausomai nuo kiekvieno vertinančiojo, nei nesutikti.

Įvertinus tiek teisės, tiek vadybos (marketingo) mokslo šaltinius bei iškristalizavus vienijančius vardiklius, galima daryti išvadą, kad dalykinės reputacijos sąvoka apima tai, jog dalykinė reputacija yra a) vertybė; b) yra subjektų subjektyviu suvokimu, vertinimu paremtas kintantis ir kelias disciplinas peržengiantis konstruktas; c) priklauso nuo įmonės veiklos (veiksmų) bei vertinančiojo (jų grupės) savybių; d) egzistuoja nepriklausomai nuo to, ar reputacija yra gera (teigiamai vertinama) ar bloga (neigiamai vertinama). Nors toks dalykinės apibrėžimas leidžia bent iš dalies suvokti šios vertybės ribas, tačiau tuo pačiu tai atskleidžia, kad dalykinė reputacija yra nuolat kintantis ir nepastovus konstruktas, į ką, manytina, turėtų atsižvelgti tiek įstatymų leidėjai tiek teisingumo vykdytojai.

1.2. Dalykinės reputacijos prigimtis

Kitas svarbus aspektas analizuojant juridinio asmens dalykinės reputacijos sampratą yra šio konstrukto prigimtis. Kaip galima pastebėti iš prieš tai buvusio šio darbo skyriaus, iš vienos pusės, dalykinė reputacija priskirtina prie neturtinių asmeninio pobūdžio teisių. Iš kitos pusės, literatūros šaltinių analizė atskleidė, kad dalykinė reputacija priskirtina ir prie teisinės turto kategorijos. Taigi, galima daryti išvadą, kad toliau yra tikslinga atlikti dalykinės reputacijos prigimties analizę, tai leis ne tik geriau suvokti šios vertybės vietą kitų asmeninių neturtinių vertybių sistemoje, geriau atskleisti dalykinės reputacijos sampratą, bet ir padės analizuojant specifinius gynimo būdus bei jų ypatumus.

³¹ PIRES, V., TREZ, G. *Corporate reputation*. Revista de Gestão, 2018, p. 53.

³² SMAIZIENE, I., JUCEVICIUS, R. *Corporate reputation: Multidisciplinary richness and search for a relevant definition* [interaktyvus]. Engineering Economics, 2009, 62.2, p. 96 [žiūrėta 2020-03-05]. Prieiga per internetą: <<http://www.inzeko.ktu.lt/index.php/EE/article/view/11631>>.

CK 2.24 straipsnyje yra įtvirtintas bendrasis apsauginis dalykinės reputacijos mechanizmas. Pažymėtina, kad pagrindinis akcentas šioje įstatymo nuostatoje yra skiriamas asmens garbės ir orumo gynimui ir tik 2.24 straipsnio 8 dalyje pažymima, kad *šio straipsnio taisyklės taip pat yra taikomos ginant pažeistą juridinio asmens dalykinę reputaciją*. Panašus šių dviejų vertybių sugretinimas sutinkamas ir Lietuvos aukščiausiojo teismo Senato (toliau tekste – LAT Senatas) 1998-05-15 priimtame nutarime Nr. 1³³, kuris padarė didelę įtaką teismų praktikai bylose dėl dalykinės reputacijos gynimo. LAT Senatas, pažymėjo, kad gynimo objektas garbės ir orumo kategorijos bylose yra ne tik fizinio asmens – garbė ir orumas, bet ir juridinio asmens geras vardas. Kitaip tariant, šiuo nutarimu, garbės ir orumo gynimas buvo išplėstas, apimant ir dalykinės reputacijos gynimą. Istoriniame kontekste svarbu pažymėti, kad tokia pozicija tuo metu, kai buvo priimtas šis nutarimas buvo labai progresyvi, nes tuo metu galiojusio CK 7 straipsnis tiesiogiai įvardino tik fizinio asmens neturtines vertybes³⁴. Be to, šiame LAT Senato nutarime taip pat buvo pasisakyta apie juridinio asmens galimybę ginti pažeistas teises (įskaitant ir dalykinės reputacijos pažeidimą) neturtinės žalos atlyginimu. Visgi, pasak S. Cirtautienės, iš šio nutarimo 19 punkto turinio, galima matyti, kad tokia juridinio asmens teisė palyginus su fizinio asmens galimybę ginti pažeistas teises, kaip kad garbę ir orumą, yra ribota³⁵.

LAT Senato išaiškinimas, kuriuo juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo apsauga įtvirtinta kartu su garbės ir orumo apsaugos mechanizmu, gali suponuoti išvadą, kad abiejų vertybių, t. y. fizinio asmens garbės ir orumo, ir juridinio asmens dalykinės reputacijos prigimtis yra ta pati. Tai klaidingas išspūdis, ką atskleidžia detalesnė abiejų vertybių prigimties analizė.

Lietuvos teisės sistemoje asmeninės neturtinio pobūdžio teisės skirstomos į susijusias su turtinėmis teisėmis ir nesusijusias su turtinėmis teisėmis³⁶, priklausomai nuo ekonominio teisės pobūdžio bei civilinio apyvartumo³⁷. Pirmoji rūšis apibrėžia teisinius santykius, kurių objektas yra asmeninė gėrybė (vertybė), kur naudojimasis ja gali sukurti turtinius santykius. Asmeninio neturtinio pobūdžio teisės, susijusios su turtinėmis teisėmis, taip pat dažnai gali dalyvauti civilinėje apyvartoje, kaip pavyzdžiui, įmonė gali perleisti

³³ Lietuvos Aukščiausiojo teismo teisėjų senatas. *1998-05-15 nutarimas Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 7, 7¹ straipsnių ir Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo taikymo teismų praktikoje nagrinėjant garbės ir orumo gynimo civilines bylas*, Nr.1.

³⁴ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 1964, nr.19-138.

³⁵ CIRTAUTIENĖ, S. *Šiuolaikinė neturtinės žalos atlyginimo kaip civiliniu teisių gynimo budo koncepcija*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Mykolo Romerio universitetas, Vilnius, 2007, p. 146.

³⁶ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 74-2262, 1.115 straipsnis.

³⁷ JAKUTYTĖ-SUNGAILIENĖ, A. *Turto samprata Lietuvos civilinėje teisėje*. Socialinių mokslų studijos [interaktyvus]. 2009, 3, p. 224 [žiūrėta 2020-03-10]. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2009~1367169223064/>>.

(parduoti) savo teises į prekės ženklą. Svarbu pažymėti, kad įstatymų leidėjas asmenines neturtinio pobūdžio teises traktuoja taip pat kaip ir turtines teises, todėl abi teisių rūšys patenka į civilinės teisės reglamentavimo sritį³⁸.

Antroji rūšis – asmeninės neturtinės teisės, nesusijusios su turtinėmis teisėmis, pagal savo specifiką yra kitokios. Šios teisės dažnu atveju nėra civilinės teisės objektas, o jeigu yra, tai tik specifiniais įstatymo numatytais pagrindais³⁹. Be to, jos yra neatsiejamai susijusios su asmeniu ir neturi ekonominės vertės⁴⁰.

Pagal aukščiau išskirtą klasifikaciją bei teisės doktriną, galima daryti išvadą, kad juridinio asmens dalykinė reputacija patenka į asmeninių neturtinių teisių, susijusių su turtinėmis teisėmis, ratą, nes, kaip nustatyta ankstesniame šio darbo skyriuje, a) dalykinė reputacija gali sukurti vertę įmonei ir b) juridinio asmens dalykinė reputacija, gali dalyvauti civilinėje apyvartoje, kaip pavyzdžiui, gali būti perleidžiama frančizės sutarties pagrindu⁴¹. Su tokia išvada dėl dalykinės reputacijos apyvartumo sutinka ir teisės doktrinos atstovai, pažymėdami, kad dalykinė reputacija gali būti perleidžiama kitiems subjektams kartu su įmone⁴². Taigi, paliekant erdvės tolimesnėms diskusijoms ir vertinimams, ar juridinio asmens dalykinė reputacija realiai galėtų veikti kaip savarankiškas nuosavybės teisės objektas, galima pagrįstai teigti, kad yra pakankamai argumentų juridinio asmens dalykinę reputaciją teisine prasme priskirti turtui.

Pastebėtina, kad teismų praktika šiuo klausimu yra prieštaringa. Antai, Lietuvos apeliacinis teismas šios kategorijos bylose yra pažymėjęs, kad *juridinio asmens dalykinė reputacija, kaip asmeninė neturtinė teisė, pati savaime neturi ekonominio turinio ir yra neatskiriamai susijusi su jos turėtoju*⁴³. Tokią pati išvada buvo padaryta ir kitoje apeliacinės instancijos teismo nagrinėtoje byloje⁴⁴. Tačiau LAT savo jurisprudencijose yra ne kartą išaiškinęs ir pateikęs priešingas išvadas, kurios sutampa su doktrinoje pateikiamu išaiškinimu, t. y. LAT, atsižvelgdamas į EŽTT praktiką, nurodė, kad *Konvencijos požiūriu*

³⁸ Ibid., p. 214.

³⁹ KIRŠIENĖ, J. ir et al. *Civilinė teisė. Bendroji dalis*: Vadovėlis. Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2004, p. 48.

⁴⁰ JAKUTYTĖ-SUNGAILIENĖ, A. *Turto samprata Lietuvos civilinėje teisėje*. Socialinių mokslų studijos [interaktyvus]. 2009, 3, p. 224 [žiūrėta 2020-03-10]. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2009~1367169223064/>>.

⁴¹ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 6.766 str.

⁴² Ibid., CK 6.766 straipsnis.

⁴³ Lietuvos apeliacinio teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2005-09-01 nutartis civilinėje byloje „Simon Louwarse International Transport“ v. UAB „Dinaka“, Nr. 2A-189/2005.

⁴⁴ Kauno apygardos teismo civilinių bylų skyriaus kolegija. 2014-02-28 nutartis civilinėje byloje UAB „Filter“ v. UAB „Lukrida“, Nr. 2A-325-436/2014.

*juridinio asmens dalykinė reputacija dėl savo ekonominės vertės gali būti saugoma ir ginama kaip turtas*⁴⁵.

Analizuojant kitų šalių teisminę praktiką taip pat matyti, kad dvejonų dėl juridinio asmens dalykinės reputacijos priskyrimui prie turto kategorijos čia kyla mažiau. Pavyzdžiui, Jungtinės Karalystės byloje *Jameel and others v. Wall Street Journal Europe* Lordų teismas yra pažymėjęs, kad „kompanija neturi sielos ir jos reputacija yra ne kas kita kaip komercinis turtas, kas pritraukia klientus“⁴⁶.

Nepaisant tam tikrų prieštaravimų, sutinkamų teisminėje praktikoje, vyrauja vieninga nuomonė dėl dalykinės reputacijos pažeidimo pasekmių juridinio asmens finansiniams rodikliams, t. y. teisminėje praktikoje pažymima, kad šios neturtinės teisės pažeidimas gali turėti įtakos ir asmens finansinės padėties pablogėjimui, pelno sumažėjimui ateityje ir kitoms neigiamoms pasekmėms⁴⁷. Detaliau apie tai bus diskutuojama kitame poskyryje, kuriame bus kalbama apie dalykinės reputacijos vertinimo metodiką.

Kalbant apie teisę į garbę ir orumą, ši vertybė literatūroje priskirtina prie asmeninių neturtinių teisių, nesusijusių su turtinėmis, jos yra neatsiejamai susietos su šios teisės turėtojais ir negali būti perduodamos (nedalyvauja civilinėje apyvartoje)⁴⁸. Asmeninių neturtinių santykių objektas yra tam tikra asmens nuo jo neatskiriama substancija įgimta arba įgyta savybė, neatskiriama nuo turėtojo⁴⁹. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, jog *orumas – tai neatimama žmogaus, kaip didžiausios socialinės vertybės, savybė*⁵⁰. *Žmogaus gyvybė ir jo orumas sudaro asmenybės vientisumą, reiškia žmogaus esmę. Gyvybė ir orumas yra neatimamos žmogaus savybės, todėl negali būti traktuojamos atskirai*⁵¹. Toks fizinio asmens garbės ir orumo apibūdinimas atskleidžia ne tik šios vertybės neatsiejamą ryšį nuo asmens, jo turėtojo, bet taip pat ir atskleidžia, jog ribotas civilinis apyvartumas ir paklausos nebuvimas (vertybė, kuri reikalinga tik jos turėtojui) suponuoja ekonominės

⁴⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010-11-09 nutartis civilinėje byloje UAB „NEO GROUP“ v. S. G, Nr. 3K-3-441/2010.

⁴⁶ Opinions of the Lords of Appeal. 2006-10-11 on case *Jameel and others v. Wall Street Journal Europe*, UKHL 44.

⁴⁷ Lietuvos apeliacinio teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2005-09-01 nutartis civilinėje byloje „Simon Louwerse International Transport“ v. UAB „Dinaka“, Nr. 2A-189/2005.

⁴⁸ MIKELĖNAS V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*. Antroji knyga: Asmenys. Vilnius: Justitia, 2002, p. 237.

⁴⁹ KIRŠIENĖ, J. ir et al. *Civilinė teisė. Bendroji dalis: Vadovėlis*. Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2004, p. 40.

⁵⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. 2004-12-29 nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymo 3 straipsnio (2001-06-26 redakcija), 4 straipsnio (2001-06-26., 2003-04-03 redakcijos), 6 straipsnio (2001-06-26 redakcija) 3 dalies ir 8 straipsnio (2001-06-26 redakcija) 1 dalies atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai“, Nr. 8/02-16/02-25/02-9/03-10/03-11/03-36/03-37/03-06/04-09/04-20/04-26/04-30/04-31/04-32/04-34/04-41/04.

⁵¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. 1998-12-09 nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 105 straipsnio sankcijoje numatytos mirties bausmės atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, Nr. 2/98.

išraiškos negalimumą. Tiesa, svarbu pažymėti, kad nedalyvavimas civilinėje apyvartoje, neužkerta kelio nei ginti pažeistą garbę ir orumą, nei atskirais atvejais perleisti šią teisę po mirties teisių perėmėjams, jeigu tikrovės neatitinkančių duomenų apie mirusįjį paskleidimas kartu žemina ir teisių perėmėjo garbę bei orumą⁵².

Taigi, kaip matyti iš aukščiau atliktos šaltinių analizės, šios dvi asmeninės neturtinės teisės yra skirstomos į skirtingas neturtinio pobūdžio teisių kategorijas, t. y. juridinio asmens dalykinė reputacija teisine prasme priskirtina turtui, o fizinio asmens garbė ir orumas – nepriskirtina. Dėl šios priežasties galima taip pat įtarti ir skirtingą šių teisių gėrių prigimtį.

Lietuvos Vyriausiasis Administracinis teismas (toliau tekste – LVAT) savo jurisprudencijoje yra pažymėjęs, kad garbė ir orumas, kaip teisinės kategorijos, yra neatsiejamos nuo privataus fizinio asmens ir jos negali būti tapatinamos su juridinio asmens dalykine reputacija⁵³, kuri yra netiesiogiai kildinama iš Konstitucijos 23 straipsnio, skirto teisės į nuosavybės apsaugą apginti⁵⁴. Šis Konstitucijos 23 straipsnis įtvirtina nuostatą, kad nuosavybė yra neliečiama, t. y. ji yra itin saugotina ir svarbi vertybė, kuri gali būti paaimama iš savininko tik įstatymų nustatytais atvejais ir tik teisingai atlyginus, todėl sistemaiškai aiškinant Konstituciją, darytina pagrįsta išvada, kad dalykinės reputacijos priskyrimas prie nuosavybės suponuoja šios vertybės apsaugos svarbą.

EŽTT aiškindamas juridinio asmens dalykinės reputacijos prigimtį laikosi tokios pačios pozicijos, pažymėdamas, kad juridinio asmens dalykinė reputacija dėl savo ekonominės vertės gali būti saugoma ir ginama kaip turtas, t. y. vertybė, saugotina pagal Konvencijos 1 protokolo 1 straipsnį – nuosavybės apsauga.⁵⁵ Antai, EŽTT yra išaiškinęs, kad dėl juridinio asmens reputacijos susiformavęs klientų ratas yra to juridinio asmens turtas (nuosavybė)⁵⁶. Iš kitos pusės, pasak D. J. Acheson, EŽTT savo praktikoje visgi yra įvardijęs, kad juridiniam asmeniui egzistuoja galimybė dėl pažeistos dalykinės reputacijos savo teises ginti vadovaujantis ir Konvencijos 8 straipsniu, įtvirtinančiu teisę į privatumą⁵⁷. Tiesa, autoriaus nuomone, tokie EŽTT išaiškinimai kelia susirūpinimą.

⁵² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013-01-09 nutartis civilinėje byloje P. V. ir L. V. v. L. P. ir R. P., Nr. 3K-3-81/2013.

⁵³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija. 2014-12-12 sprendimas administracinėje byloje S. G. v. Žurnalistų etikos inspektoriatas tarnyba, trečiasis suinteresuotas asmuo UAB „Headex“, Nr. A-438-993-14.

⁵⁴ MEŠKAUSKAITĖ, L. *Žiniasklaidos teisė: Visuomenės informavimo teisė, teoriniai ir praktiniai aspektai*. Registrų centras, Vilnius, 2018, p. 404.

⁵⁵ Europos Žmogaus Teisių Teismas (GC). 1999-03-25 sprendimas byloje *Iatridis v. Greece*, Nr.31107/96, par. 54 [interaktyvus; žiūrėta 2014-03-12]. Prieiga per internetą: <[https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22itemid%22:\[%22001-58227%22}\]](https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22itemid%22:[%22001-58227%22}])>.

⁵⁶ *Ibid.*

⁵⁷ ACHESON, D.J. *Corporate reputation under the European Convention on Human Rights*. Journal of Media Law, 2018, 10(1), p. 19.

Atskiruose teisės šaltiniuose galima rasti ir atvirkštinę situaciją – tam tikrų užuomazgų ir apie fizinio asmens reputacijos kildinimą iš nuosavybės. Pavyzdžiui, XIX amžiuje Jungtinėse Amerikos Valstijose už asmens reputacijos sumenkinimą turėjo būti atlyginta, nes manyta, kad reputacija, yra asmens nuosavybė⁵⁸. Besivystant teisės mokslui, teisminei jurisprudencijai bei teisiniam reglamentavimui, prieita prie dabartinės teisės mokslo bei teisės praktikos nuostatos, kad fizinio asmens garbės ir orumo prigimtis yra kitokia nei juridinio asmens dalykinė reputacija. Konvencijos 8 straipsnyje įtvirtinta asmens garbės ir orumo apsauga kildinama iš privatumo⁵⁹. Konstitucinis Teismas išplėtė konstitucinės žmogaus teisės į privatumą koncepciją, įtvirtintą Konstitucijos 22 straipsnyje, nuroydamas, kad asmens teisė į privatumą apima ne tik privatų šeimos gyvenimą, bet ir asmens garbę bei reputaciją. Taigi Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad savavališkai ir neteisėtai kišantis į žmogaus privatų gyvenimą kartu yra kėsiamasi į jo garbę bei orumą⁶⁰. Pastebėtina, kad Konstitucinis Teismas šalia asmens garbės termino naudoja ir terminą „reputacija“, šiuo atveju referuodamas į fizinio asmens, kaip teisės į privatumą subjekto, sąvoką.

Taigi, dalykinės reputacijos kildinimas iš nuosavybės teisės instituto, o asmens garbės ir orumo – iš privatumo bei tai, kad dalykinė reputacija yra priskirtina teisiniui turto kategorijai, o garbės ir orumo atveju nepriskirtina, leidžia daryti pagrįstą išvadą, kad šių neturtinių asmeninių vertybių prigimtis yra skirtinga, todėl palieka vietos abejoti, ar pagrįstai šių vertybių gynimo būdai yra taip sugretinami įstatymų leidėjo.

1.3. Dalykinės reputacijos vertinimo metodika

Juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo apsaugos užtikrinimas yra neatsiejamas nuo galimybės įvertinti esamą asmens reputaciją, ją kaip įmanoma tiksliau pamatuoti, pateikiant logiškai pagrįstus pažeistos dalykinės reputacijos apskaičiavimo modelius teismui ar pažeistas juridinio asmens teises ginant alternatyviu būdu. Svarbu pažymėti, kad vertinimo svarba ginant pažeistą dalykinę reputaciją neatsiejamai susijusi su tuo, kokią žalą juridiniam asmeniui gali padaryti dalykinės reputacijos pažeidimas. Tam pravartu atlikti detalesnę tiek teisės doktrinos, tiek vadybos mokslo šaltinių analizę.

⁵⁸ Konstitucinė jurisprudencija. *Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo biuletenis*, Nr.3(11), 2008 [interaktyvus; žiūrėta 2020-03-12]. Prieiga per internetą: <<https://www.lrkt.lt/lt/apie-teisma/leidiniai/konstitucine-jurisprudencija/117>>.

⁵⁹ MEŠKAUSKAITĖ, L. *Žiniasklaidos teisė: Visuomenės informavimo teisė, teoriniai ir praktiniai aspektai*. Registrų centras, Vilnius, 2018, p. 404.

⁶⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas. *1999-12-21 nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. sausio 31 d. nutarimo „Dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai”*, Nr. 14/98.

Kaip jau anksčiau pažymėta šiame darbe, juridinio asmens dalykinė reputacija neabejotinai yra įmonės turtas, kuri, kaip nustatyta, tokiu laikoma ir per teisinės sampratos prizmę. Iš šaltinių analizės, galima daryti išvadą, kad reputacija įmonei atskirais atvejais gali būti reikšmingesnė nei kiti apčiuopiami, materialūs resursai, t. y. ši vertybė laikoma vienu svarbiausių strateginių įmonės resursų⁶¹.

Siekiant geriau suvokti, kokias įmonės sritis gali paveikti dalykinė reputacija (tiek gera reputacija, tiek jos pažeidimas), pravartu prisiminti, kad dalykinė reputacija gali būti apibūdinama per suinteresuotuosius asmenis, jiems subjektyviai vertinant įvairius įmonės rodiklius. Pasak R. Shapira, suinteresuotieji asmenys, pasinaudodami įmonės praeities veiksmis kaip užuomina, įsivertina, kaip įmonė veiks ateityje⁶², taigi nuo jų subjektyvaus vertinimo ir priklausys, kokia bus įmonės dalykinė reputacija ne tik šiandien, bet ir rytoj.

Vertinant juridinio asmens dalykinės reputacijos svarbą, nereikėtų apsiriboti vien įmonės galimybe prisitraukti klientus ar generuoti pajamas. Ši vertybė daro įtaką daug didesniai skaičiui faktorių, nuo kurių vienaip ar kitaip priklauso įmonės sėkmė, t. y. dalykinė reputacija lemia įmonės galimybę prisitraukti sėkmingus darbuotojus, užmegzti ryšius su strateginiais partneriais, tiekėjais, užsitarnauti didesnę pasitikėjimą visuomenės akyse ir t.t. Apibendrinant literatūroje dažniausiai minimus įmonės rodiklius, kuriems dalykinė reputacija daro itin svarbią įtaką, galima išskirti šiuos pagrindinius vardiklius, sudarančius tarsi grandininę reakciją⁶³:

1. įmonės su gera dalykine reputacija, prisitrauks geresnius darbuotojus;
2. tokie darbuotojai kelia bendrą įmonės moralę, padeda pagerinti produktyvumą;
3. tokie darbuotojai suinteresuotųjų asmenų bus laikomi kaip kuriantys didesnę vertę, o tai leis įmonei taikyti aukštesnę prekių ar paslaugų kainą;
4. tokios įmonės klientai yra lojalesni ir perka daugiau bei įvairesnių produktų;
5. geresnė reputacija išskiria įmonę iš jos konkurentų, todėl leidžia įtvirtinti geresnę pozicionavimą rinkoje;
6. geresnė reputacija apsaugo įmonės vertę, sumažindama tikrinimo, krizių ir/ar konkurencinių išpuolių poveikį;

⁶¹ FLANAGAN, D. J., O'SHAUGHNESSY, K. C. *The effect of layoffs on firm reputation*. Journal of management, 2005, 31(3), p. 445.

⁶² SHAPIRA, R. *A Reputational Theory of Corporate Law* [interaktyvus] Stanford Law & Policy Review, 2015, p. 3 [žiūrėta 2020-02-20]. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/publication/313503550_A_REPUTATIONAL_THEORY_OF_CORPORATE_LAW>.

⁶³ ECCLES, R.G, NEWQUIST, S.C., SCHATZ, R. *Reputation and its risks* [interaktyvus]. Harvard Business Review, 2007, 85.2, p. 6-7 [žiūrėta 2020-03-01]. Prieiga per internetą: <<https://hbr.org/2007/02/reputation-and-its-risks>>.

7. rinka tiki, kad įmonės su gera reputacija uždirbs pelną ir ateityje augs, todėl jos turi didesnį kainų ir uždarbio koeficientą, mažesnes kapitalo sąnaudas;
8. juridiniams asmenims su gera reputacija mažiau kainuos prisitraukti kapitalą, jis bus pigesnis, mat investuotojai, kreditoriai turės didesnę pasitikėjimą, kad įmonė pateisins riziką; ir kt.

Taigi, akivaizdu, kad dalykinė reputacija, o tiksliau, gera dalykinė reputacija turi kertinės reikšmės įmonės sėkmei. Iš kitos pusės, dalykinės reputacijos pažeidimas – gali sukelti skaudžias pasekmes. Svarbu pažymėti, kad teisės praktikai, įskaitant ir teisminės valdžios atstovus, bylose dėl dalykinės reputacijos gynimo, vertinant dalykinės reputacijos pažeidimą ir žalos dydį būtent ir turėtų atsižvelgti į visas dedamąsias, kadangi kaip matyti iš aukščiau išdėstyto, dalykinė reputacija ir jos pažeidimas gali daryti įtaką eilei įmonės rodiklių. Dėl to, darytina išvada, kad neįvertinus tam tikrų elementų, arba nesuvokiant, kokią įtaką dalykinės reputacijos pažeidimas daro kiekvienam iš jų, gali būti pažeistas fundamentalus teisės principas - visiškos žalos atlyginimas.

Nors dalykinės reputacijos pažeidimu padarytos žalos dažnai neįmanoma apskaičiuoti ar apskaičiuoti itin preciziškai, tačiau tai nereiškia, kad dalykinės reputacijos pablogėjimas neturi piniginių išraiškos, o su šiuo turtu susijusių teisių pažeidimas, neabejotinai gali sukelti jos turėtojui (įmonei) skaudžias finansines pasekmes. J.R. Alsop pabrėžia, kad dalykinė reputacija niekada nebuvo tokia vertinga, tuo pačiu niekada nebuvo tokia pažeidžiama⁶⁴. Ši vertybė yra itin sunkiai užsitarnaujama, o pažeistą dalykinę reputaciją itin sunku atstatyti atgal⁶⁵.

Tarptautinėje teisės doktrinoje pripažįstama, kad šiuolaikinių komunikacijos modelių grėsmė yra ta, kad dalykinės reputacijos pažeidimas ir iš to išplaukiančios pasekmės gali išplisti labai greitai ir labai dideliu, globaliu mastu⁶⁶. Iš vienos pusės tai leidžia įmonėms efektyviau ir greičiau sukurti gerą dalykinę reputaciją, iš kitos pusės – pabrėžia šios vertybės trapumą ir būtinybę įtvirtinti efektyvius gynybos mechanizmus. Tiesa, nagrinėjant mokslinius šaltinius atsiskleidžia dar ir kita problema – kartais būtent gynybos mechanizmų panaudojimas sukelia neigiamas pasekmes dalykinei reputacijai, kaip kad procesinis viešumas ir atvirumas visuomenės informavimo priemonėms, bylose dėl dalykinės

⁶⁴ ALSOP, R. J. *Corporate reputation: anything but superficial—the deep but fragile nature of corporate reputation*. Journal of Business Strategy, 2004, vol. 25 Iss 6 p. 21.

⁶⁵ FLANAGAN, D. J., O'SHAUGHNESSY, K. C. *The effect of layoffs on firm reputation*. Journal of management, 2005, 31(3), p. 445.

⁶⁶ TYLER, L. *Reputation law: an international approach to protecting brands Technology* [interaktyvus]. The in house lawyer: Media and Telecoms, 2010 [žiūrėta 2020-03-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.inhouselawyer.co.uk/legal-briefing/reputation-law-an-international-approach-to-protecting-brands/>>.

reputacijos gynimo⁶⁷, ar CK 2.24 straipsnio 9 dalyje nustatyto imuniteto absoliutus taikymas.

Nagrinėjant teismų praktiką, galima pastebėti, kad dalykinė reputacija kaip vertybė laikoma pažeista, jeigu įrodoma, kad pasikeitė asmens savybių, elgesio, veiklos, rezultatų vertinimas ar požiūris į jį, kad teigiamas vertinimas sumažėjo ar tapo neigiamas⁶⁸. Tokia teisminė praktika atskleidžia kelis reikšmingus aspektus. Pirma, nukentėjęs asmuo, kurio reputacija buvo pažeista, norėdamas apginti savo teises turi pateikti įrodymus, pagrindžiančius ne tik kad kita pusė įvykdė įstatymo pažeidimą, bet ir įrodymus, kurie pateiktų pagrįstai išmatuotą dalykinės reputacijos pasikeitimą po jos pažeidimo, jeigu gindamas pažeistą reputaciją teisme prašo ir žalos atlyginimo. Antra, atskirais atvejais yra pagrindžiama išvada, kad dalykinė reputacija nebus laikoma pažeista, jeigu nukentėjęs asmuo nesugebės įrodyti (tinkamai įvertinti bei išmatuoti) su dalykine reputacija susijusių rodiklių pablogėjimo, net ir tuo atveju, kaip pavyzdžiui, jeigu iš objektyvių įrodymų akivaizdu, kad buvo paskleista tikrovės neatitinkanti informacija apie juridinį asmenį. Šis teisminės praktikos ypatumas bus detaliau analizuojamas kitose darbo dalyse, tačiau šiuo atveju, svarbu paminėti, kad nustatyti momentai atskleidžia itin reikšmingą dalykinės reputacijos vertinimo bei vertinimo metodikos svarbą, siekiant realiai apginti pažeistą dalykinę reputaciją ir bei įgyvendinant nukentėjusio asmens teisę būti gražintam į tokią padėtį, kurioje jis buvo iki teisių pažeidimo.

Kalbant apie dalykinės reputacijos vertinimo metodus, vis dar išlieka neapibrėžtumas, o ką gi tiksliai reikia įvertinti, išmatuoti? Prisiminus, kad dalykinė reputacija yra konstruktas, galima preiumuoti, jog vienas iš būdų ją įvertinti būtų atlikti šio konstrukto sudedamųjų vertinimą, t. y. klientų, partnerių, visuomenės, kitų suinteresuotųjų grupių ūkio subjekto dalykinės reputacijos vertinimą prieš ir po pažeidimo.

Pastebėtina, kad vadybos mokslo šakoje jau yra pasiūlytas ne vienas modelis, leidžiantis tam tikra prasme „išmatuoti“ įmonės reputaciją, būtent vertinant skirtingus dalykinės reputacijos kaip konstrukto atskirus vardiklius, priklausomai nuo to, kokie jie kiekvienu atveju bus pasirinkti. Kaip pavyzdžiui, *koeficiento metodas* leidžia užfiksuoti visų suinteresuotųjų grupių, kaip kad vartotojai, investuotojai, darbuotojai, investuotojai ir kita (nuo kurių būtent ir priklauso reputacija) dalykinės reputacijos vertinimą⁶⁹. Kitas

⁶⁷ SHAPIRA, R. *A Reputational Theory of Corporate Law* [interaktyvus]. Stanford Law & Policy Review, 2015, p. 3 [žiūrėta 2020-02-20]. Prieiga per internetą:

<https://www.researchgate.net/publication/313503550_A_REPUTATIONAL_THEORY_OF_CORPORATE_LAW>.

⁶⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2004-11-24 nutartis civilinėje byloje UAB „Naujasis aitvaras“ v. UAB „Ekstra“ žurnalo „Ekstra“ leidėjas V. S., Nr. 3K-3-630/2004.

⁶⁹ FOMBRUN, C. J., GARDBERG, N. A. SEVER, J. M. *The Reputation Quotient SM: A multi-stakeholder measure of corporate reputation*. Journal of brand management, 2000, 7.4: p. 254.

metodas, Reputacijos instituto sukurtas *RepTrak* modelis, leidžiantis įmonėms sekti reputacijos rodiklius bei palyginti su konkurentų rodikliais⁷⁰. Lietuvos mokslininkai įvardija, kad „Gerbiausias Lietuvos įmonės rinkimai“ ženkliai prisidėjo prie įmonės reputacijos matavimo metodikos sukūrimo, kuri įtraukė ir pasaulinę įmonės reputacijos vertinimo praktiką ir pritaikė šią praktiką Lietuvos rinkai⁷¹.

Kiek kitokia situacija pastebėtina kalbant apie teisės doktriną. Iš vienos pusės, šiuo metu egzistuoja mokslinių šaltinių vakuumas, kuriuose būtų bandoma analizuoti ir/ar apibendrinti dalykinės reputacijos vertinimo metodikas. Iš kitos pusės, šiai spragai užpildyti, galima pasitelkti teismų praktiką. Vienas iš būdų, leidžiančių nustatyti, kaip įvertinti juridinio asmens dalykinę reputaciją bei jos pasikeitimą prieš ir po pažeidimo yra pažeidimu sukeltos žalos įrodinėjimas, t. y. būtinumas išanalizuoti, kokius įrodymus įmonės teikia praktikoje, siekdamas pagrįsti, kad įmonės dalykinė reputacija pakito būtent dėl teisės pažeidimo, kai dalykinė reputacija iš „geros“ transformavosi į „blogą“ arba iš „neutralios“ į „blogą“ ir pan.

Teismų jurisprudencija atskleidžia, kad juridiniai asmenys bylose dėl dalykinės reputacijos pažeidimo įrodinėja suinteresuotųjų šalių, t. y. klientų, verslo partnerius visuomenės ir pan., pasikeitusį požiūrį į juos. Vienas iš parametrų tokiais atvejais yra neigiamos informacijos žiniasklaidoje apie juridinį asmenį paplitimo mastas. Ieškovai bylose šią aplinkybę įrodinėja, pateikdami žiniasklaidoje itin plačiai pasirodžiusias neigiamas žinutes, publikacijas, visuomenės neigiamus komentarus po publikacijomis ar kitose internetinėse platformos. Pavyzdžiui, byloje ieškovės nurodė, kad per atsakovės internetinį portalą penkiose publikacijose atsakovės sistemingai skelbė tikrovės neatitinkančią ir ieškovių dalykinę reputaciją pažeidžiančią informaciją. Savo reikalavimuose ieškovės nurodė, kad dėl itin didelio ir plataus neigiamos informacijos pasklidimo, joms nuolat tenka aiškintis visuomenei, suinteresuotosioms šalims, ko anksčiau netekdavo daryti⁷².

Viena iš žiniasklaidos tyrimus vykdančių bendrovių „Media Tenor“ yra pateikusi formulę, kaip galima išmatuoti dalykinę reputaciją, analizuojant visuomenės informavimo priemonių turinį, t. y. ką galima laikyti „gera“, „neutralia“ ar „neigiama“ reputacija. Pasak „Media Tenor“ teigiama dalykinė reputacija reikalauja bent 20 proc. pirmaujančių žiniasklaidos priemonių skelbti teigiamas žinias apie įmonę, ne daugiau kaip 10 proc.

⁷⁰ FOMBRUN, C.J, PONZI, L.J., NEWBURRY, W. *Stakeholder tracking and analysis: The RepTrak® system for measuring corporate reputation*. Corporate Reputation Review, 2015, 18.1: p. 21.

⁷¹ KLEBANSKAJA, N., ŠADAUSKAITĖ, G. *Įmonių reputacijos vertinimo problemos ir galimybės*. Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla, 2009, t. 50, p. 50.

⁷² Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019-03-28 sprendimas civilinėje byloje UAB „Admivita“, UAB „Ius positivum“ v. Z. V. ir UAB „Ekspertai.eu“, Nr. E2A-23-866/2019.

neigiamų, o likusios skelbiamos žinios turėtų būtų neutralios⁷³. Analizuojant teismų praktiką, neretai galima sutikti teismo konstatavimą, kad juridinis asmuo neįrodė realaus dalykinės reputacijos pablogėjimo⁷⁴, todėl manytina, kad „Media Tenor“ ar kiti egzistuojantys dalykinės reputacijos vertinimo įrankiai galėtų būti naudinga ir apčiuopiama priemonė įmonėms, įrodinėjant dalykinės reputacijos pablogėjimą civilinio proceso tvarka.

Kitas dažnai ieškovų taikytinas dalykinės reputacijos pasikeitimo įrodinėjimo būdas – pasikeitę santykiai su partneriais, tiekėjais, klientais, vertinant santykių pobūdį iki dalykinės reputacijos pažeidimo momento bei po jo. Vienoje kasacinio teismo nagrinėtoje byloje vienas iš ieškovo reikalavimų atsakovui buvo atlyginti žalą dėl dalykinės reputacijos pažeidimo. Ieškovas nurodė, kad atsakovas elektroniniu paštu išsiuntė ieškovo ilgamečiam partneriui (įmonei) elektroninį laišką, kuriame paskleidė tikrovės neatitinkančią informaciją, o dėl tokių atsakovo veiksmų, ieškovo partneris išreiškė ketinimą nutraukti su ieškovu sutartį⁷⁵. Kitoje byloje ieškovas įrodinėjo, kad dėl pažeistos dalykinės reputacijos jo vienas iš svarbiausių tiekėjų iš esmės pakeitė iki tol buvusias apmokėjimo sąlygas, nes paprašė išankstinio apmokėjimo už tiekėjo prekes, atsisakydamas suteikti mokėjimo atidėjimą, kas buvo normali iki dalykinės reputacijos pažeidimo ieškovo su jo tiekėju susiklosčiusi verslo praktika⁷⁶.

Kaip ne mažiau svarbų faktorių įrodyti dalykinės reputacijos pakitimą (pablogėjimą) ieškovai taip pat laiko pasikeitusius santykius su darbuotojais. Pavyzdžiui, vienoje byloje, ieškovai nurodė, kad dėl pablogėjusios reputacijos, pasikeitė atmosfera kolektyve dėl ko netgi krito darbo našumas, ieškovo darbuotojai dažniau užsiminė apie išėjimą iš darbo ir t.t.⁷⁷. Praktikoje sutinkama ir tokių bylų, kuriose juridinis asmuo kaip įrodymus dėl pablogėjusios reputacijos teikia padidėjusį darbuotojų išėjimą iš darbo arba apsunkintas galimybes prisitraukti naujų darbuotojų⁷⁸. Tokia darbuotojų reakcija į juridinio asmens dalykinės reputacijos pablogėjimą, kuri netgi daro įtaką darbuotojų našumo pasikeitimui (ar numanomam pablogėjimui), neabejotinai tik patvirtina, kad juridinio asmens dalykinės reputacijos pažeidimas gali lemti skaudžias ekonomines pasekmes, kurios sietinos ne tik su

⁷³ ECCLES, R.G, NEWQUIST, S.C., SCHATZ, R. *Reputation and its risks* [interaktyvus]. Harvard Business Review, 2007, 85.2, p. 6 [žiūrėta 2020-03-01]. Prieiga per internetą: <<https://hbr.org/2007/02/reputation-and-its-risks>>.

⁷⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, 2020-02-27 nutartis civilinėje byloje duomenys neskelbtini v. duomenys neskelbtini, Nr. E3K-3-38-701/2020.

⁷⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, 2013-12-17 nutartis civilinėje byloje UAB „Lintera“ v. L. G., bankrutavusiai UAB „Profit-T“, Nr. 3K-3-676/2013.

⁷⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014-12-04 nutartis civilinėje byloje UAB „Scaent Baltic“, UAB „SC Trading“, UAB „Inter Rao Lietuva“ v. UAB „Gelvora“, Nr. 3K-3-371/2014.

⁷⁷ Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019-03-28 sprendimas civilinėje byloje UAB „Admivita“, UAB „Ius positivum“ v. Z. V. ir UAB „Ekspertai.eu“, Nr. E2A-23-866/2019.

išorės suinteresuotųjų grupių pasikeitusiu juridinio asmens dalykinės reputacijos vertinimu, bet ir to juridinio asmens vidaus suinteresuotųjų grupių vertinimu.

Autorės nuomone, juridiniam asmeniui ginant galimai pažeistą dalykinę reputaciją bei teikiant įrodymus apie dalykinės reputacijos pasikeitimą, o teismams vertinant šios vertybės pasikeitimą po galimo pažeidimo, vadybos mokslo siūlomi dalykinės reputacijos vertinimo metodai, veikiantys ir matuojantys dalykinę reputaciją net ir nesant jos pažeidimo, gali tapti efektyviu įrankiu tiksliau ir apibrėžčiau nustatant šio sudėtingo konstrukto vertę skirtingais momentais. Pastebėtina, kad tokį skirtingų mokslo šakų bendradarbiavimą taip pat galima pateisinti, atsižvelgiant į tai, kad tiek vadybos moksle, tiek ir teismų praktikoje, dalykinės reputacijos vertinimas daugiausiai siejamas su įvairių suinteresuotųjų grupių bei jų požiūrio į juridinį asmenį vertinimu.

Įvertinus šiame skyriuje pateiktą analizę, galima daryti pagrįstą išvadą, kad juridinio asmens dalykinė reputacija yra kompleksiškas, daugiasluoksnis konstruktas, teisine prasme priskirtinas prie turto, kurio vertė priklauso nuo įvairių suinteresuotųjų grupių subjektyvaus vertinimo ir kuris daro lemiamą įtaką juridinio asmens finansiniams rodikliams, verslo sėkmei, konkurenciniam pranašumui bei juridinio asmens vertei. Būtent dėl tokios ypatingos reikšmės juridiniam asmeniui, jo dalykinės reputacijos pažeidimas gali sukelti itin skaudžias neigiamas pasekmes, todėl tiek įstatymų leidėjai, tiek teisminė valdžia turi užtikrinti gynybos priemonių šiai vertybei apsaugoti ne tik teorinį, bet ir praktinį efektyvumą. Efektyvių gynybos priemonių taikymas suponuoja poreikį tinkamai įvertinti konkretaus juridinio asmens dalykinę reputaciją. Kadangi teisėje poreikis įvertinti juridinio asmens dalykinę reputaciją kyla tik tuo atveju, kai juridinio asmens dalykinė reputacija yra pažeidžiama ir kai jau pažeista vertybė yra ginama, ypač yra svarbu į pagalbą pasitelkti taip pat ir kitose mokslo šakose naudojamas juridinio asmens dalykinės reputacijos vertinimo metodikas, kurios leidžia užfiksuoti dalykinę reputaciją skirtingais momentais bei įvertinti skirtingų suinteresuotųjų grupių požiūrį ir palyginti juridinio asmens dalykinę reputaciją su kitais konkurentais rinkoje.

2. JURIDINIO ASMENS DALYKINĖS REPUTACIJOS GYNIMO TVARKA

2.1. Alternatyvūs ginčo sprendimo būdai

Vienas operatyviausių ir mažiausiai resursų reikalaujantis būdas, kuriuo juridinis asmuo gali apginti savo pažeistą dalykinę reputaciją, yra kreipimasis į tikrovės neatitinkančius duomenis, pažeidžiančius dalykinę reputaciją paskelbusį asmenį ir siekimas išspręsti susiklosčiusią situaciją abipusiu susitarimu. Nors sutarčių laisvės principas įtvirtina, kad šalys savo nuožiūra gali nustatyti tarpusavio teises bei pareigas⁷⁹, juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo reglamentavimas CK įtvirtina kelias teises priemones, kurias juridinis asmuo gali pasirinkti, norėdamas apginti pažeistą savo dalykinę reputaciją ikiteisminiu būdu. Tiek CK 2.24 straipsnio 2 dalies nuostatos, tiek Visuomenės informavimo įstatymo 15 straipsnio nuostatos įtvirtina, kad asmuo (tiek fizinis, tiek ir juridinis) turi teisę reikalauti, kad subjektas, paskleidęs apie jį tikrovės neatitinkančius duomenis, juos paneigtų, suteiktų atsakymo teisę patikslinti ir/ar paneigti tikrovės neatitinkančius viešai paskelbtus duomenis.

Tokias teises įtvirtina ir kitas teisės aktas – Lietuvos visuomenės informavimo etikos kodeksas (toliau tekste – Visuomenės informavimo etikos kodeksas), kurio 17 straipsnis įtvirtina, jog *paaiškėjus, kad visuomenės informavimo priemonėje pateikta informacija yra netiksli arba klaidinga, būtina nedelsiant patikslinti netikslius ir paneigti klaidingus faktus tos pačios visuomenės informavimo priemonės adekvačioje vietoje, be komentarų*. To paties kodekso 20 straipsnyje imperatyviai nurodoma, kad neigiamai kritikuojamam asmeniui visada turi būti suteikta atsakymo teisė ir/ar teisė į paneigimą⁸⁰.

Lyginant aukščiau aprašytus teisės aktus, kiekviename iš jų galima išvelgti skirtingą teisės į atsakymą bei teisės į paneigimą įgyvendinimo apimtį. Visuomenės informavimo įstatymas įsijungia ir jo apsauga taikytina tik tada, kai ginčo informacija buvo paskelbta per visuomenės informavimo priemonę, nepaisant to, kas tokią informaciją paskelbė, o CK nustatyti juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo būdai, taikytini ir tada, kai informacija buvo paskelbta kitu būdu, pavyzdžiui, konkurentui išplatinus tikrovės neatitinkančią ir ūkio subjekto dalykinę reputaciją pažeidžiančią informaciją elektroniniais laiškais, žodžiu ir raštu tiesiogiai to ūkio subjekto klientams, konkurentams ar partneriams. Tiesa, CK 2.24 straipsnio 2 dalies nuostatos įtvirtina galimybę reikalauti paneigti tikrovės

⁷⁹ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 74-2262, 6.156 straipsnis.

⁸⁰ Lietuvos visuomenės informavimo etikos kodeksas. Viešosios informacijos rengėjų ir sklaidėjų organizacijų ir Visuomenės informavimo etikos asociacija, 2016.

neatitinkančius duomenis ikiteismine tvarka tik tuo atveju, jeigu tokie duomenys buvo paskelbti per visuomenės informavimo priemonę, o Visuomenės informavimo įstatymo 15 straipsnyje numatytas subjektų ratas, kurių galima reikalauti paneigti tikrovės neatitinkančią informaciją, yra platesnis, t. y. pastaroji teisės norma nustato, kad juridinis asmuo gali kreiptis ir reikalauti paneigti arba suteikti atsakymo teisę tiek į visuomenės informavimo rengėją, tiek į skleidėją.

Visuomenės informavimo etikos kodeksas subjekto, į kurį galima kreiptis dėl nurodytų teisių įgyvendinimo, nenustato, tačiau nurodo vietą – *visuomenės informavimo priemonėje*, kurioje paskelbus netikslią, neteisingą informaciją, galima įgyvendinti teisę į atsakymą ar teisę į paneigimą.

Galima teigti, kad toks platus šių alternatyvių gynimosi būdų įstatyminis įtvirtinimas viena vertus užtikrina, kad kiekvienu atveju nukentėjęs asmuo galės rasti tinkamiausią ir labiausiai individualizuotą gynimosi būdą, kita vertus, gali suklaidinti nukentėjusį asmenį, renkantis koku būdu visgi yra tinkamiausia apginti savo galimai pažeistas teises į dalykinę reputaciją, siekiant užtikrinti, kad pasirinktas būdas bus taip pat ir labiausiai efektyvus, jeigu vėliau prireiktų pažeistas teises ginti ir teisiniu būdu.

Teisė į tikrovės neatitinkančių duomenų, pažeidžiančių juridinio asmens dalykinę reputaciją, paneigimą dažnai yra tapatinama su atsakymo (replikos) teise, nors šie institutai nėra tapatūs⁸¹. Vienas pagrindinių skirtumų yra tai, kad paneigimas yra daug labiau struktūrizuotas instrumentas, kuriam keliami specialūs reikalavimai, kurie yra detalizuoti Visuomenės informavimo įstatymo 44 straipsnyje. Šis straipsnis nustato tokius reikalavimus paneigimui: formą, paneigimo vietą, apimtį, laiką, per kurį paneigimas turi būti paskelbtas ir t.t. Taip pat paneigimo reikalavimas visada yra realizuojamas jau po tikrovės neatitinkančios informacijos viešo paskelbimo. Priešingai yra su atsakymo teisės instrumento įgyvendinimu. Įstatymų leidėjas nėra numatęs griežtų atsakymo teisės reikalavimų šiai teisei realizuoti. Pasak L. Meškauskaitės, ir šios teisės įgyvendinimui yra keliami tam tikri reikalavimai: laikoma, kad atsakymas negali būti didesnės apimties nei paskelbtieji duomenys, atsakymas turi būti paskelbtas toje vietoje, kur buvo paskelbti tikrovės neatitinkantys duomenys⁸².

Nors aukščiau aptartame teisiniame reglamentavime išskiriami du būdai, kaip ikiteisiniu būdu galima ginti pažeistą dalykinę reputaciją, praktikoje tokių būdų baigtinis sąrašas neegzistuoja, kadangi tai yra subjektyvus kiekvienos šalies pasirinkimas.

⁸¹ MEŠKAUSKAITĖ, L. *Žiniasklaidos teisė: Visuomenės informavimo teisė, teoriniai ir praktiniai aspektai*. Registrų centras, Vilnius, 2018, p. 403.

⁸² Ibid.

Pavyzdžiui, juridinis asmuo gali kreiptis į tikrovės neatitinkančią informaciją paskelbusį subjektą ir reikalauti, kad šis pašalintų nurodytą informaciją, atsiprašytų, kad paskelbė tokią informaciją, atlygintų dėl to patirtą žalą ir t.t. Akivaizdu, kad civilinėje teisėje, kurioje veikia kertinis šalių laisvės principas bei dispozityvumas, leidžiama viskas, kas yra nedraudžiama. Todėl civilinėje teisėje ir negalėtų egzistuoti baigtinis sąrašas būdų, kaip šalys gali apipusiu susitarimu išspręsti tarp jų kilusį ginčą.

2.1.1. Žurnalistų etikos inspektoriaus kompetencija juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo srityje

Dažniausiai teisė atsakyti bei reikalavimas paneigti tikrovės neatitinkančius duomenis yra realizuojamos nukentėjusiam juridiniam asmeniui tiesiogiai kreipiantis į viešosios informacijos rengėjus bei skleidėjus, tačiau dėl šių teisių užtikrinimo atskirais atvejais juridinis asmuo gali kreiptis ir į specialias institucijas, kurioms atitinkamą kompetenciją šioje srityje numato Visuomenės informavimo įstatymas. Viena iš tokių institucijų yra Žurnalistų etikos inspektorius – viešojo administravimo subjektas, kuris veikia pagal Visuomenės informavimo įstatymo nuostatas⁸³.

Pagrindinė Žurnalistų etikos inspektoriaus užduotis yra užtikrinti juridinių bei fizinių asmenų teises bei visuomenės apsaugą visuomenės informavimo srityje. Subjektas, manantis, kad jo teisės visuomenės informavimo srityje buvo pažeistos, turi teisę teikti skundą bei reikalauti, kad Žurnalistų etikos inspektorius 1) išpėtų informaciją paskelbusį asmenį, 2) reikalautų, kad informaciją paskelbęs asmenys paneigtų paskelbtą tikrovės neatitinkančią informaciją arba 3) sudarytų asmeniui galimybę pačiam atsakyti ar paneigti informaciją⁸⁴ ir kt. Be kita ko, Visuomenės informavimo įstatyme yra įtvirtintas Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimų privalomumas bei pažymėta, kad jų nevykdymas užtraukia asmeniui administracinę atsakomybę⁸⁵. Nesutikus su šio pareigūno sprendimu, jį galima apskusti per įstatymo numatytą terminą teismui. Priešingai nei kreipiantis su ieškiniu į bendrosios kompetencijos teismus, kreipiantis į Žurnalistų etikos inspektorius dėl dalykinės reputacijos pažeidimo negalioja sąlyga, jog dėl informacijos paneigimo pirmiausia privaloma kreiptis į viešosios informacijos rengėją ar skleidėją.

Kalbant apie Žurnalistų etikos inspektoriaus funkciją, susijusią su juridinio asmens dalykinės reputacijos apsaugos užtikrinimu ir/ar įgyvendinimu, teisiniame reglamentavime galima pastebėti tam tikro nenuoseklumo. Visuomenės informavimo įstatymo 50 straipsnis,

⁸³ Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1996, nr. 71-1706, 49 straipsnis.

⁸⁴ *Ibid.*, 50 straipsnio 3 dalis.

⁸⁵ *Ibid.*, 50 straipsnio 19 dalis.

kuris nustato Žurnalistų etikos inspektoriaus kompetenciją bei funkcijas, kaip atskirą funkciją šio straipsnio 1 dalies 1 punkte išskiria suinteresuotų asmenų skundų nagrinėjimą dėl visuomenės informavimo priemonėse pažeistos jų garbės ir orumo, tačiau atskirai neįtvirtina nuostatos, kad inspektorius nagrinėja skundus ir dėl juridinio asmens dalykinės reputacijos pažeidimų. To paties straipsnio 3 dalies 2 punkte nustatyta, kad atlikdamas šio straipsnio 1 dalyje nurodytas funkcijas, Žurnalistų etikos inspektorius gali priimti sprendimą *reikalauti, kad viešosios informacijos rengėjas ar skleidėjas nustatyta tvarka paneigtų paskelbtą tikrovės neatitinkančią informaciją, žeminančią asmens garbę ir orumą ar kenkiančią jo dalykinei reputacijai, teisėtiems interesams, arba sudarytų asmeniui galimybę pačiam atsakyti ir paneigti tokią informaciją*, t. y. nors *expressis verbis* nėra įtvirtinama, kad Žurnalistų etikos inspektoriaus funkcija apima skundų nagrinėjimą dėl juridinių asmenų dalykinės reputacijos pažeidimo, tačiau kaip matyti iš to paties straipsnio 3 dalies 2 punkto nuostatų, inspektorius gali reikalauti paneigti informaciją, kuri kenkia dalykinei reputacijai. Toks atskiras garbės ir orumo apsaugos, kaip vienos iš Žurnalistų etikos inspektoriaus funkcijų įtvirtinimas, atskirai neįtvirtinant juridinio asmens dalykinės apsaugos, gali sudaryti įspūdį, kad įstatymų leidėjas prioritetą teikia fizinio asmens garbės ir orumo apsaugai prieš juridinio asmens dalykinės reputacijos apsaugą, o tuo pačiu diskriminuoja juridinio asmens neturtinių teisių apsaugą lyginant su fizinio asmens teisių apsauga. Tuo pačiu dėl to gali susidaryti klaidingas įspūdis, kad įstatymų leidėjui garbės ir orumo apsauga yra svarbesnė nei juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimas. Be to, skaitant taip suformuluotas įstatymo normas kyla neaiškumas, ar tikrai juridinis asmuo gali kreiptis į Žurnalistų etikos inspektorius dėl galimo jo dalykinės reputacijos pažeidimo?

Bet kurį teisės institutą, įskaitant juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo institutą, reikėtų aiškinti sistemiškai analizuojant teisės normas. Tuo tikslu būtina įvertinti taip pat ir Visuomenės informavimo įstatyme numatytas bendro pobūdžio teisės normas bei bendruosius visuomenės informavimo principus. Antai, šio įstatymo 3 straipsnio 3 dalis, numatanti, kad *viešoji informacija visuomenės informavimo priemonėse turi būti pateikiama teisingai, tiksliai ir nešališkai* ir to paties įstatymo 50 straipsnio 5 dalis numato, kad *Žurnalistų etikos inspektorius vertina, kaip informuojant visuomenę laikomasi šiame ir kituose visuomenės informavimą reglamentuojančiuose įstatymuose bei teisės aktuose nustatytų visuomenės informavimo principų*. Šios teisės normos, sistemiškai aiškinant juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo institutą, suponuoja pagrįstą išvadą, kad atlikdamas tokį vertinimą Žurnalistų etikos inspektorius privalo vertinti ir *inter alia* kaip informuojant visuomenę įgyvendinama ir juridinio asmens teisės į dalykinę reputaciją

apsauga bei įgyvendinami bendrieji visuomenės informavimo principai, kaip kad teisė į teisingą informaciją principas ir pan.

Dėl aukščiau diskutuoto įstatymų leidėjo nenuoseklumo, 2017 m. Žurnalistų etikos inspektorius pateikė Visuomenės informavimo 19 straipsnio pataisos projektą Lietuvos Respublikos Seimui, kurio aiškinamajame rašte nurodoma, kad tai, jog Visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnio 2 dalis yra skirta fizinio asmens garbei ir orumui ginti ir neapima juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo, suponuoja išvadą, kad neteisminė juridinio asmens dalykinės reputacijos gynība yra ne reali, o deklaratyvi. Esančiu teisiniu reglamentavimu asmenims, siekiantiems neteisminės dalykinės reputacijos gynības, yra sukurtos nelygios sąlygos⁸⁶.

Šis įstatymo pakeitimo projektas buvo sukritikuotas žiniasklaidoje⁸⁷, argumentuojant, kad Žurnalistų etikos inspektorius turi pakankamus įrankius ginti juridinio asmens dalykinę reputaciją, t. y. 1) CK 2.24 straipsnis įtvirtina tinkamą dalykinės reputacijos apsaugos mechanizmą, kuriuo gali vadovautis nagrinėjant skundus ir Žurnalistų etikos inspektorius, 2) Visuomenės informavimo įstatyme yra kitos normos, leidžiančios juridiniam asmeniui pateikti skundą inspektoriumi dėl dalykinės reputacijos pažeidimo, o inspektoriumi tokį skundą privalo nagrinėti, 3) iš Žurnalistų etikos inspektoriumi priimtų sprendimų bei iš LVAT sprendimų matyti, kad Žurnalistų etikos inspektorius nagrinėja juridinių asmenų skundus dėl dalykinės reputacijos pažeidimų. Kaip pavyzdžiui, 2017-04-07 pareiškėja UAB „VSA Vilnius“ pateikė skundą Žurnalistų etikos inspektoriumi tarnybai dėl interneto portale www.dzukijosveidas.lt paskelbtos publikacijos „*Stebuklai Varėnoje: gyventojams brangs net ir neišvežamos šiukšlės?*“, skunde nurodant, jog publikacijoje buvo pateikta tikrovės neatitinkanti ir pareiškėjos dalykinę reputaciją pažeidžianti informacija. Žurnalistų etikos inspektorius išnagrinėjęs skundą iš dalies pripažino pareiškėjos skundą pagrįstu ir įspėjo interneto portalo, paskelbusio publikaciją valdytoją⁸⁸. Pažymėtina, kad šis inspektoriumi sprendimas priimtas vadovaujantis Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 3 dalimi bei 50 straipsnio 1 punkto 5 dalimi.

⁸⁶ Aiškinamasis raštas dėl Visuomenės informavimo įstatymo Nr. I-1418 19 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto.

⁸⁷ UAB „Respublikos leidiniai“. *Įstatymo pataisos dėl juridinių asmenų reputacijos nebus teikiamos Seimui*. [interaktyvus], 2017. [žiūrėta 2020-03-16]. Prieiga per internetą: https://www.respublika.lt/lt/naujienos/lietuva/lietuvas_politika/istatymo_pataisos_del_juridiniu_asmenu_reputacijos_nebus_teikiamos_seimui/.

⁸⁸ Žurnalistų etikos inspektorius. *2017-03-20 sprendimas dėl publikacijoje „Stebuklai Varėnoje: gyventojams brangs net ir neišvežamos šiukšlės?“* (www.dzukijosveidas.lt, 2017-03-20) paskelbtos informacijos, Nr. (SK-54) SPR – 73 [interaktyvus; žiūrėta 2020-04-16]. Prieiga per internetą: <http://www.zeit.lt/lt/naujienos/viesai-skelbiamas-zurnalistu-etikos-inspektoriumi-tarnybos-sprendimas/292>.

LVAT taip pat yra pateikęs išaiškinimą ir yra konstatavęs, kad Žurnalistų etikos inspektoriui, kaip valstybės pareigūnui yra suteikti įgaliojimai ginti ir juridinius asmenis nuo tikrovės neatitinkančių ir dalykinę reputaciją pažeidžiančių duomenų skelbimo, o tokius įgaliojimus įtvirtina Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 3 dalis⁸⁹.

Taigi, sistemiškai aiškinant įstatymų nuostatas, Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimus ir su tuo susijusią teismų praktiką, akivaizdu, kad nors ir Visuomenės informavimo įstatymo atskiros teisės normos yra taisytinės, tačiau tai nesudaro esmės ir neužkerta kelio juridiniams asmeniui savo pažeistą dalykinę reputaciją ginti taip, kaip fizinis asmuo gina savo teisę į garbę ir orumą, *inter alia* kreipiantis į Žurnalistų etikos inspektorių.

Svarbu akcentuoti ir tai, kad Žurnalistų etikos inspektoriui suteikti įgaliojimai ginant dalykinę reputaciją yra reikšmingi: šie įgaliojimai, pagal LVAT jurisprudenciją yra priskirtini prie kitokių poveikio priemonių⁹⁰, kaip kad reikalavimas paneigti tikrovės neatitinkančią informaciją, o už jų nesilaikymą, yra numatytos papildomos poveikio priemonės – administracinė atsakomybė. Visgi, nepaisant reikšmingų įgaliojimų, suteiktų Žurnalistų etikos inspektoriui, vis dar išlieka klausimas, ar tokie ikiteisminiai gynybos būdai yra pakankamai efektyvūs praktikoje, ginant juridinio asmens dalykinę reputaciją.

Pastebėtina, kad kreipimasis su skundu į Žurnalistų etikos inspektorių kaip ikiteisminis dalykinės reputacijos gynimo būdas tampa vis populiaresnis: 2018 m. Žurnalistų etikos inspektoriui skundus pateikė 54 juridiniai asmenys, iš kurių 39 buvo dėl dalykinės reputacijos gynimo, 2017 m. daugiau nei du kartus mažiau – 21 juridinis asmuo, iš kurių beveik visi skundai, t. y. 20, buvo dėl galimai pažeistos juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo⁹¹. Pasak Žurnalistų etikos inspektoriės G. Ramanauskaitės, toks augantis į instituciją besikreipiančių asmenų skaičius suponuoja, kad asmenys vis labiau pasitikti Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba, auga visuomenės teisinis sąmoningumas⁹². Tokį argumentą iš dalies gali pagrįsti ir tai, kad iš visų 2018 m. Žurnalistų etikos inspektoriaus skundų vos apie 6 proc. buvo apskūsti teismui ir tik vienas teismo buvo panaikintas⁹³.

⁸⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija. 2014-12-12 sprendimas administracinėje byloje S. G. v. Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba, trečiasis suinteresuotas asmuo uždaroji akcinė bendrovė „Headex“, Nr. A-438-993-14.

⁹⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija. 2014-04-23 nutartis administracinėje byloje UAB „Šilalės žinios“ v. Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba, trečiasis suinteresuotas asmuo A. B., Nr. A-438-27-14.

⁹¹ Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba. 2018 metų veiklos ataskaita [interaktyvus; žiūrėta 2020-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.zeit.lt/lt/veiklos-sritys/metines-ataskaitos-analitines-apzvalgos/326>>.

⁹² Ibid.

⁹³ Ibid.

Iš kitos pusės, apsiribojant vien dalykinės reputacijos pažeidimais, įvertinus šiandieninį kontekstą, galima įtarti ir kitas priežastis, lemiančias augantį skundų dėl dalykinės reputacijos pažeidimų skaičių. Viena iš jų, augantis visuomenės informavimo priemonių, įskaitant ir socialinius tinklus, kurie pagal Žurnalistų etikos inspektorių taip pat yra laikomi visuomenės informavimo priemone, skaičius, sklaida bei jų daroma įtaka. Dėl įvairių komunikacijos priemonių populiarumo, įmonių bei suinteresuotųjų grupių tarpusavio ryšys bei interakcijų skaičius žymiai išaugo, o tai leidžia publikai lengviau ir greičiau atskleisti neigiamus verslo aspektus, įskaitant ir paskleisti gandus, kas tuo pačiu susilpnino verslo poziciją tinkamai ir operatyviai sureaguoti į paskelbtą informaciją ir užkirsti kelią dalykinės reputacijos pažeidimam⁹⁴.

2.1.2. Visuomenės informavimo etikos komisijos įgaliojimai ginant juridinio asmens dalykinę reputaciją

Kita institucija, galinti apginti neteisėtine tvarka juridinio asmens dalykinę reputaciją, yra Visuomenės informavimo etikos komisija, kuri nagrinėja suinteresuotų asmenų, įskaitant ir juridinių asmenų, skundus dėl profesinės etikos pažeidimų, kuriuos padarė viešosios informacijos rengėjai ar skleidėjai informuodami visuomenę. Būtent ši komisija yra alternatyvi ikiteisminė institucija, į kurią juridinis asmuo gali kreiptis, jeigu mano, kad jo dalykinė reputacija buvo pažeista.

Tam, kad apsispręsti, į kurią instituciją juridinis asmuo turėtų kreiptis, siekdamas apginti dalykinę reputaciją, kuri gali pasiūlyti efektyvesnius įrankius šio tikslo įgyvendinimui, svarbu aptarti Žurnalistų etikos inspektoriaus bei Visuomenės informavimo etikos komisijos visuomenės informavimo srityje kompetencijas.

Nors tiek Žurnalistų etikos inspektorius, tiek Visuomenės informavimo etikos komisija yra savarankiškos žurnalistų savitvarkos institucijos, tačiau jų kompetencija visuomenės informavimo srityje nėra vienoda. Pasak J. Mažylės, savitvarką galima apibūdinti kaip mechanizmą, inspiruotą pačių žurnalistų noro visuotinai laikytis etikos normų, siekiant, jog jų laikytųsi ir kolegos tam, kad etikos pažeidimų žiniasklaidoje būtų kuo mažiau⁹⁵. Žurnalistų savitvarka vadovaujasi principu jokia būdu nesikišti į žiniasklaidos turinį, kas ne visada gali pavykti kitoms, nuo valdžios priklausančioms institucijoms, nes jų veikimas iš esmės negali visiškai apsiriboti nuo politinės valios.

⁹⁴ HORN, I.S., et al. *Business reputation and social media: A primer on threats and responses*. Journal of direct, data and digital marketing practice, 2015, 16(3).

⁹⁵ MAŽYLĖ, J., *Žiniasklaidos savitvarka: institucijų modeliai ir lietuviškasis status quo*. Žurnalistikos tyrimai, 2014, (7), p. 62.

Antra, Visuomenės informavimo etikos komisija, savo veikloje vadovaujasi Konstitucija, Visuomenės informavimo įstatymo, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, kitais teisės aktais, Visuomenės informavimo etikos kodekso bei Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos rezoliucija „Dėl žurnalistinės etikos“⁹⁶. Visuomenės informavimo etikos komisijos nagrinėjamų skundų pagrindinis vardiklis yra „etika“, t. y. pagal kompetenciją komisija nagrinėja skundus dėl pažeidimų, susijusių su profesine etika ir/ar dėl pažeidimų, kuriuos reguliuoja Visuomenės informavimo etikos kodekse. Žurnalistų etikos inspektoriui įstatymų leidėjas numato kiek platesnę kompetenciją, kuri nėra apribota raktažodžiu „etika“: inspektorius nagrinėja bet kokius suinteresuotų asmenų skundus dėl konkrečių visuomenės informavimo priemonių atliktų pažeidimų, įskaitant, bet neapsiribojant, skundus dėl garbės ir orumo, privatumo, duomenų apsaugos pažeidimų, atlieka bendrą vertinimą, kaip informuojant visuomenę laikomasi įstatymuose bei teisės aktuose nustatytų visuomenės informavimo principų, įskaitant etiką, ir kt.⁹⁷.

Trečia, Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimų nevykdymas užtraukia administracinę atsakomybę, o komisijos sprendimai tokios atsakomybės neužtraukia. Iš kitos pusės, įstatymų leidėjas yra numatęs, kad Visuomenės informavimo etikos komisijos sprendimo apskundimas nepanaikina viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų pareigos apie nustatytus pažeidimus paskelbti viešai įstatymų nustatyta tvarka⁹⁸.

Atkreiptinas dėmesys, kad LVAT yra įtvirtinęs, jog iš vienos pusės Visuomenės informavimo etikos komisija nėra tapatus subjektas Žurnalistų etikos inspektoriui, kuris turi viešojo administravimo subjekto įgaliojimus. Iš kitos pusės, pagal suteiktą kompetenciją, šie subjektai yra labai panašūs: *Komisijai suteikta kompetencija iš dalies atitinka Žurnalistų etikos inspektoriaus kompetenciją, t. y. ta apimti, kuria Komisija konstatuoja Kodekso pažeidimus, įpareigoja atsakingą viešosios informacijos leidėją ar skleidėją paskelbti tokį Komisijos sprendimą bei įgyvendinti paneigimo tvarką pagal Visuomenės informavimo įstatymo 44 straipsnį*⁹⁹.

Taigi, apibendrinant, galima daryti pagrįstą išvadą, kad Visuomenės informavimo etikos komisija, būdama savarankiška, nuo politinės valios nepriklausanti institucija turi siauresnius įgaliojimus, ginant juridinio asmens dalykinę reputaciją, lyginant su Žurnalistų etikos inspektoriui suteiktais įgaliojimais, nes komisija veikia ir įsikiša tik tuomet, jeigu

⁹⁶ Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1996, nr. 71-1706, 46¹ straipsnio 5 dalis.

⁹⁷ *Ibid.*, 50 straipsnis.

⁹⁸ *Ibid.*, 48 straipsnio 18 dalis, 50 straipsnio 19 dalis.

⁹⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, 2017-08-30 sprendimas administracinėje byloje „Lietuvos rytas“ v. *Visuomenės informavimo etikos asociacija, trečiasis suinteresuotas asmuo S. V. F.*, Nr. eA-4518-438/2017.

galimas pažeidimas yra susijęs su visuomenės informavimo etikos principų laikymusi. Iš kitos pusės, nors Žurnalistų etikos inspektoriumi suteikiami platesni įgaliojimai, šių dviejų institucijų įgaliojimai persipina, mat tiek Visuomenės informavimo įstatyme, tiek ir Visuomenės informavimo etikos kodekse yra įtvirtinti žurnalistų ir/ar visuomenės informavimo etikos principai. Abiejų institucijų dalinis įgaliojimų persipynimas suponuoja neefektyviai sureguliuotą ir perteklinę neteisminę gynybą, kelia neaiškumų apie jų tarpusavio sąveiką, ginant pažeistas teises.

2.2. Pažeistų teisių gynimas teisme ir jų gynimo būdai

Juridiniam asmeniui, nepavykus taikiai išspręsti ginčo dėl galimai pažeistos jo dalykinės reputacijos alternatyviu būdu, lieka galimybė teikti ieškinį teismui ir pažeistą dalykinę reputaciją ginti civilinio proceso tvarka teisme. Svarbu atkreipti dėmesį, kad tam tikriems gynimo būdams, pavyzdžiui, reikalavimui paneigti paskelbtą tikrovės neatitinkančią informaciją, kuri pažeidžia juridinio asmens dalykinę reputaciją, įstatymas nustato privalomą ikiteisminę gynimo tvarką, t. y. tokiu atveju būtina pirmiausias kreiptis tiesiogiai į viešosios informacijos rengėją ar skleidėją, paskelbusį ginčo informaciją¹⁰⁰. Tiesa, LAT jurisprudencijoje numatoma ir išimtis, kad CK 2.24 straipsnio 2, 4 dalyse nustatyta replikos teise privaloma pasinaudoti tik tada, kai duomenis paskelbė visuomenės informavimo priemonė¹⁰¹. Vadinasi, jeigu duomenis paskelbė kitas subjektas, pavyzdžiui, verslo konkurentas, negalioja nustatyta privaloma ikiteisminė ginčo sprendimo tvarka.

Kaip pažymėta ankstesnėje šio darbo dalyje, juridinio asmens dalykinės reputacijos apsauginius mechanizmus įtvirtina keli įstatymai, pagrindiniai jų – CK, Konkurencijos įstatymas, Reklamos įstatymas bei Visuomenės informavimo įstatymas. Atitinkamuose šių įstatymų normose, yra numatyti tokie teisių gynimo būdai, kuriuos juridinis asmuo gali taikyti, gindamas pažeistą dalykinę reputaciją, t. y.:

- CK 1.138 straipsnis numato, kad teismas gali ginti civilines teises a) jas pripažindamas, b) atkurdamas buvusią iki teisės pažeidimo padėtį, c) išieškodamas iš pažeidusio teisę asmens padarytą turtinę ar neturtinę žalą (nuostolius) ir kitais būdais;
- CK 2.24 straipsnio 1 dalis įtvirtina, kad asmuo turi teisę reikalauti teismo tvarka a) paneigti paskleistus duomenis neatitinkančius tikrovės duomenis bei

¹⁰⁰ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 74-2262, 2.24 straipsnio 4 dalis.

¹⁰¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija. *2018-12-12 nutartis civilinėje byloje „MG Baltic“ v. Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas*, Nr. e3K-7-471-403/2018.

žeminančius garbę ir orumą (pažeidžiančius dalykinę reputaciją), taip pat b) atlyginti tokių duomenų paskleidimu jam padarytą turtinę ir neturtinę žalą;

- Konkurencijos įstatymo 16 straipsnis numato, kad ūkio subjektas, kurio teisėti interesai pažeidžiami nesąžiningos konkurencijos veiksmais, turi teisę kreiptis į teismą su ieškiniu dėl a) neteisėtų veiksmų nutraukimo, b) padarytos žalos atlyginimo.
- Reklamos įstatymo 28 straipsnis numato, kad asmenys, kurių teisės ir įstatymų saugomi interesai pažeidžiami naudojant pagal įstatymą draudžiamą reklamą, turi teisę teikti ieškinį dėl: a) reklamos naudojimo nutraukimo, b) padarytos žalos atlyginimo, c) įpareigojimo paskelbti vieną, du ar kelis konkretaus turinio ir formos pareiškimus, paneigiančius klaidinančią reklamą. Europos Komisijos Direktyva 2006/114/EB dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos taip pat numato, kad Europos Sąjungos šalių teismai arba administracinės institucijos turi galėti nurodyti pašalinti neteisėtą reklamą net nesant faktinių nuostolių, žalos arba aplaidumo įrodymo; arba uždrausti neteisėtą reklamą, kuri dar nėra paskelbta¹⁰².

Kaip matyti, CK nustatyti teisių gynimo būdai yra plačiausi lyginant su kitais dviem įstatymais. Bet to, CK 1.138 straipsnyje nustatytas teisių gynimo sąrašas yra nebaigtinis, leidžiantis asmeniui, įskaitant ir juridiniams asmeniui, savo pažeistas teises ginti ir kitais būdais. Pastebėtina, kad visus ar didžiąją dalį įtvirtintų gynybos būdus galima suskirstyti į doktrinoje išskiriamas kategorijas pagal tikslą: a) apsauginiai gynybos būdai ir b) kompensaciniai¹⁰³. Toliau bus detaliau analizuojama, kokia yra šių gynybos būdų specifika bei taikymo ypatumai ginant dalykinę reputaciją.

2.2.1. Apsauginiai gynybos būdai

Apsauginių (prevencinių) gynybos būdų pavadinimas *per se* suponuoja, kad juos taikant nukentėjusioji šalis siekia užkirsti kelią, apsisaugoti nuo galimų pažeidimų ateityje, atgrasyti pažeidėjus, nuo tokiu pažeidimų įvykdymo. Prevencinės (apsauginės) funkcijos taikymą asmens neturtinių teisių pažeidimo atvejais lemia: pasikeitę civiliniai teisiniai santykiai, ne visada efektyvūs kompensaciniai teisių gynimo būdai ir poreikis užtikrinti teisės subjektų elgesio kontrolę civilinėmis priemonėmis¹⁰⁴. Svarbu pažymėti, kad

¹⁰² 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/114/EB dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos, OJ L 376, 27.12.

¹⁰³ PAPIRTIS, V., KARULAITYTĖ-KVAINAUSKIENĖ, I. *Kai kurie civilinių teisių gyvumo ypatumai taikant prevencinį ieškinį*. Jurisprudencija, 2005, 69(61), p. 101.

¹⁰⁴ PUKŠMYS, T. *Žalos atlyginimo funkcijos pažeidus fizinio asmens neturtines teises*. Tiltai, 2014, 62(1).

apsauginiais būdais turėtų būti laikomi ir tokie, kurie pašalina ne tik pačius teises pažeidžiančius veiksmus, bet ir tokių veiksmų rezultatus, šaltinius, galinčius būti pagrindu vėl pažeisti teises¹⁰⁵. Iš tokių teiginių, sutinkamų doktrinoje akivaizdu, kad apsauginiai gynybos būdai yra orientuoti į prevenciją – atgrasymą nuo pažeidimo.

Kalbant apie juridinio asmens dalykinės reputacijos pažeidimą, didžioji dalis teisiniame reglamentavime įtvirtintų gynimo būdų yra apsauginiai, t. y.:

- *Reikalavimas paneigti tikrovės neatitinkančius duomenis*¹⁰⁶. Pavyzdžiui, ieškovas teisme prašė įpareigoti atsakovą paskelbti paneigimą adekvačiu tikrovės neatitinkančių ir ieškovų dalykinę reputaciją pažeidusių duomenų paskelbimo būdu, t. y. įpareigoti atsakovą visuomenės informavimo priemonės valdomoje naujienų internetinėje svetainėje savo sąskaita ir be komentarų, paskelbti nurodyto turinio paneigimą¹⁰⁷.
- *Reikalauti pripažinti paskleistus duomenis neatitinkančiais tikrovę bei pažeidžiančiais juridinio asmens dalykinę reputaciją*¹⁰⁸. Pavyzdžiui, ieškovas UAB „Šilutės komunalininkas“ prašė teismo pripažinti neatitinkančiais tikrovės ir pažeidžiančiais jo dalykinę reputaciją tokius atsakovo straipsnyje paskelbtus duomenis: „Peršasi mintis, kad komunalininkai, ištuštinami buitinių atliekų konteinerius, prirašo dvigubai didesnius kiekius, manydami, kad gyventojai vis tiek sumokės, kiek iš jų paprašys. Blieka tikėtis, kad kuriam nors iš mūsų išrinktųjų Tarybos narių ši informacija pasirodys įdomi ir kad gausime ne tik šios mįslės (didelio kiekio atliekų paslaptingo dingimo) atsakymą, o gal paaiškės ir kita tiesa – pinigai tiesiog plaunami?“¹⁰⁹.
- *Reikalavimas nutraukti neteisėtus veiksmus*¹¹⁰. Vienas iš tokio apsauginio gynimo būdo pavyzdžių galėtų būti reikalavimas pašalinti publikaciją, įrašą

¹⁰⁵ MIZARAS, V. *Autorių teisės: civiliniai gynimo būdai: monografija*. Justitia, 2003.

¹⁰⁶ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 74-2262, 2.24 straipsnio 1 dalis, 1.138 straipsnio 2 dalis.

¹⁰⁷ Šiaulių apylinkės teismo teisėja. 2019-11-04 sprendimas civilinėje byloje UAB „Europos finansų centras“, v. UAB „Departus Truck Service, tretieji asmenims UAB „Lrytas“, S. M., Nr. e2-1107-251/2019.

¹⁰⁸ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 74-2262, 2.24 straipsnio 1 dalis, 1.138 straipsnio 1 dalis.

¹⁰⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2006-12-20 nutartis civilinėje byloje UAB „Šilutės komunalininkas“ v. P. S. individualiai įmonei „Uola“, trečiasis asmuo S. B., Nr. 3K-3-667/2006; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2007-11-13 nutartis civilinėje byloje A. B. v. UAB „Šiaulių naujienos“, Nr. 3K-3-488/2007, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2006-11-06 nutartis civilinėje byloje N. K. v. UAB „TV grupė“, UAB „Laisvas ir nepriklausomas kanalas“, Nr. 3K-3-569/2006 ir kt.

¹¹⁰ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 74-2262, 1.138 straipsnio 3 dalis.

visuomenės informavimo priemonėje, kurioje paskelbta informacija neatitinka tikrovės ir pažeidžia dalykinę reputaciją¹¹¹ ir kt.

LAT praktikoje yra išaiškinta, kad CK 2.24 straipsnio 1 dalyje nustatyti asmens garbės ir orumo gynybos būdai yra savarankiški, todėl siekiant ginti pažeistą asmens teisę gali būti taikomas kiekvienas atskirai arba taikomi keli asmens teisių gynimo būdai: prašoma paneigti tikrovės neatitinkančius duomenis, pripažinti juos neatitinkančiais tikrovės, pašalinti tikrovės neatitinkančią informaciją, priteisti turtinę ir (ar) neturtinę žalą ir pan. Tos pačios taisyklės yra taikomos ir ginant juridinio asmens dalykinę reputaciją¹¹². Antai, ieškovas TEO LT, AB kreipėsi į teismą dėl paskleistų tikrovės neatitinkančių ir dalykinę reputaciją žeminančių duomenų pripažinimo ir jų paneigimo¹¹³. Taigi, šiuo atveju ieškovas teismo prašė taikyti du apsauginius būdus, kuriais buvo siekiama tiek atkurti ieškovo padėtį buvusią iki pažeidimo (paneigti tikrovės neatitinkančius duomenis), tiek pripažinti ieškovo teisę į dalykinės reputacijos apsaugą. Juridinis asmuo turi diskreciją pasirinkti, kurį būdą kiekvienu konkrečiu atveju taikyti. Šis pasirinkimas kiekvienu atveju priklauso nuo individualių aplinkybių bei nuo siekiamo rezultato. Tam, kad atskleisti, koku tikslu kiekvienas iš būdų gali pasitarnauti, gali padėti teismų praktikos analizė.

LAT yra ne kartą pažymėjęs, kad *toks asmuo pasirinktas gynybos būdas, kai reikalaujama teismo pripažinti, kad paskleisti duomenys neatitinka tikrovės, žemina jo garbę ir orumą (dalykinę reputaciją), rodo, jog asmuo nepageidauja pažeistos teisės ginti kitais būdais ir tokio fakto konstatavimas yra pakankamas atlyginimas už padarytą žalą (pakankama satisfakcija)*¹¹⁴. EŽTT praktikoje taip pat įtvirtinta vienos arba kitos asmens teisės pažeidimo pripažinimas bei pripažįstama, kad tokios teisės pažeidimo pripažinimas savaime yra pakankama satisfakcija pareiškėjui¹¹⁵. Be to, EŽTT pažymi, kad ne visada tam, kad būtų apginta pažeista neturtinė teisė, turi būti priteisiamas neturtinės žalos atlyginimas pinigais. Tokia žala priteisiama konkrečiu atveju nustatčius, kad teisės pažeidimo pripažinimo nepakanka pažeistai teisei apginti¹¹⁶.

Dažnai praktikoje taikomas dalykinės reputacijos gynimo būdas yra reikalavimas paneigti tikrovės neatitinkančią ir dalykinę reputaciją pažeidžiančią informaciją. Pagal CK

¹¹¹ Kauno apylinkės teismo Kėdainių rūmų teisėjas. 2018-06-13 sprendimas civilinėje byloje UAB „Rinkos aikštė“ v. UAB „Mugės redakcija“, Nr. e2-609-986/2018.

¹¹² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011-08-08 nutartis civilinėje byloje UAB „Šilo bitė“ ir A. D. v. Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas ir UAB „Lietuvos rytas“, Nr. 3K-3-340/2011.

¹¹³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2012-02-13 nutartis civilinėje byloje TEO LT, AB v. „Tele-3“, S. B. bei Lietuvos radijo ir televizijos asociacija, Nr. 3K-3-32/2012.

¹¹⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010-12-07 nutartis civilinėje byloje D. Š. v. UAB „Roseba“, tretieji asmenys O. J., O. P., Nr. 3K-3-498/2010.

¹¹⁵ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2000-10-10 sprendimas byloje *Daktaras v. Lietuva*, Nr. 42095/98.

¹¹⁶ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2003-11-06 sprendimas byloje *Meilus v. Lietuva*, Nr. 53161/99.

2.24 straipsnio 2 dalies nuostatas, asmuo, apie kurį tikrovės neatitinkantis duomenys buvo paskleisti per visuomenės informavimo priemonę, turi teisę reikalauti, kad tokie duomenys būtų paneigti pačios visuomenės informavimo priemonės sąskaita ne vėliau kaip per dvi savaites nuo reikalavimo gavimo. Toje pačioje straipsnio dalyje, įstatymų leidėjas numato išimtį, kada visuomenės informavimo priemonė gali atsisakyti paskelbti paneigimą, kai jo turinys prieštarauja gerai moralei. Vadinasi, visais kitais atvejais, paneigimo paskelbimas yra privalomas, o visuomenės informavimo priemonei atsisakius geranoriškai paskelbti paneigimą arba per dvi savaites neatsiliepus į reikalavimą, asmuo, apie kurį buvo paskelbta tikrovės neatitinkanti informacija, įgyja teisę kreiptis į teismą¹¹⁷. Minėta, asmuo gali šį apsauginį gynybos būdą taikyti tiek kaip savarankišką, tiek kartu su kitais gynybos būdais, pavyzdžiui, tuo pačiu reikalauti atlyginti turtinę ir/ar neturtinę žalą.

Pasitaiko atveju, kuomet iškyla klausimas, ar reikalaujant paneigti paskelbtą tikrovės neatitinkančią informaciją atsakovu laikytina būtent informaciją paskelbusi visuomenės informavimo priemonė? O gal informaciją parengė visai kitas subjektas, kuris tik pasinaudojo visuomenės informavimo priemone kaip viešinimo kanalu? Pagal LAT formuojamą teisminę praktiką tuo atveju, kai tikrovės neatitinkančias žinias paskleidė visuomenės informavimo priemonė, esant reikalavimui paneigti žinias, t. y. paskelbti paneigimą, atsakovė visada yra ir visuomenės informavimo priemonė¹¹⁸, tačiau reikalaujant žalos atlyginimo, reikalavimą galima nukreipti ir į pirminį informacijos šaltinį¹¹⁹, kuris gali nesutapti su visuomenės informavimo priemone, paskelbusia ginčo informaciją.

Kalbant apie paneigimo formą, kitaip negu taikant alternatyvius pažeistų teisių gynimo būdus, įstatymas nedetalizuoja, kaip tiksliai turi atrodyti paneigimas (forma, vieta ir kitos detalės), paliekant tai teismo diskrecijai¹²⁰.

Reikalavimas nutraukti neteisėtus veiksmus, kaip pažeistos dalykinės reputacijos gynimo būdas, gali būti taikomas tokiais atvejais, kai paskelbta tikrovės neatitinkančia bei dalykinę reputaciją pažeidžiančia informacija toliau tęsiama juridiniam asmeniui daroma žala. Pavyzdžiui, ieškovas gali kreiptis į teismą, prašydamas uždrausti platinti knygą,

¹¹⁷ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 74-2262, 2.24 straipsnio 4 dalis.

¹¹⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2011-08-08 nutartis civilinėje byloje UAB „Šilo bitė“ ir A. D. v. Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas ir UAB „Lietuvos rytas“*, Nr.3K-3-340/2011; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2016-03-10 nutartis civilinėje byloje M. T. v. V. Č., UAB „Lrytas“, trečiasis asmuo R. Z.*, Nr. 3K-3-141-690/2016 ir kt.

¹¹⁹ MEŠKAUSKAITĖ L., SINKEVIČIUS D.. *Žiniasklaidos teisės vadovas* [interaktyvus]. Vilnius, 2018, p. 9 [žiūrėta 2020-03-18]. Prieiga per internetą: <<https://lzc.lt/leidiniai/ziniasklaidos-teises-vadovas/>>.

¹²⁰ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 74-2262, 2.24 straipsnio 4 dalis.

kurioje paskleisti duomenys neatitinka tikrovės bei pažeidžia dalykinę reputaciją¹²¹. Akivaizdu, kad kuo ilgiau bus platinama knyga, tuo didesnis skaitytojų ratas pamatys ginčo informaciją ir tokiu būdu bus padaroma vis didesnė žala juridiniam asmeniui.

Kitas pavyzdys galėtų būti reikalavimas nutraukti veiksmus, susijusius su nesąžininga konkurencine veikla, kurie be kita ko, kenkia juridinio asmens dalykinei reputacijai: byloje ieškovas UAB „Ramunės ir Giedrės idėjos“ pareiškė ieškinį atsakovui UAB „Streams“, kuriuo prašė įpareigoti atsakovą nutraukti neteisėtus veiksmus, t. y. nutraukti žymenų „TEDDY“, „Teddy“ naudojimą komercinėje veikloje 35 klasės paslaugoms pagal tarptautinę prekių ir paslaugų klasifikaciją, registruoti, žymėti bei uždrausti atsakovui žymenis „TEDDY“ ir „Teddy“ naudoti komercinės veiklos dokumentuose ir reklamoje, gaminti nurodytomis žymėmis arba laikyti jų pavyzdžius turint tikslą atlikti bet kuriuos aukščiau minėtus veiksmus. Ieškovas nurodė, kad tokie atsakovo veiksmai, be kita ko, ilgainiui pakenks dalykinei reputacijai, nes atsakovo ir ieškovo parduotuvėse taikoma kainodara tapačioms prekėms skiriasi, taikomos skirtingos klientų lojalumo programos, o dėl tapačių žymenų naudojimo vienuose parduotuvėse prekėms žymėti, vartotojai dažnai piktinasi, kad to paties savininko parduotuvėse, skiriasi tapačių prekių kainos, negalioja nuolaidų kortelės.¹²²

Šis bei kiti aukščiau pateikti teisminės praktikos pavyzdžiai iliustruoja, kokių skirtingų situacijų gali pasitaikyti realiame gyvenime, kaip pažeidžiama dalykinė reputacija, todėl itin svarbu turėti ir kiekvienam pažeidimo būdui pritaikytiną gynybos priemonę. Atkreiptinas dėmesys, kad pateikti bei detaliau aptarti apsauginiai gynybos būdai yra tik dalis galimų apsauginių būdų, kurie pasitaiko teisminėje praktikoje, tačiau jie nėra vieninteliai, kadangi įstatymų leidėjas taikytinų gynybos būdų sąrašo neriboja.

2.2.2. Kompensaciniai gynybos būdai

Kompensaciniai dalykinės reputacijos gynybos būdai teisės mokslo šaltiniuose yra įvardinami kaip tokie gynybos būdai, kuriais yra siekiama satisfakcijos, t. y. atkurti turėtą padėtį, kuri buvo iki teisės pažeidimo¹²³. Šie gynybos būdai yra taikomi tada, kai asmens teisės jau yra pažeistos, tačiau norima kompensuoti dėl tokio pažeidimo atsiradusius nuostolius ar kitu būdu kompensuoti asmeniui jo teisių pažeidimu padarytą žalą¹²⁴.

¹²¹ MEŠKAUSKAITĖ, L. *Žiniasklaidos teisė: Visuomenės informavimo teisė, teoriniai ir praktiniai aspektai*. Registrų centras, Vilnius, 2018, p. 310.

¹²² Vilniaus apygardos teismo teisėja. 2008-11-22 sprendimas civilinėje byloje UAB „Ramunės ir Giedrės idėjos“ v. UAB „Streams“, Nr. 2-830-262/2008.

¹²³ MIZARAS, V. *Autorių teisės: civiliniai gynybos būdai: monografija*. Justitia, 2003.

¹²⁴ PAPIRTIS, V., KARULAITYTĖ-KVAINAUSKIENĖ, I. *Kai kurie civilinių teisių gyvumo ypatumai taikant prevencinį ieškinį*. Jurisprudencija, 2005, 69(61), p. 101.

Priešingai nei apsauginiai gynybos būdai, kompensaciniai nėra orientuoti į prevenciją, atgrasymą nuo pažeidimo, nors galėtų ir tokiam tikslui pasitarnauti. Jų pagrindinė funkcija yra kompensuoti neteisėtais veiksmais asmeniui padarytą žalą, taip gražinant nukentėjusįjį į ankstesnę, iki delikto padarymo buvusią, padėtį *restitutio in integrum*.

Juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo atveju kompensaciniai gynybos būdai, kuriais įmonė gali pasinaudoti, yra turtinės bei neturtinės žalos atlyginimas, kuri numato CK 2.24 straipsnio 1 dalies nuostatos, Konkurencijos įstatymo 16 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatos, Reklamos įstatymo 28 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatos. 2018 m. LAT teisminės praktikos apžvalgoje yra pažymėta, kad reikalavimas atlyginti nuostolius yra universalus gynybos būdas, nes, jei įstatyme nenustatyta konkretaus civilinių teisių gynimo būdo, šis gynybos būdas gali būti taikomas kumuliatyviai, alternatyviai su kitais galimais gynybos būdais, arba išimtinai¹²⁵. Taigi, ūkio subjektas, kurio dalykinė reputacija buvo pažeista dėl tikrovės neatitinkančių duomenų paskelbimo, gali kreiptis į teismą ir reikalauti tik žalos atlyginimo arba reikalauti žalos atlyginimo kartu su kitais teisių gynimo būdais¹²⁶. Kitaip nei taikant apsauginius gynybos būdus dalykinės reputacijos pažeidimo bylose, kompensaciniams gynybos būdams ikiteisminė ginčo nagrinėjimo tvarka nėra privaloma, t. y. nukentėjusioji šalis turi diskrecijos laisvę pasirinkti, ar iš karto kreiptis su ieškiniu į teismą dėl žalos atlyginimo, ar reikalavimą pirmiausia nukreipti į ginčo informaciją paskelbusį subjektą.

LAT yra pažymėjęs, kad prieš reiškiant reikalavimą dėl žalos atlyginimo, svarbu nustatyti, ar visuomenės informavimo priemonė buvo pirminis informacijos šaltinis, ar tik duomenų paskleidimo priemonė¹²⁷. Praktikoje pasitaiko atvejų, kuomet visuomenės informavimo priemonė, įgyvendindama savo teisę bei pareigą, atsisako atskleisti savo pirminį informacijos šaltinį. Tokiais atvejais jai perkeliama pareiga atlyginti nukentėjusiam asmeniui padarytą turtinę ir neturtinę žalą¹²⁸. Jeigu visgi pirminis informacijos šaltinis yra žinomas, tuomet reikalavimas atlyginti žalą turi būti nukreiptas tiesiogiai informaciją paskelbusiam subjektui, o visuomenės informavimo priemonė į bylą įstoja kaip trečiasis asmuo¹²⁹.

¹²⁵ Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. 2018-10-24 *Teismų praktikos dėl sutartinės civilinės atsakomybės taikymo apžvalga*. Teismų praktika, p. 49.

¹²⁶ Pavyzdžiui, reikalauti teisės pripažinimo, duomenų paneigimo, pašalinimo ir kt.

¹²⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2006-10-11 *nutartis civilinėje byloje A. Š. v. L. J., E. J.*, Nr. 3K-3-507/2006; Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012-06-07 *nutartis civilinėje byloje A. S. v. M. N.*, Nr. 2A-389/2012.

¹²⁸ MEŠKAUSKAITĖ L., SINKEVIČIUS D.. *Žiniasklaidos teisės vadovas* [interaktyvus]. Vilnius, 2018, p. 20 [žiūrėta 2020-03-18]. Prieiga per internetą: <<https://lzc.lt/leidiniai/ziniasklaidos-teises-vadovas/>>.

¹²⁹ Jeigu nėra kitų reikalavimų, kuriuos taikant atsakovu turi būti ir visuomenės informavimo priemonė.

Kaip jau aptarta šiame darbe, analizuojant juridinio asmens dalykinės reputacijos vertinimą, juridiniai asmenys, gindami pažeistą dalykinę reputaciją taikant kompensacinius gynybos būdus, turi įrodyti, kad dalykinės reputacijos pažeidimas sukėlė juridiniams asmeniui žalą – turtinę ir/ar neturtinę. Tokiu atveju įsijungia civilinės atsakomybės institutas, kuomet nukentėjusioji šalis turi įrodyti visas keturias būtinas civilinės atsakomybės sąlygas: a) neteisėtus veiksmus, b) kaltę, c) žalą, d) priežastinį ryšį tarp neteisėtų veiksmų ir žalos atsiradimo.

Kasacinio teismo praktikoje, kai yra taikomas civilinės atsakomybės institutas, ne kartą yra konstatuota, kad juridinio asmens dalykinė reputacija ginama teismo, kai konstatuojamas realus faktinis jos sumenkėjimas kaip paskleistų duomenų padarinys. Dėl šios priežasties teismas, vertindamas, ar poreikis riboti saviraiškos laisvę juridinio asmens dalykinės reputacijos naudai yra pagrįstas, be kita ko, turi įvertinti ir realius faktinius padarinius, kaip kad, koks yra paskleistos informacijos paplitimo mastas, poveikis ir realiai patirta žala. Šiuo aspektu teismas taip pat turi vertinti individualias juridinio asmens savybes ir jo veiklos pobūdį, įskaitant, bet neapsiribojant, ar juridinio asmens veikla reikšmingai susijusi su viešu interesu, ar jo dalykinė reputacija vertintina kaip „normali“, ar „kontraversiška“ ir t.t.¹³⁰.

EŽTT praktikoje pažymima, kad nustatant, ar dėl juridinio asmens dalykinės reputacijos pažeidimo įmonei priteistina turtinė žala, analizuojami faktiškai patirti finansiniai nuostoliai: ar žymiai sumažėjo įmonės pardavimai, koku mastu išplito neigiama informacija, ar jos pobūdis buvo itin neigiamas ir kt. Antai, EŽTT byloje *Hertel v. Switzerland* pažymėjo, kad šioje byloje nebuvo teigiama ir įrodyta, jog atitinkama publikacija turėjo žymų poveikį krosnelių pardavimams ar sukėlė realios žalos Šveicarijos pramonininkų ir buities elektros prietaisų tiekėjų asociacijos nariams¹³¹.

Pasisakydamas dėl neturtinės žalos atlyginimo bylose dėl dalykinės reputacijos pažeidimo, EŽTT yra taip pat pasiskęs, kad teismas gali spręsti priteisti neturtinę žalą, kuri galimai atsirado dėl juridinio asmens netikrumo planuojant sprendimus, bendrovės valdymo sutrikdymo ir nerimo bei nepatogumų įmonės valdymo organų nariams¹³². EŽTT

¹³⁰ Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019-03-19 VŠĮ „Respublikinės Kauno ligoninė“ v. N. S., Nr. e2A-288-855/2019; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012-02-13 nutartis civilinėje byloje *TEO LT, AB v. „Tele-3“, S. B. bei Lietuvos radijo ir televizijos asociacija*, Nr. 3K-3-32/2012 ir kt.

¹³¹ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 1998-08-25 sprendimas byloje *Hertel v. Šveicarija*, Nr. 25181/94, par. 49 [interaktyvus; žiūrėta 2020-03-20]. Prieiga per internetą: <<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-59366%22%5D%7D>>

¹³² Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2000-04-06 sprendimas byloje *Comingersoll v. Portugalija* [GC] Nr. 35382/97, par. 32 [interaktyvus; žiūrėta 2020-03-20]. Prieiga per internetą: <<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-58562%22%5D%7D>>.

nurodo, kad tokio pobūdžio nuostoliai gali turėti subjektyvių ir objektyvių elementų ir jų neįmanoma tiksliai įvertinti.

Iš EŽTT jurisprudencijos matyti, kad teisės pažeidimo pripažinimas šios kategorijos bylose, tam tikrais atvejais gali būti savarankiškas pažeistų asmens teisių gynimo būdas, o tai reiškia, kad ne visais atvejais tam, jog būtų apginta pažeista neturtinė teisė, priteisiamas žalos atlyginimas pinigais, net ir tada, kai nukentėjusioji šalis taiko šį gynybos būdą. Pavyzdžiui, neturtinės žalos atlyginimas pinigine išraiška priteisiamas, jeigu konkrečiu atveju nustatoma, kad teisės pažeidimo pripažinimo nepakanka pažeistai teisei apginti¹³³. Taigi, teismui kyla pareiga kiekvienu atveju *ex officio* pasverti, ar kompensaciniai gynybos būdai, kaip kad, neturtinės žalos atlyginimas yra būtinas, ar visgi pakanka pažeidimo konstatavimo.

2.2.3. Dalykinės reputacijos gynimas teisme

LAT savo jurisprudencijoje ne kartą yra pažymėjęs, kad juridinio asmens dalykinė reputacija pagal CK 2.24 straipsnio nuostatas yra ginama nustačius šių keturių juridinių faktų visetą: 1) duomenų paskleidimo faktą, 2) faktą, kad duomenys yra apie ieškovą, 3) faktą, kad duomenys yra žeminančio pobūdžio, 4) faktą, kad paskleisti duomenys neatitinka tikrovės. Šios įstatymo normos 1 dalies paskutiniame sakinyje yra įtvirtinta prezumpcija, jog paskleisti duomenys neatitinka tikrovės, kol juos paskleidęs asmuo neįrodo priešingai. Taigi, vadovaujantis nurodytu teisiniu reguliavimu bei LAT teismine praktika, ieškovas privalo įrodyti tris pirmuosius juridinius faktus: kad paskleisti duomenys yra apie ieškovą, kad jie buvo paskleisti viešai ir kad jie yra žeminančio pobūdžio, o atsakovas privalo įrodyti, kad paskleisti duomenys atitinka tikrovę.

Visų keturių būtinų juridinių faktų įrodinėjimo taisyklės yra išaiškintos LAT Senato nutarime, kuris iki šios dienos yra taikomas formuojant teisminę praktiką šios kategorijos bylose¹³⁴. Pagal LAT Senato nutarimą, faktas dėl duomenų paskleidimo apibrėžiamas gan plačiai, t. y. teismui pakanka nustatyti, kad duomenys tapo žinomi trečiajam asmeniui, o jie laikomi paskelbtais, jeigu buvo paskelbti per visuomenės informavimo priemones, knygas, laikraščius, žurnalus, biuletenius ar kitus leidinius, elektroninėmis priemonėmis platinamus pranešimus ir kt.¹³⁵. Ieškovai šį faktą teismuose gali įrodyti pateikdami publikacijas, radijo laidų garsų įrašus ir pan., o jeigu fizinių duomenų pateikti dėl objektyvių priežasčių

¹³³ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2003-11-06 byloje *Meilus v. Lietuva*, Nr.53161/99, par. 33.

¹³⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012-12-21 *nutartis civilinėje byloje J. K., UAB CAN2 FASHION v. S. G.*, Nr. 3K-3-586/2012.

¹³⁵ Lietuvos Aukščiausiojo teismo teisėjų senatas. 1998-05-15 nutarimas *Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 7, 7¹ straipsnių ir Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo taikymo teismų praktikoje nagrinėjant garbės ir orumo gynimo civilines bylas* Nr.1.

neįmanoma¹³⁶, duomenų paskleidimo faktą galima įrodinėti kitomis CPK nustatytais įrodinėjimo priemonėmis, kaip kad liudytojų parodymai¹³⁷. Faktas, kad duomenys paskelbti apie ieškovą įrodinėjimas priklauso nuo to, ar paskelbus ginčo informaciją ieškovas yra aiškiai įvardinamas. Akivaizdu, kad jeigu ieškovas yra aiškiai įvardinamas ginčo informacijoje ir iš paskleistų duomenų yra aišku, kad duomenys yra apie jį, laikytina, kad antrasis faktas yra įrodytas. Tuo atveju, jeigu nėra aiškiai įvardijamas juridinio asmens pavadinimas, pakanka nustatyti, kad paskleisti duomenys yra apie įmonės, jos padalinių veiklą, konkrečiai nenurodant darbuotojų pavardžių, pagal kuriuos būtų galima atpažinti konkretų asmenį, tuomet laikytina, jog paskleistos žinios yra apie juridinį asmenį¹³⁸.

Šios kategorijos bylose, svarbiausias, ir, ko gero, daugiausiai keblumų sukeliantis klausimas yra žinių atribojimas nuo nuomonės¹³⁹, t. y. sprendžiant klausimą, ar paskelbti duomenys yra žeminančio pobūdžio, visų pirma kiekvienu atveju turi būti sprendžiama, ar konkrečiame teiginyje yra paskelbta žinia, ar išsakyta nuomonė. Atribojant žinią (faktą ar duomenis) nuo nuomonės, teismų praktikoje yra vadovaujama tuo, kad:

1. faktas – tikras, nepramanytas įvykis, reiškinys, dalykas;
2. duomenys – fakto turinį atskleidžianti informacija;
3. žinia – tai informacija apie faktus ir jų duomenis, t. y., reiškinius, dalykus, savybes, veiksmus, įvykius, grindžiamus tiesa, kurią galima patikrinti įrodinėjimo priemonėmis. Žiniai taikomas tiesos kriterijus, nes fakto ir duomenų egzistavimą galima nustatyti CPK 177 straipsnyje įtvirtintomis įrodinėjimo priemonėmis;
4. Nuomonė – asmens subjektyvus faktų ir duomenų vertinimas, požiūris, perduodamos mintys, idėjos bei pastabos apie žinias, susijusias su tikrais įvykiais. Nuomonei tiesos kriterijus netaikomas, bet ji turi remtis tikrais faktais¹⁴⁰.

EŽTT jurisprudencijoje yra įtvirtinta, kad siekiant tam tikrus teiginius priskirti konkrečiai, iš aukščiau įvardintų kategorijų, būtina atsižvelgti į visą bylos aplinkybių kontekstą: teiginių formuluotes, jų pateikimo aplinkybes, formą ir būdą, ar pateiktas realios situacijos vertinimas, ar nuomonės pareiškimas be jokio faktinio pagrindo, ar vyko gyva

¹³⁶ Pavyzdžiui, jeigu duomenys buvo sunaikinti.

¹³⁷ MEŠKAUSKAITĖ, L. *Žiniasklaidos teisė*. Visuomenės informavimo teisė: teoriniai ir praktiniai aspektai. VĮ Visuomenės informavimo centras, 2004, p. 248.

¹³⁸ Ibid.

¹³⁹ MEŠKAUSKAITĖ L., SINKEVIČIUS D.. *Žiniasklaidos teisės vadovas* [interaktyvus]. Vilnius, 2018, p.20 [žiūrėta 2020-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://lzc.lt/leidiniai/ziniasklaidos-teises-vadovas/>>.

¹⁴⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2006-10-11 nutartis civilinėje byloje A. Š. v. L. J., E. J.*, Nr. 3K-3-507/2006; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2011-03-14 nutartis civilinėje byloje V. L. v. V. P. teisių perėmėjams atsakovams L. P., P. P.*, Nr. 3K-3-106/2011 ir kt.

diskusija, visuomeninė akcija, kurioms neabejotinai būdingas didesnis emocionalumo ir „perdėjimo“ laipsnis, ar informacija pateikta, pvz., mokslinio pobūdžio straipsnyje¹⁴¹, ir kt. Tokios pačios pozicijos laikosi ir LAT pabrėždamas, kad skirtingai negu faktiniai teiginiai, vertinamieji (nuomonės) teiginiai negali būti įrodomi, tačiau jiems taip pat neturi trūkti faktinio pagrindo¹⁴².

Teismai, nagrinėdami šios kategorijos bylas pripažįsta, kad juridinio asmens dalykinė reputacija ginama ne tik nuo ją žeminančių tikrovės neatitinkančių žinių skleidimo, bet taip pat ir nuo nesąžiningos, neturinčios objektyvaus faktinio pagrindo kritikos, nuomonės ar nepagrįsto subjektyvaus vertinimo¹⁴³. Kai teiginiai yra vertinamojo pobūdžio, apribojimo proporcingumas gali priklausyti nuo to, ar egzistuoja pakankama faktinė bazė ginčijamam teiginiui pagrįsti, nes vertinamojo pobūdžio teiginys, neturintis jokio faktinio pagrindo, gali peržengti leistinas ribas¹⁴⁴. Taigi, priklausomai nuo to, ar nustatoma, kad konkrečiu ginčo atveju paskleistos žinios ar nuomonė, priklauso tolimesnis įrodinėjimo procesas. Jeigu nustatoma, kad paskleisti duomenys yra žinios, jų atitikimą tikrovei galima objektyviai patikrinti, o jeigu nustatoma, kad paskleista nuomonė, tikrinama ar ji yra pagrįsta, t. y. atliekamas nuomonės savotiškas matavimas, atsižvelgiant į realiai egzistavusius faktus, realius įvykius.

Žinios ir nuomonės atskyrimas šios kategorijos bylose yra gan kompleksiškas ir daug atidumo reikalaujantis teismo vertinimo momentas. Pavyzdžiui, pasitaiko atvejų, kuomet žinių paskleidimo faktas „užmaskuojamas“ prie konstatuojamojo pobūdžio duomenų pridėdam modalinius vertinamojo pobūdžio žodelius, kaip kad „mano nuomone“, „galimai“, „tikėtina“ arba pateikiant sakinį klausiamąja forma ir pan. Tokių pavyzdžių buvimą atskleidžia LAT praktika. Vienoje LAT byloje teismas pripažino teiginius žinia, nors ji buvo paskelbta atviru laišku, kuriame nurodoma, jog išsakoma nuomonė. Šioje byloje teismas atskleidė kelis kertinius žinios bei nuomonės subtilaus atribojimo momentus. Teismas nurodė, jog ginčo atveju vartoti teiginiai „šmeižė“, ar „persekiojo“ yra konstatuojamojo, o ne vertinamojo pobūdžio duomenys, todėl gali būti patikrinti tiesos

¹⁴¹ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2007-12-12 sprendimas byloje *Diena and Ozolins v. Latvia*, Nr. 16657/03, par. 82 cituotas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos. 2014-12-04 nutartis civilinėje byloje UAB „Scaent Baltic“, UAB „SC Trading“, UAB „Inter Rao Lietuva“ v. UAB „Gelvora“, Nr. 3K-3-371/2014.

¹⁴² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010-11-09 nutartis civilinėje byloje UAB „NEO GROUP“ v. S. G, Nr. 3K-3-441/2010.

¹⁴³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012-02-13 nutartis civilinėje byloje *TEO LT, AB v. „Tele-3“, S. B. bei Lietuvos radijo ir televizijos asociacija*, Nr. 3K-3-32/2012.

¹⁴⁴ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2007-12-12 sprendimas byloje *Diena and Ozolins v. Latvia*, Nr. 16657/03, par. 82 cituotas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos, 2014-12-04 nutartis civilinėje byloje UAB „Scaent Baltic“, UAB „SC Trading“, UAB „Inter Rao Lietuva“ v. UAB „Gelvora“, Nr. 3K-3-371/2014.

požiūriu ir vertinami kaip faktai. LAT taip pat pažymėjo, nors bylos šalis paskleisdama informaciją laiške nurodė, kad taip reiškama jos nuomonė, šie duomenys teismui yra tik kaip prielaida visų bylos aplinkybių kontekste svarstyti, ar buvo pareikšta nuomonė, ar paskleista žinia. LAT konstatavo, kad jeigu tikrų įvykių pagrindu asmens veiksmai įvertinami taip, kad jam priskiriama konkreti savybė, kuri aiškiai išsakyta, taip pat, ar ji atitinka tikrovę gali būti patikrinta, vadinasi yra paskleisti konstatuojamieji duomenys¹⁴⁵. Kitaip tariant, LAT konstatavo, kad jeigu vertindami teiginius, galima objektyviai atsakyti „taip“ arba „ne“, pavyzdžiui, objektyviai galima patikrinti, ar asmuo yra vagis, ar ne, tuomet tokie teiginiai, nepaisant šalia nurodytų modalinių vertinamųjų frazių, yra priskirtinas žinios kategorijai.

Pastebėtina, kad ne visi gynimosi būdai, kurie gali būti taikomi paskleidus žinias, taikytini nuomonės paskleidimo atveju. Tarkim, jeigu ginčo informacija yra nuomonė, turinti pakankamą faktinį pagrindą, nors ir įžeidi, negali būti taikomas apsauginis gynimosi būdas – reikalavimas paneigti informaciją, nes nuomonei tiesos kriterijus netaikomas, todėl ji negali būti nei patvirtinta, nei paneigta¹⁴⁶. Teismų praktika atskleidžia, kad šiuo atveju galima taikyti kitą apsauginį gynimosi būdą – teisių pripažinimą kartu su kompensaciniais gynimosi būdais. Pavyzdžiui, Vilniaus apygardos teismas byloje konstatavo, kad atsakovas paskelbė nuomonę, kuri neturėjo pakankamo faktinio pagrindo, o dėl tokios nuomonės paskelbimo smarkiai nukentėjo ieškovo dalykinė reputacija, mat ginčo informacija per visuomenės informavimo priemonės, neigiamai atsiliepianti apie ieškovą, pasklido itin plačiai. Pažymėtina ir tai, kad byloje ieškovas taikė ir kitą teisių gynimosi būdą – prašė priteisti ir neturtinės žalos atlyginimą, tačiau teismas konstatavo, kad pažeidimo konstatavimas šiuo atveju yra pakankama satisfakcija¹⁴⁷. Šioje byloje teismo priimtas sprendimas yra retai pasitaikantis praktikos pavyzdys, mat dažnesniu atveju, teismai nustatę, kad ginčo informacija yra nuomonė, ją įvertinę konstatuoja, kad ji nepažeidė dalykinės reputacijos¹⁴⁸.

¹⁴⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2006-02-22 nutartis civilinėje byloje A. S., M. V. ir V. J. v. A. J. et al., Nr. 3K-3-142/2006.

¹⁴⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014-06-25 nutartis civilinėje byloje UAB „Posūkis“, UAB „Geruda“, UAB „Jurgena“ v. VšĮ „Lietuvos nacionaliniam radijui ir televizija“, K. M., A. R., D. L., Nr. 3K-3-234/2014; Šiaulių apygardos teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011-05-17 nutartis civilinėje byloje L. D. v. UAB „Šiaulių naujienos“, Nr. 2A-192-124/2011 ir kt.

¹⁴⁷ Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019-12-10 nutartis civilinėje byloje UAB koncernas „MG Baltic“ v. V. B., Nr. e2A-1612-661/2019.

¹⁴⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015-01-27 nutartis civilinėje byloje E. S. v. K. S. P., Nr. 3K-3-1-219/2015; Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėja. 2016-10-04 sprendimas civilinėje byloje UAB „Delfi“, v. UAB „Žinių radijas“, A. R., Nr. 2-20650-545/2016; Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2020-02-25 nutartis civilinėje byloje UAB „Baltik Sport“ v. UAB „Eurosportas LT“, tretieji asmenys Ž. B. ir A. B., Nr. E2A-368-580/2020.

Kalbant apie kitus, galimus dalykinės reputacijos pažeidimus, galima pastebėti tam tikrus taikytinų gynybos būdų specifikos skirtumus, pavyzdžiui, kai dalykinė reputacija pažeidžiama nesąžiningais konkurenciniais veiksmais. Kaip aptarta pirmoje šio darbo dalyje, iš esmės Konkurencijos įstatymas įtvirtina dviejų rūšių nesąžiningų konkurencinių veiksmų draudimą, susijusį su pasinaudojimu dalykine reputacija¹⁴⁹.

Pagal Konkurencijos įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 5 punktą, draudžiami nesąžiningos konkurencijos veiksmai, jeigu jais *inter alia* siekiama pasinaudojant kito ūkio subjekto reputacija, gauti nesąžiningos naudos. Ūkio subjektui ginantis nuo tokio pobūdžio nesąžiningos konkurencijos, teismas turi nustatyti minėto įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 5 punkte įtvirtintas nesąžiningos konkurencijos sąlygas: pirma, kito ūkio subjekto gaminio imitavimas ar kopijavimas; antra, tokie veiksmai gali klaidinti dėl gaminio tapatybės arba, pasinaudojant kito ūkio subjekto reputacija, šiais veiksmais siekiama gauti nesąžiningos naudos. LAT praktikoje yra įtvirtinta, kad nepakanka nustatyti tik vienos sąlygos egzistavimą, turi būti nustatytos abi, t. y. turi būti nustatytas tiek gaminio imitavimas ar kopijavimas, tiek įrodyta, kad tokie veiksmai gali klaidinti dėl gaminio tapatybės arba šiais veiksmais siekiama, pasinaudojant kito ūkio subjekto reputacija, gauti nesąžiningos naudos.¹⁵⁰ Toks LAT požiūris iš esmės atitinka LAT procesinės teisės išaiškinimus, nustatančius, kad teismas turi įvertinti ne tik kiekvieno įrodymo įrodomąją reikšmę, bet ir įrodymų visetą, ir tik iš įrodymų visumos daryti išvadą apie tam tikrų įrodinėjimo dalyku konkrečioje byloje esančių faktų buvimą ar nebuvimą.¹⁵¹

Konkurencijos įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 1 punkte yra draudžiami nesąžiningos konkurencijos veiksmai, kuriais savavališkai naudojami žymenys, tapatūs ar panašūs į kito ūkio subjekto pavadinimą, jeigu *inter alia* tuo siekiama nesąžiningai pasinaudoti šio ūkio subjekto, jo ženklo ar žymens, reputacija arba jeigu dėl to gali nukentėti šio ūkio subjekto, jo ženklo ar žymens, reputacija, registruoto prekių ženklo, ar neregistruoto plačiai žinomo prekės ženklo¹⁵². Iš teismų praktikos matyti, kad šios kategorijos bylose teismai visų pirma vertina, ar turi teisę atsakovas naudoti tapatų ar panašų į konkurento prekės ženklą, žymenį, o antra, ar yra pakankamai duomenų teigti, kad atsakovo naudojamas tapatus ar panašus prekės ženklas ar žymuo gali klaidinti vartotoją ir tokiu būdu pažeistų ieškovo, kaip registruoto prekės ženklo ar žymens savininko, teises ir interesus, prieštarautų sąžiningai

¹⁴⁹ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės Žinios*, 1999, nr. 30-856, 15 straipsnio 1 dalies 1 bei 5 punktai.

¹⁵⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2009-10-24 nutartis civilinėje byloje UAB „Traidenis“ v. UAB „Frelksnavis“, Nr. 3K-3-519/2009.

¹⁵¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016-05-12 nutartis civilinėje byloje „VSA Holding“ v. bankrutavusi UAB „LINA“, Nr. 3K-3-273-219/2016 ir kt.

¹⁵² Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės Žinios*, 1999, nr. 30-856, 16 straipsnio 1 dalies 1 punktas.

praktikai bei silpnintų ieškovo prekės ženklo ar žymens reputaciją¹⁵³. Taigi, ir šiuo atveju, teismai vertina, ar egzistuoja abi teisės normoje nustatytos sąlygos tam, kad būtų galima konstatuoti reputacijos pažeidimą nesąžiningos konkurencijos veiksmais.

Visgi, iš teismų praktikos galima pastebėti, kad taikant kompensacinius teisių gynimo būdus, pavyzdžiui, prašant atlyginti dėl pažeidimo kilusią turtinę žalą bylose, kai dalykinė reputacija pažeidžiama nesąžiningos konkurencijos veiksmais, teismų praktikoje vadovaujamosi CK įtvirtintomis taisyklėmis. Šį teiginį gerai iliustruoja LAT praktikoje pateiktas išaiškinamas, kad *pagal nacionalinį teisinį reglamentavimą, tais atvejais, kada žala padaryta pažeidus teisę į juridinio asmens pavadinimą (inter alia, žala padaryta nesąžiningos konkurencijos veiksmais), sprendžiant dėl žalos atlyginimo, taikytinos CK nuostatos, nes Konkurencijos įstatyme specialių nuostatų (kriterijų) dėl žalos atlyginimo nėra įtvirtinta*¹⁵⁴. Taigi, juridinis asmuo, kurio dalykinė reputacija buvo pažeista nesąžiningos konkurencijos veiksmais, reikšdamas ieškinį dėl tokiomis veiksmais padarytos žalos atlyginimo turi vadovautis tuo pačiu teisiniu reglamentavimu, kuriuo naudojasi ir fiziniai asmenys, gindami garbę ir orumą. Įdomu tai, kad net ir taikant apsauginius gynimo būdus, tais atvejais, kai dalykinė reputacija pažeidžiama konkurentui paskelbus ginčo informaciją, pažeidžiančią dalykinę reputaciją, taikytinas CK 2.24 straipsnis, o ne Konkurencijos įstatymo normos.

Dar kitokie reikalavimai, ginant dalykinę reputaciją, nustatyti esant kitiems pažeidimo atvejams. Pavyzdžiui, kai dalykinė reputacija pažeidžiama panaudojant draudžiamą lyginamąją reklamą, teismams tenka pareiga nustatyti, ar egzistuoja, nesąžiningo pasinaudojimo konkurento reputaciją sąlyga, kaip kad, ar lyginamoji reklama buvo padaryta tokiu būdu, kad galima pamanyti, jog trečioji šalis ir prekių ženklo savininkas yra komerciškai susiję¹⁵⁵.

Įvertinus šiame skyriuje išanalizuotus juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo būdus galima daryti išvadą, kad egzistuojantis teisinis reglamentavimas pateikia gan platų gynimosi įrankių spektrą ne be priežasties: suvokiant dalykinės reputacijos svarbą bei tai, kad ji gali būti pažeista pačiais įvairiausiais būdais, gynybos būdų įvairovė padeda kiekvienu pažeidimo atveju taikyti tai situacijai tinkamiausią būdą. Vis dėl to, alternatyvių ginčo būdų analizė atskleidė, kad gynybos būdų gausa nebūtinai reiškia efektyvumą, mat Žurnalistų etikos inspektoriaus bei Visuomenės informavimo etikos komisijos funkcijos

¹⁵³ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015-04-02 nutartis civilinėje byloje *Bayer AG v. UAB „AutoRental LT“*, Nr. 2A-208-407/2015.

¹⁵⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015-02-06 nutartis civilinėje byloje *„SDG“ v. UAB „Verslo aljansas“*, G. L., G. L., Nr. 3K-3-24-421/2015.

¹⁵⁵ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2005-03-17 sprendimas byloje *The Gillette Company and Gillette Group Finland Oy v. LA – Laboratoires Ltd Oy*, nr. C-228/03, ECR I-2337.

persipina, tuo galimai apsunkindamos juridinių asmenų galimybę tinkamai apsiginti ar įveliant sumaištis, kokį gynybos būdą, kuriuo atveju yra efektyviausia taikyti. Tuo pačiu išlieka klausimas dėl teisminių gynybos būdų efektyvumo juos taikant praktikoje, į ką toliau bus siekiama atsakyti kitame darbo skyriuje.

3. JURIDINIO ASMENS DALYKINĖS REPUTACIJOS GYNIMO PROBLEMINEI ASPEKTAI

Siekiant nustatyti dalykinės reputacijos gynimo būdų efektyvumą, toliau bus nagrinėjami pasirinkti skirtingi dalykinės reputacijos pažeidimo būdai ir pasitelkiant teismų praktiką analizuojami problematiniai aspektai, kurie dėl tam tikro teisinio reglamentavimo ir/ar teismų išaiškinimų apsunkina juridinio asmens galimybes apginti dalykinę reputaciją efektyviai ir *restitutio in integrum*. Šiame darbe pasirinkta gynimo ypatumus nagrinėti per skirtingus pažeidimo būdus, kurių kiekvienas sudaro atskirą šio skyriaus poskyrį.

3.1. Teisės į saviraišką ir dalykinės reputacijos pusiausvyra

Vienas iš praktikoje neretai pasitaikančių dalykinės reputacijos pažeidimo būdų – viešosios informacijos rengėjų (skleidėjų), pavienių fizinių asmenų piktnaudžiavimas saviraiškos laisvės ribomis. Šie pažeidimai gali būti susiję tiek su tikrovės neatitinkančių ir dalykinę reputaciją žeminančių teiginių skleidimu, tiek ir su nesąžiningos, neturinčios objektyvaus faktinio pagrindo kritikos, nuomonės ar vertinimo skleidimu. Kaip pavyzdžiui, byloje juridinis asmuo AB „Teo LT“ padavė ieškinį teismui dėl to, kad visuomenės informavimo priemonė „TV3“ informuodama visuomenę per laidą „Žinios“ paskelbė, jog AB „Teo LT“ ir jo darbuotai, dalyvaudami Visuomenės informavimo įstatymo pakeitimų svarstymo procese, pažeidė Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymą. Kasacinis teismas šiuo ginčo atveju turėjo įvertinti ir pasverti, ar šiuo atveju atsakovė „TV3“ elgėsi teisingai ir sąžiningai įgyvendindama savo teisę į saviraišką, ar visgi ją peržengė, pažeisdama atsakovo dalykinę reputaciją. LAT nusprendė, kad nagrinėjamu atveju visuomenės informavimo priemonės saviraiškos laisvė neturi būti ribojama, mat atsakovas inicijavo svarbią diskusiją bendro intereso klausimu – monopolinės bendrovės (ieškovo) sąžiningumo klausimas svarstant įstatymus. Be to, paskleista informacija, kuri buvo pripažinta nuomone, neturėjo faktinio pagrindo – jau pradėtų ikiteisminių tyrimų dėl ieškovo veiksmų, tokia pati informacija jau buvo paskleista ir kitose priemonėse, ieškovui suteikta atsakymo teisė¹⁵⁶.

Taigi, teismui teko pareiga įvertinti dviejų fundamentalių vertybių – teisės į saviraišką bei teisės į dalykinę reputaciją susikirtimą ir nustatyti šių vertybių proporcingą pusiausvyrą, o tam įgyvendinti teismas turėjo pasverti daugybę elementų, kaip kad atsakovo sąžiningumo klausimas, bendro intereso klausimas, faktinis paskelbtos informacijos pagrindas ir kt.

¹⁵⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2012-02-13 nutartis civilinėje byloje *TEO LT, AB v. „Tele-3“, S. B. bei Lietuvos radijo ir televizijos asociacija*, Nr. 3K-3-32/2012.

Pasikartotina, kad dalykinė reputacija kildinama iš nuosavybės apsaugos, o ją įtvirtina tiek Konstitucija, tiek Konvencija, tiek ir kiti įstatymai. Tuo tarpu saviraiškos laisvę įtvirtina Konstitucijos 25 straipsnis bei Konvencijos 10 straipsnis. Šių aukščiausių lygmeniu įtvirtintų vertybių susikirtimas suponuoja iššūkius teisingumo vykdytojams, kiekvienu atveju tinkamai ir išsamiai pasverti šių vertybių balansą. LAT ne kartą yra pažymėjęs, kad nors saviraiškos laisvė yra vienas esminių demokratinės visuomenės pagrindų ir viena svarbiausių jos progreso bei kiekvieno individo raidos sąlygų, ši laisvė nėra absoliuti¹⁵⁷. Konvencijos 10 straipsnyje įtvirtinta asmens teisė laisvai reikšti savo mintis ir įsitikinimus kartu įtvirtina ir išimtį, kad šia teise besinaudojantys asmenys privalo elgtis sąžiningai „informacijos adresato“ atžvilgiu, siekti pateikti tikslią, visapusišką ir patikimą informaciją, laikytis etikos normų¹⁵⁸. Iš EŽTT plėtojamos jurisprudencijos matyti, kad demokratinėje visuomenėje leistinos kritikos ribos, netgi diskutuojant svarbiais visuomenės intereso klausimais, priklauso nuo poreikio gerbti kitų asmenų teises, vengiant reputaciją griaunančio pobūdžio formuluočių.

Tiek LAT, tiek EŽTT išaiškinimai suponuoja nuomonę, kad riba tarp sąžiningos ir etiškos nuomonės reiškimo, įgyvendinant savo saviraiškos laisvę ir riba tarp jos peržengimo yra itin subtili, o kiekvienu atveju, kai asmuo, įgyvendindamas savo teisę skleisti informaciją, pažeidžia aukščiau išvardintų teisės normų nustatytus reikalavimus ir kito asmens teises ir teisėtus interesus, jam gali būti taikoma teisinė atsakomybė.

Kaip jau anksčiau aptarta, juridinis asmuo, besikreipiantis į teismą ir siekdamas įrodyti, kad visuomenės informavimo priemonė ar kitas subjektas piktnaudžiavo saviraiškos laisve ir tokiu būdu pažeidė jo dalykinę reputaciją, pagal CK 2.24 nustatinėjimas keturių faktų visetas¹⁵⁹. Taigi, teisinis reglamentavimas numato, kad turi būti nustatinėjami būtent specialioje įstatymo normoje – CK 2.24 straipsnyje, įtvirtinančioje dalykinės reputacijos gynimo mechanizmą numatyti faktai, nepaliekant dispozityvumo teismui laikyti, kad dalykinė reputacija nebuvo pažeista, vien tik dėl to, kad nėra įrodytas papildomas, įstatymo normoje nenustatytas faktas. Vis dėl to, šios kategorijos

¹⁵⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014-03-19 nutartis civilinėje byloje R. E. v. Kauno menininkų namai, Kauno miesto savivaldybės administracijai, Nr. 3K-3-96/2014.

¹⁵⁸ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 1998-08-25 sprendimas byloje *Hertel v. Šveicarija*, Nr. 25181/94, par. 46 [interaktyvus; žiūrėta 2020-04-02]. Prieiga per internetą:

<<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-59366%22%5D%7D>>; Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2005-02-15 sprendimas byloje *Steel and Morris v. Jungtinė Karalystė*, Nr. 68416/01, par. 87 [interaktyvus; žiūrėta 2020-04-02]. Prieiga per internetą: <<https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#%7B%22itemid%22:%5B%22001-23839%22%5D%7D>>;

Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2008-07-29 sprendimas byloje *Flux v. Moldova*, Nr. 22824/04, par. 26. [interaktyvus; žiūrėta 2020-04-03]. Prieiga per internetą: <<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-88063%22%5D%7D>>.

¹⁵⁹ Ieškovas turi įrodyti, kad a) informacija yra apie ieškovą; kad b) informacija buvo paskelbta; c) kad informacija yra pažeidžianti dalykinę reputaciją; kad d) informacija atitinka tikrovę.

bylose, juridiniam asmeniui ginant pažeistą dalykinę reputaciją, teismų praktikoje galima pastebėti reikalavimą dėl papildomo penktojo kriterijaus įrodinėjimo, t. y. juridinis asmuo turi įrodyti realų faktinį dalykinės reputacijos pablogėjimą, kilusį dėl dalykinės reputacijos pažeidimo net ir tada, kai juridinis asmuo nereikalauja taikyti civilinės atsakomybės instituto, o naudojasi kitais dalykinės reputacijos gynimo būdais. Tokią LAT jurisprudencijos pozicija atsispindi žemiau pateikiamame pavyzdyje.

Neseniai LAT išspręstoje byloje ieškovai kreipėsi į teismą ir prašė taikyti vienintelį pažeistos dalykinės reputacijos gynimo būdą – konstatuoti, kad paskelbti duomenys neatitinka tikrovės ir pažeidžia ieškovių dalykinę reputaciją. Šioje byloje kasacinis teismas pažymėjo, jog dalykinė reputacija yra ginama tik tada, kai konstatuojamas realus faktinis jos sumenkėjimas kaip paskleistos ginčo informacijos padarinys. Dėl to sprendžiant ar egzistuoja poreikis riboti atsakovo saviraiškos laisvę ieškovų, kurie yra juridiniai asmenys dalykinės reputacijos naudai, egzistuoja būtinumas įvertinti realius faktinius padarinius, kaip kad realiai patirtą žalą dalykinei reputacijai, paskleistos informacijos paplitimo mastą ir pan. Šioje LAT nutartyje teisėjų kolegija, be kita ko, pažymėjo, kad *pagal kasacinio teismo nuosekliai formuojamą praktiką ginčo teiginių paskleidimu padarytą faktinį dalykinės reputacijos pablogėjimą ieškovas turi pareigą įrodyti ir tuo atveju, kai ginant dalykinę reputaciją nereiškiamas reikalavimas priteisti žalos atlyginimą*¹⁶⁰. Ši teismo nutartis iš esmės paantrino skundžiamai apeliacinės instancijos priimtai nutarčiai, kurioje būtent ir buvo konstatuojama, kad ieškovai privalėjo įrodyti faktinį realų dalykinės reputacijos pablogėjimą, siekdami ginti dalykinę reputaciją konstatuojant pažeidimą, tačiau to neįrodė¹⁶¹.

Šios teismų nutartys išsiskyrė nuo iki tol LAT praktikoje šios kategorijos bylose suformuotų taisyklių keliais aspektais. Visų pirma, cituotos teismų nutartys sukūrė papildomą – penktąjį kriterijų, kurį ieškovai turėjo įrodyti, norėdami apginti pažeistą dalykinę reputaciją pagal CK 2.24 straipsnį, kuomet nukentėjusioji šalis savo teises gina nesinaudojant civilinės atsakomybės institutu. Ar toks kriterijus pernelyg neapsunkino ieškovų įrodinėjimo pareigos ir ar nebuvo neproporcingas jų atžvilgiu, teismai papildomai nepasisakė.

Kaip ne kartą yra pažymėjęs LAT, vienas iš kertinių įrodinėjimo civiliniame procese principų yra rungimosi principas, kurio esmė yra ta, kad šalys turi įrodyti aplinkybes,

¹⁶⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, 2020-02-27 nutartis civilinėje byloje *duomenys neskelbtini v. duomenys neskelbtini*, Nr. E3K-3-38-701/2020.

¹⁶¹ Faktinės aplinkybės, nurodytos Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos, 2020-02-27 nutartyje civilinėje byloje *duomenys neskelbtini v. duomenys neskelbtini*, Nr. E3K-3-38-701/2020.

kuriomis grindžia savo reikalavimus ir atsikirtimus¹⁶². Nors pagal CPK 179 straipsnį, įrodymų rinkimas bei teikimas yra proceso šalių pareiga, teismas *ex officio* yra atsakingas už tinkamą įrodinėjimo proceso organizavimą ir kartu jis turi užtikrinti, jog įrodinėjimo procesas vyktų taip, kad būtų tinkamai išspręsti byloje keliami klausimai¹⁶³. Taigi, byloje, kurioje ieškovas prašo konstatuoti jo teisių pažeidimo pripažinimą, teismo pareiga yra procesą organizuoti taip, kad ieškovui netektų įrodinėti kitų, ieškovo pasirinktam gynimo būdai netaikytinų kriterijų. Kitais žodžiais tariant, kai apie juridinį asmenį yra skleidžiama tikrovės neatitinkanti ir jo dalykinę reputaciją pažeidžianti informacija, tuo atveju, kai juridinis asmuo sugeba nepatirti realios žalos, nes, tarkim disponuoja efektyviais viešaisiais ryšiais, jis negali teismine tvarka reikalauti paneigti akivaizdžiai tikrovės neatitinkančios informacijos, jeigu teismui nepateiks akivaizdžių ir išmatuotų įrodymų, kad pažeidus dalykinę reputaciją patyrė žalą.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad teismai, aiškindami ir taikydami CK 2.24 straipsnio nuostatas, sukūrė papildomą įrodinėtiną kriterijų, kuris nėra įtvirtintas teisiniame reglamentavime, t. y. teismai tarsi papildė galiojančią teisę naujomis nuostatomis ir atliko teisėkūros veiksmą. Tam, kad ieškovai galėtų įrodyti papildomą kriterijų, jiems tektų pareiga atlikti pagrįstą dalykinės reputacijos pablogėjimo vertinimą, vertinimo pasikeitimą išmatuoti per skirtingas suinteresuotąsias grupes, dėl ko juridiniam asmeniui tektų investuoti papildomų lėšų bei laiko atliekant įvairius tyrimus bei matavimus, palyginti pajamų pasikeitimus, atlikti kiekybines bei kokybines vartotojų apklausas, samdytis brangiai apmokamus konsultantus ir vertintojus, siekiant nustatyti ar pajamų pokytis susijęs su paskleistais ginčo teiginiais, apklausti verslo partnerius, išanalizuoti ar po ginčo teiginių paskleidimo pasikeitė tiekimo sąlygos ir nustatyti, kokios to priežastys ir t.t. Taigi, galima daryti išvadą, kad juridiniam asmeniui, siekiant teismine tvarka pripažinti, kad teiginiai neatitinka tikrovės arba prašant tokius teiginius paneigti ir neprašant priteisti žalos, toks teismo praktikoje nustatytas papildomas įrodinėjimo reikalaujantis kriterijus, kurio nėra materialinėje teisėje, sukelia neproporcingas išlaidas.

Šioje aptarinėjamoje nutartyje kasacinės instancijos teismas kiek kitaip sprendė juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo klausimus tuo atveju, kai ieškovas neprašė taikyti civilinės atsakomybės, t. y. žalos priteisimo, o savo teises gynė teismo prašydamas tik pripažinti, kad apie jį paskleisti teiginiai neatitinka tikrovės. Ankstesnėje kasacinio teismo jurisprudencijoje galima rasti tik keturias bylas, kuriose ieškovai neprašė žalos

¹⁶² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2018-12-21 nutartis civilinėje byloje *UAB „Rivona“ v. D. P.*, Nr. E3K-3-531-248/2018.

¹⁶³ *Ibid.*

atlyginimo ir nei vienoje iš jų nebuvo keliamas klausimas dėl ieškovo pareigos įrodyti faktinį realų dalykinės reputacijos pablogėjimą¹⁶⁴. Tiesa, vienoje byloje kasacinis teismas itin glaustai pasisakė šiuo klausimu per kiek kitą aspektą – akcentuojant įrodinėjimo pareigų paskirstymą šalims, tačiau šioje byloje taip pat nebuvo pažymėta ieškovo pareiga įrodyti realų faktinį reputacijos pablogėjimą egzistavimą kaip papildomą penktąjį kriterijų gretą kitų CK 2.24 straipsnyje įtvirtintų kriterijų¹⁶⁵.

Nors aptarinėjamosiose nutartyse teismai nurodo, kad jų pozicija atitinka *kasacinio tesimo nuosekliai formuojamą praktiką*¹⁶⁶, jų cituojamos trys LAT bylos neatitinka faktinių aplinkybių: bylos, kuriose ieškovai buvo pasirinkę kitus dalykinės reputacijos pažeidimo gynimo būdas — teismo prašė turtinės ar neturtinės žalos atlyginimo, todėl akivaizdu, kad jie turėjo įrodyti ir civilinės atsakomybės instituto sąlygas, įskaitant ir dalykinės reputacijos faktinį pablogėjimą¹⁶⁷.

Įvertinus tai, kas aukščiau išdėstyta, galima pastebėti tam tikrą teisminės praktikos prieštarumą. Atkreiptinas dėmesys, kad Konstitucinis Teismas yra pasisakęs, kad teismų precedentų, kaip teisės šaltinių, reikšmės negalima suabsoliutinti, jais vadovautis reikia itin apdairiai¹⁶⁸. Teismams sprendžiant bylas precedento galią turi tik tokie ankstesni teismų sprendimai, kurie buvo sukurti tik tose bylose, kurių faktinės aplinkybės yra tapačios tos bylos, kurioje buvo sukurtas precedentas, faktinėms aplinkybėms arba labai panašios į jas. Konstitucinis Teismas nurodo, kad *kai teismų praktikos koregavimas yra neišvengiamai, objektyviai būtinas, teismai gali nukrypti nuo juos ligi tol saiščiusių ankstesnių precedentų, tačiau tai turi būti daroma deramai (aiškiai ir racionaliai) argumentuojant; nukrypdamas*

¹⁶⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014-06-25 nutartis civilinėje byloje UAB „Posūkis“, UAB „Geruda“, UAB „Jurgena“ v. VšĮ „Lietuvos nacionaliniam radijui ir televizijai“, K. M., A. R., D. L., Nr. 3K-3-234/2014; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011-08-08 nutartis civilinėje byloje UAB „Šilo bitė“ ir A. D. v. Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas ir UAB „Lietuvos rytas“, Nr. 3K-3-340/2011; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2005-11-07 nutartis civilinėje byloje Lietuvos nacionalinė vežėjų automobiliais asociacija „Linava“ v. UAB „Spaudos elementai“, Nr. 3K-3-541/2005; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012-02-13 nutartis civilinėje byloje TEO LT, AB v. „Tele-3“, S. B. bei Lietuvos radijo ir televizijos asociacija, Nr. 3K-3-32/2012.

¹⁶⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2005-11-07 nutartis civilinėje byloje Lietuvos nacionalinė vežėjų automobiliais asociacija „Linava“ v. UAB „Spaudos elementai“, Nr. 3K-3-541/2005.

¹⁶⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2020-02-27 nutartis civilinėje byloje duomenys neskelbtini v. duomenys neskelbtini, Nr. E3K-3-38-701/2020.

¹⁶⁷ Cituotos LAT bylos: Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2004-11-24 nutartis civilinėje byloje UAB „Naujasis aitvaras“ v. UAB „Ekstra“ žurnalo „Ekstra“ leidėjas V. S., Nr. 3K-3-630/2004; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010-11-09 nutartis civilinėje byloje UAB „NEO GROUP“ v. S. G., Nr. 3K-3-441/2010; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012-02-13 nutartis civilinėje byloje TEO LT, AB v. „Tele-3“, S. B. bei Lietuvos radijo ir televizijos asociacija, Nr. 3K-3-32/2012 (ir joje nurodyta kasacinio teismo praktika).

¹⁶⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. 2007-10-24 nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 4, 165 straipsnių (2002-02-28 redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, Nr. 26/07.

*nuo ankstesnių precedentų teismas privalo ne tik deramai argumentuoti patį priimamą sprendimą (sukuriamą naują precedentą), bet ir aiškiai išdėstyti motyvus, argumentus, pagrindžiančius būtinumą nukrypti nuo ankstesnio precedentu*¹⁶⁹. Ne gana to, Konstitucinis teismas taip pat akcentuoja, kad sprendžiant dėl precedentu pagrįstumo, būtina atkreipti dėmesį ir į kitus faktorius, kaip kad ar precedentas atspindi susiformavusią teismų praktiką, į sprendimo argumentacijos įtikinamumą, į galimus reikšmingus pokyčius — socialinius, ekonominius¹⁷⁰ ir kt.

Manytina, kad analizuojamose teismų nutartyse pateiktas LAT praktikos keitimas sukelia tam tikrų abejonių dėl būtinybės naujai formuoti esančią praktiką, mat jose teismai vadovavosi kasacinio teismo praktika bylose, kuriose nėra remiamasi vienodomis ar labai panašiomis faktinėmis aplinkybėmis, galima pasigesti vertinimo, kaip naujos taisyklės paveiks šalių įrodinėjimo našta, ar ji bus proporcinga ir ekonomiškai pateisinama ir kita. Dėl šios priežasties, tikėtina, kad tokia praktika gali sukurti takoskyrą tarp įrodinėjimo naštos, tenkančios juridiniams asmenims šios kategorijos bylose ir fizinių asmenų įrodinėjimo naštos garbės ir orumo bylose, kuriose, kasacinis teismas neprašo įrodyti papildomo penktojo kriterijaus¹⁷¹. Tuo pačiu tai sukeltų dar didesnius klausimus dėl įtvirtinto teisinio reglamentavimo CK 2.24 straipsnyje, t. y. kaip ta pati teisės norma, nurodanti, kad tiek fiziniam tiek juridiniam asmeniui yra taikomos tokios pačios taisyklės, praktikoje gali būti taikoma vienaip fiziniam asmeniui, o juridiniam – visai kitaip.

Autorės nuomone, visgi, jeigu kasacinio teismo praktika pasuks šiuo keliu, t. y. įtvirtins penktojo įrodinėtino kriterijaus taisyklę, juridiniam asmeniui ateityje galimai bus sunkiau apginti savo dalykinę reputaciją tais atvejais, kai yra prašome taikyti tik apsauginius gynimo būdus, bet neprašoma priteisti žalos, o tuo pačiu galimai tai sudarytų paskatas ūkio subjektams savo reputaciją ginti kitomis priemonėmis. Be to, tokiu atveju, matyti, reikėtų keisti ir teisinį reglamentavimą, CK 2.24 straipsnyje įvedant ir penktojo privalomo kriterijaus įrodinėjimą.

Kitas aptartinas juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo ypatumas yra susijęs su įrodinėjimo pareiga, kuomet juridinis asmuo ginasi nuo melagingos informacijos - dezinformacijos. Kaip jau ne kartą pažymėta šiame darbe, juridiniam asmeniui ginant savo dalykinę reputaciją pagal CK 2.24 straipsnį, tenka pareiga įrodyti ne tik, kad teiginiai neatitinka tikrovės, bet ir tai, kad paskleisti teiginiai pažeidžia jo dalykinę reputaciją, t. y.

¹⁶⁹ Ibid.

¹⁷⁰ Ibid.

¹⁷¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012-11-13 nutartis civilinėje byloje V. G. v. S. G., Nr. 3K-3-479/2012; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2009-02-10 nutartis civilinėje byloje R. M. v. UAB „REJSPA“, Lietuvos lenkų sąjungai, Nr. 3K-3-51/2009.

yra žeminančio pobūdžio. Atskirais atvejais gali būti tokių situacijų, kai apie juridinį asmenį yra paskelbiama viešai akivaizdžiai tikrovės neatitinkanti informacija, tačiau tokia dezinformacija *per se* nepažeidžia juridinio asmens dalykinės reputacijos. Kyla pagrįstas klausimas, ar gali tokiu atveju juridinis asmuo teisinėmis priemonėmis ginti nuo akivaizdžios dezinformacijos? Tarkim, juridinio asmens konkurentas paskelbė melagingą žinią, kad ūkio subjektas atidarė naują parduotuvę Kinijoje ir tokia informacija yra melaginga. Iš vienos pusės, tokia informacija *per se* nėra žeminanti, gal būt ji ir nesukels juridiniam asmeniui didelių pasekmių, tačiau ši informacija gali klaidinti šios įmonės klientus, partnerius ir visą visuomenę, o ilgai atsiliepti ir dalykinei reputacijai. Tokiu atveju juridiniam asmeniui gali būti sunku pagrįsti bei susieti tokio tipo melagingų teiginių neigiamą poveikį jo dalykinei reputacijai, tačiau ar tai reiškia, kad juridinis asmuo negali teisinėmis priemonėmis uždrausti dezinformacijos apie jį skleidimą?

Pažymėtina, kad šiandieninėje Lietuvos civilinės teisės sistemoje neegzistuoja galimybė juridiniam asmeniui ginti dalykinę reputaciją nuo tikrovės neatitinkančių, tačiau dalykinės reputacijos nepažeidžiančių teiginių paskleidimo¹⁷². LAT ne kartą yra pažymėjęs, kad garbė ir orumas, atitinkamai ir dalykinė reputacija, pagal CK 2.24 straipsnį ginami nustačius keturių faktų visetą¹⁷³. Tuo atveju, jeigu teismas nenustato, kad paskelbtas teiginys būtų žeminančio pobūdžio, teismas konstatuoja, kad nėra faktų visumos, leidžiančios taikyti CK 2.24 straipsnyje numatytą teisių gynimą¹⁷⁴. Sutinkamai su LAT praktika, kiekvienu atveju, kai juridinis asmuo savo reputaciją gina pagal CK 2.24 straipsnyje įtvirtiną mechanizmą, jam tenka pareiga kartu įrodyti ir tai, kad ši informacija yra žeminančio pobūdžio.

Tai, kad juridinis asmuo iš principo negali apsiginti nuo melagingų, nors ir nežeminančio pobūdžio teiginių skleidimo, kelia pagrįstų dvejonų dėl tokio teisinio reglamentavimo pagrįstumo. Tiesa, ūkio subjektas gali savo teises šiuo atveju ginti alternatyviais gynimo būdais – kreiptis į informaciją paskelbusį subjektą ir reikalauti paneigti paskelbtus melagingus teiginius ir/ar juos pašalinti, ar dėl šių reikalavimų kreiptis į institucijas, kaip kad Žurnalistų etikos inspektorius ar Visuomenės informavimo ir etikos komisiją. Vis dėl to, kreipimasis į šias institucijas nėra veiksmingas teisių gynimo būdas, nes jos neturi didesnio įgaliojimo taikyti sankcijas teisių pažeidėjams ir negali įpareigoti

¹⁷² Dalykinės reputacijos teisinis reglamentavimas pateikiamas šio darbo pirmo skyriaus pirmame poskyryje.

¹⁷³ 1) žinių paskleidimo faktą, 2) faktą, kad žinios yra apie ieškovą, 3) faktą, jog žinios žemina asmens garbę ir orumą, 4) faktą, jog paskleistos žinios neatitinka tikrovės.

¹⁷⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008-08-14 nutartis civilinėje byloje Z. O. ir A. O. v. UAB „Didelis plusas“, Nr. 3K-3-390/2008; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011-12-07 nutartis civilinėje byloje J. P. ir Ž. P. v. A. M., Nr. 3K-3-97/2011.

nei visuomenės informavimo priemonių, nei kitų subjektų atlyginti padarytą turtinę bei neturtinę žalą¹⁷⁵.

EŽTT ne kartą yra nurodęs, kad visuomenės interesu bei teise žinoti, konkuruoja ir kitos svarbios vertybės, kaip kad siekis apsaugoti įmonių komercinę sėkmę, jų efektyvumą tam, kad nenukentėtų suinteresuotosios grupės, įskaitant įmonės darbuotojai, o tuo pačiu ir bendrai ekonomika¹⁷⁶. Dėl šios priežasties, EŽTT manymu, valstybių narių teismai gali parengti ir taikyti platesnį priemonių spektrą, įgalinantį įmones teisminiu būdu mažinti žalą, kurią daro tvirtinimai, kurie gali kenkti reputacijai¹⁷⁷. Taigi, EŽTT praktika akcentuoja juridinio asmens teisę gintis nuo bet kokių nesąžiningų atakų, o nacionalinių teisių sistemos pareiga yra užtikrinti tokią įstatymine bazę ir teisės įgyvendinimą, kuris leistų realiai įgyvendinti tokio pobūdžio apsaugą.

Atsižvelgiant į tai, kas aukščiau išdėstyta, galima daryti išvadą, kad šiandien galimybės juridiniam asmeniui apginti dalykinę reputaciją teisinėmis priemonėmis, kai paskleidžiami tikrovės neatitinkantys teiginiai, kurie *per se* nėra pažeidžiantys dalykinę reputaciją yra gana ribotos. Tai leidžia taip pat konstatuoti, kad įstatymų leidėjas neužtikrina teisingo balanso tarp teisės į saviraišką bei teisės į juridinio asmens dalykinės reputacijos apsaugą, ir tokiu atveju galimai yra suabsoliutinama teisė į saviraišką.

3.2. Dalykinės reputacijos apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos

Kitas dalykinės reputacijos pažeidimo būdas yra susijęs su nesąžiningais konkurencijos veiksmais. Ūkio subjektai į pagalbą pasitelkia nesąžiningus konkurencinius veiksmus siekdami įgauti konkurencinį pranašumą¹⁷⁸, susilpninant konkurentą ir tokiu būdu prisijungiat jo prarastą rinkos dalį. Prisiminus, kad dalykinė reputacija yra vienas pagrindinių juridinio asmens strateginių resursų, nuo kurio didele dalimi priklauso įmonės sėkmė, o tuo pačiu ir užimama rinkos dalis, galima daryti pagrįstą išvadą, kad juridinio asmens dalykinės reputacijos pažeidimas jį pažeidusiam konkuruojančiam ūkio subjektui

¹⁷⁵ MEŠKAUSKAITĖ, L. *Žiniasklaidos teisė*. Visuomenės informavimo teisė: teoriniai ir praktiniai aspektai. VĮ Visuomenės informavimo centras, 2004, p. 167.

¹⁷⁶ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2014-01-16 sprendimas byloje *Tierbefreier E.V. v. Germany*, Nr. 45192/09, par. 49 [interaktyvus; žiūrėta 2020-04-07]. Prieiga per internetą: <[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-140016%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-140016%22]})>.

¹⁷⁷ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2009-10-06 sprendimas byloje *Kuliš and Różycki v. Poland*, Nr. 27209/03, par. 35 [interaktyvus; žiūrėta 2020-04-07]. Prieiga per internetą: <[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:\[%2227209/03%22\],%22itemid%22:\[%22001-94644%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:[%2227209/03%22],%22itemid%22:[%22001-94644%22]})>.

¹⁷⁸ YANG, J., WANG, Y. *An study of the type of interorganizational defamation risk based on Grounded Theory - an analysis from the Chinese scenario* [interaktyvus]. International Journal of Frontiers in Sociology, 2019, 1(1), p. 75 [žiūrėta 2020-04-05]. Prieiga per internetą: <https://scholar.google.com/scholar?hl=en&as_sdt=0%2C5&q=International+Journal+of+Frontiers+in+Sociology+ISSN+2706-6827+Vol.+1%2C+Issue+1%3A+75-88&btnG=>>

gali padėti sukurti didelį konkurencinį pranašumą. O nukentėjusiajam atvirksčiai – gali sukelti itin ženklus neigiamus komercinius padarinius. Dėl šios priežasties, įstatymų leidėjo bei teisingumo vykdytojų užduotis yra užtikrinti tokias teises priemones, kurios iš vienos pusės atgrasytų pažeidėjus nuo nesąžiningos konkurencijos veiksmų naudojimo, o iš kitos pusės, esant pažeidimui, būtų sudarytos visos sąlygos nukentėjusiajai šaliai efektyviai apginti savo pažeistas teises, grąžinant ją į tą padėtį, kurioje šalis buvo iki teisės pažeidimo taip realizuojant *restitutio in integrum* principą.

Teismų praktikos analizė atskleidžia, kad šiai dienai formuojama praktika šių uždavinių iki galo neužtikrina. Šiandien juridiniam asmeniui, kurio dalykinė reputacija buvo pažeista nesąžiningais konkurenciniais veiksmais konkurentui paskelbus melagingus teiginius, įrodyti, kad jo dalykinė reputacija buvo pažeista yra nelengva dėl šios kategorijos bylų kompleksiskumo, kasacinio teismo suformuluotų taisyklių trūkumo. Šią išvadą iliustruoja toliau nurodyti praktiniai bylų pavyzdžiai.

Byloje ieškovas, ūkio subjektas, teikiantis lauko dangos, sintetinės žolės įrengimo paslaugas, kreipėsi į teismą, prašydamas paneigti tikrovės neatitinkančius duomenis bei atlyginti turtinę žalą. Ieškovas nurodė, kad jo tiesioginis konkurentas (konkurento darbuotojas) išsiuntė elektroninį laišką ieškovo klientui. Laiške atsakovas nurodė ieškovo atliktų statybos darbų tariamus trūkumus ir tariamą įprastą praktiką nekokybiškai atlikti darbus. Pažymėtina, kad iki laiško gavimo, ieškovo klientas jokių pretenzijų dėl ieškovo atliktų darbų kokybės neturėjo¹⁷⁹.

Šioje byloje, apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad atsakovo elektroniniame laiške paskleisti teiginiai apie ieškovą ir išsiųsti ieškovo klientui, tokie kaip „<...> [ieškovas] neužpildė priklausomo [gumos granuliu] kiekio apie 60 proc.; <...> [ieškovas] „nedapylė“ apie 44 tonas gumos <...> pinigine išraiška tai būtų apie 10 000 – 110 000 Eur ir tai tik medžiagos, be darbų tai atlikti; <...> nuo jūsų „nusuko“ pinigus; (5) aš manau, kad Kleiza [ieškovo direktorius] ar UAB „Kelminta“ tyliai laukia, kol sueis penkerių metų senaties terminas“ ir kt., yra subjektyvi atsakovo nuomonė, nes pasak teismo, teiginiuose matyti atsakovo dvejonės dėl teiginiuose vartojamų frazių „toks vaizdas“, „jei tai yra iš tikrųjų“, „jei ten tikrai nėra kvarcinio smėlio“, „aš manau“, „mano pasiūlymas“. Nors teismas šioje byloje ir pažymėjo, kad teiginių atskyrimas nuo nuomonės priklauso nuo to, ar teiginių teisingumą galima patikrinti įrodinėjimo priemonėmis, visgi teismas priėmė išvadą, kad teiginio su aiškiais faktinėmis aplinkybėmis ir konkrečia skaitine išraiška, kaip kad „<...> [ieškovas] neužpildė

¹⁷⁹ Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2020-02-25 nutartis civilinėje byloje UAB „Baltik Sport“ v. UAB „Eurosportas LT“, tretieji asmenys Ž. B. ir A. B., Nr. E2A-368-580/2020.

priklausomo [gumos granulių] kiekio apie 60 proc.“ negalima patikrinti įrodinėjimo priemonėmis, nes atsakovas tokia teiginyje pavartojo frazę „*aš manau*“. Be to, nors teismas ir pasakė, kad nuomonė turi turėti faktinį pagrindą, tačiau paminėjo, kad šio pagrindo nustatymas nėra šios bylos nagrinėjimo dalykas.

Manytina, kad toks konstatavimas prieštarauja teismų praktikoje nustatytų žinių kategorijos nuo nuomonės atribojimo taisyklėms, nors analizuojamoje nutartyje apeliacinės instancijos teismas jas ir citavo. LAT cituodamas EŽTT praktiką, yra išaiškinęs, kad kai teiginiai yra vertinamojo pobūdžio, jų reiškinio ribos, apribojimo proporcingumas gali priklausyti nuo to, ar turima pakankamai faktų ginčijamam teiginiui pagrįsti, nes vertinamojo pobūdžio teiginys, neturintis faktinio pagrindo, gali peržengti leistinas ribas¹⁸⁰. Taigi, teismo sprendimas analizuojamoje nutartyje pripažinti, kad ginčo teiginiai yra nuomonė, tačiau tuo pačiu nurodyti, kad faktinio pagrindo patikrinimas šioje byloje nėra aktualus, kelia abejonių. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad byloje vyko ginčas tarp konkurentų, todėl galima kritikuoti tai, kad teismas didelės reikšmės nesuteikė ir nepasisakė dėl atsakovo, kuris ginčo teiginius išplatino savo konkurento klientui, sąžiningumo.

Kitoje byloje ieškovas, juridinis asmuo, kurio viena iš veiklos sričių yra modelių paieška, teismo prašė įpareigoti atsakoves, konkuruojančią įmonę bei jos vadovą paneigti elektroniniu laišku tretiesiems asmenims paskleistus duomenis bei priteisti neturtinės žalos atlyginimą¹⁸¹. Pirmosios ir apeliacinės instancijų teismai konstatavo, kad ginčo teiginiai „<...> *Supermodels* [ieškovė] *neseniai sukūrė interneto svetainę, nukopijuodami pavadinimą, logotipą ir Baltic models modelius ir dabar naudoja šia naują interneto svetainę ir tokiu būdu kenkia Baltic models ir kitos agentūros reputacijai*“; „*jie* [ieškovė] *pavogė mūsų [D-Max] logotipą, mūsų [D-Max] seną interneto svetainės adresą*“; „<...> *Supermodels* [ieškovė] *yra VIENINTELĖ agentūra, turinti rimtų rūpesčių su absoliučiai VISOMIS kitomis agentūromis!*“ yra subjektyvi nuomonė, turinti faktinį pagrindą, kuris šios bylos atveju buvo vienos iš atsakovių asmeninė patirtis.¹⁸² Nors apeliacinės instancijos teismas ir pripažino, kad ginčo teiginiai turi konstatuojamąjį pobūdį, sprendė, kad to nepakanka pripažinti, jog teiginiai yra žinia, o nepakankamumo konstatavimą *per se* laikė pakankamu pagrindu konstatuoti, kad teiginiai yra nuomonė.

Šiose bylose teismai pateikė savitą dalykinės reputacijos gynimo taisyklių aiškinimą, mat pagal jų poziciją, galima daryti išvadą, kad teiginiai, kuriuos paskelbė konkuruojanti

¹⁸⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019-09-11 nutartis civilinėje byloje L. I. v. V. L., Nr. e3K-3-250-219/2019 ir joje cituojamas Europos Žmogaus Teisių Teismo 2007-01-09 sprendimas byloje *Kwiecien prieš Lenkiją*, Nr. 51744/99.

¹⁸¹ Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015-02-12 nutartis civilinėje byloje UAB „Elektroniniai sprendimai“ v. X. B., UAB „Dmax management“, Nr. 2A-322-661/2015.

¹⁸² Ibid.

įmonė priskiriami nuomonės kategorijai, nepaisant to, kad juos galima patikrinti įrodinėjimo priemonėmis. Svarbiausiu kriterijumi, pagal kuriuos galima atskirti, ar teiginiai yra nuomonė, ar žinios, šiuo atveju teismo nuomone, yra svarstomojo pobūdžio frazių buvimas arba nebuvimas bei tai, jog teiginius atsakovai paskleidė, kaip jie nurodo, vadovaudamiesi savo asmenine patirtimi. Taip pat, teismas šiose bylose taikė tokias pačias taisykles, kurios taikytinos ir bylose su visuomenės informavimo priemonėmis, t. y. praktiškai visiškai nevertino konkurentų tikslo, paskelbiant ginčo teiginius, galimo siekio pakenkti konkurentui, santykio su visuomenės interesu, jų sąžiningumo, skelbiant ginčo teiginius ir daugiausiai rėmėsi LAT ir EŽTT praktika, taikytina kai visuomenės informavimo rengėjai ar skleidėjai peržengia saviraiškos laisvės ribas.

Tokia pastarųjų metų teisminė praktika prasilenkia su prieš daugiau nei dešimtmetį suformuota LAT praktika, kurioje kasacinis teismas konstatavo, jog atsakovo UAB „Dinaka“ elektroniniu laišku išplatinti teiginiai apie konkurentą ieškovą yra konstatuojamojo pobūdžio žinios, o ne nuomonė, o atsakovė neįrodė, jog tokie teiginiai atitinka tikrovę¹⁸³.

Teismų praktikos analizė atskleidžia, kad iki šiol nėra suformuluotų kasacinio teismo taisyklių, leidžiančių nustatyti saviraiškos laisvės ribas tuo atveju, kai panaudojant tikrovės neatitinkančių duomenų skleidimą apie savo verslo konkurentus, yra siekiama komercinio pobūdžio savanaudiškų tikslų. LAT ne kartą yra pažymėję, kad įstatymuose, reglamentuojančiuose santykius, atsirandančius dėl teisės skleisti informaciją, yra įtvirtintos ir šios teisės įgyvendinimo prielaidos – kiekvienas, kuris naudojasi informacijos teise, privalo laikytis įstatymų nustatytą apribojimą, nepiktnaudžiauti informacijos laisve. Pagrįsta ir objektyvi kritika yra ginama, jeigu yra reiškiami tinkamai – neįžeidžiant asmens, nesiekiant jo žeminti ar menkinti, o turint pozityvių tikslų – norint išryškinti asmens ar jo veiklos trūkumus ir siekiant juos pašalinti¹⁸⁴. Kyla klausimas, ar tokios pačios taisyklės turi būti taikytinos ir kai informacijos skleidimo teise naudojasi konkurentai, kurie yra vedini ne saviraiškos laisvės ir visuomenės intereso, o komercinių tikslų? Ar konkurentų intencijas skelbiant tam tikrus, galimai melagingus teiginius apie savo konkurentus galima prilyginti viešosios informacijos rengėjų, skleidėjų, ar visuomenės intencijoms, įgyvendinant teisę skleisti informaciją, ypatingai turint omenyje, kad konkurento dalykinės reputacijos pažeidimas gali pasitarnauti kaip labai efektyvus įrankis konkurencinėje kovoje?

¹⁸³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2006-03-06 *nutartis civilinėje byloje UAB „Simon Louwse International Transport“ v. UAB „Dinaka“*, Nr. 3K-3-169/2006.

¹⁸⁴ Ibid.; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012-11-13 *nutartis civilinėje byloje V. G. v. S. G.*, Nr. 3K-3-479/2012.

Pažymėtina, kad EŽTT šios kategorijos bylose *inter alia* atsižvelgia ir vertina tiek pareiškėjų, tiek ir kitos šalies pareigas bei informacijos paskleidimo tikslą, formuluotes, kuriomis panaudojo informaciją paskelbusi šalis¹⁸⁵ ir kt. Kaip jau minėt, EŽTT taip pat įtvirtina, kad įmonės reputacija bei jos apsauga *per se* gali būti laikoma teisėtu tikslu pagal Konvencijos 10 straipsnio 2 dalies nuostatas.¹⁸⁶ Teismo teigimu, „be viešojo intereso“ atvirose diskusijose apie verslo praktiką konkuruoja interesas apsaugoti įmonių komercinę sėkmę ir gyvybingumą ne tik dėl akcininkų ir darbuotojų, bet ir platesnio ekonominio gėrio labui¹⁸⁷. Šios EŽTT išvados suponuoja, kad juridinio asmens dalykinė reputacija, kuri paliečia ne tik pačios įmonės veiklos rezultatus, bet ir daro įtaką visai aplinkinei ekosistemai, yra svarbi vertybė kaip ir viešasis interesas, į ką teismai turėtų atsižvelgti nagrinėdami bylas.

Įvertinus tai, kas aukščiau išdėstyta, darytina išvada, kad kasacinės instancijos teismai turėtų suformuluoti CK 2.24 straipsnio taikymo ir aiškinimo taisykles būtent tokiu informacijos sklaidymo atveju, kai tikrovės neatitinkančius duomenis sklaidžia asmenys, kurių veikla nėra susijusi su visuomenės informavimu ir visuomenės interesu, t. y. atvejais, kai visuomenės informavimo priemonės yra tik panaudojamos siekiant pažeisti juridinių asmenų, verslo konkurentų dalykinę reputaciją tam, kad būtų pasiekta komercinė nauda. Manytina, kad tokiais atvejais, kai teismai nustato, kad yra piktybiškai siekiama pakenkti konkurentui, kasacinis teismai turėtų nustatyti atskirus kriterijus, vertinant juridinio asmens dalykinės reputacijos pažeidimus dėl nesąžiningos konkurencijos.

3.3. Teismo proceso viešumo principas ir dalykinės reputacijos apsauga

Teisė bei jos įgyvendinimas tampa svarbiu kanalu, darančiu įtaką įmonių reputacijai: vykstant šalių ginčui, visa teisinė sistema sukuria informaciją apie ginčo šalis ir jų veiksmus, teismo sprendimus, kuriuose įvertinami ginčo šalių veiksmai, teismo priteisiamos sumos, sankcijos ir kt., o šią informaciją išplatinus visuomenės informavimo

¹⁸⁵ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2007-02-22 sprendimas byloje *Krasulya v. Russia*, Nr. 12365/03, par. 35; Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2006-12-14 sprendimas byloje *Karman v. Russia*, Nr. 29372/02, par. 33; Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2002-02-26 sprendimas byloje *Jerusalem v. Austria*, Nr. 29271/95, par. 35.

¹⁸⁶ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2014-01-16 sprendimas byloje *Tierbefreier E.V. v. Germany*, Nr. 45192/09, par. 49 [interaktyvus; žiūrėta 2020-04-07]. Prieiga per internetą: <[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-140016%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-140016%22]})>.

¹⁸⁷ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2005-02-15 sprendimas byloje *Steel and Morris v. Jungtinė Karalystė*, Nr. 68416/01, par. 94 [interaktyvus; žiūrėta 2020-04-02]. Prieiga per internetą: <[https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#{%22itemid%22:\[%22001-23839%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#{%22itemid%22:[%22001-23839%22]})>; Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2009-10-06 sprendimas byloje *Kuliś and Rózycki v. Poland*, peticijos Nr. 27209/03, par. 35 [interaktyvus; žiūrėta 2020-04-07]. Prieiga per internetą: <[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:\[%2227209/03%22\],%22itemid%22:\[%22001-94644%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:[%2227209/03%22],%22itemid%22:[%22001-94644%22]})>.

priemonėms ar kitiems subjektams, ji daro įtaką ginčo šalių reputacijos vertinimui¹⁸⁸. Dar vienas ypatumas yra tas, kad dažnai teisminiame procese sukurta informacija apie šalis visuomenei pateikiama iškraipytai, netiksliai, nutylint tam tikras vietas, cituojami ir išryškunami ne galutiniai, o tarpiniai teismo sprendimai¹⁸⁹. Taigi, visa teisinė sistema tampa palankia terpe ne tik teisingumo vykdymui, bet ir naujų žinių apie įmonę sukūrimui.

Teisiniame reglamentavime dalykinės reputacijos apsauga šiuo atveju įtvirtinama ribotai, mat prioritetas skiriamas teismo proceso viešumui, įtvirtintam Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 7 straipsnyje¹⁹⁰, o taip pat ir CPK¹⁹¹. Plačiąja prasme proceso viešumo principas reiškia visuomenės teisę dalyvauti bylos nagrinėjime, gauti ir skleisti apie tai informaciją¹⁹². Viešumo principas yra taikomas ne tik teismo posėdžių metu, teismo sprendimų paskelbimui bet ir bylos medžiagai¹⁹³, išskyrus įstatymų numatytas išimtis¹⁹⁴. Taigi, visuomenei tampa prieinama didelė dalis teismo proceso duomenų. Internetinėje erdvėje skelbiamų teismo sprendimų tvarką įtvirtina Teismų tarybos 2005 m. rugsėjo 9 d. nutarimas Nr. 13 P-378, kuriame fizinių asmenų duomenims yra įtvirtinama platesnė apsauga nei juridinių asmenų: fizinių asmenų vardai ir pavardės bei kiti asmens duomenys yra nuasmeninti, tačiau juridinių asmenų pavadinimai viešai skelbiami jų nenuasmeninus¹⁹⁵, dėl ko procesinė bylos medžiaga su įmonių duomenimis tampa ne tik vieša, bet ir plačiai bei lengvai pasiekiami tiek konkurentams, tiek kitoms suinteresuotoms grupėms.

Atkreiptinas dėmesys, kad įstatymas numato išimtis dėl galimybės ginti dalykinę reputaciją, kai duomenys paskelbiami proceso metu, t. y. CK 2.24 straipsnio 9 dalis numato imunitetą, kad teismo proceso dalyviai už teismo posėdžio metu pasakytas kalbas ir teismo dokumentuose paskelbtus duomenis neatsako. Taigi, teismo proceso dalyvių pasisakymai teismo posėdžio metu ar informacijos išdėstymas teismo dokumentuose nėra laikomas žinių paskleidimo faktu. Be to, LAT Senato nutarime yra išaiškinta, kad nenagrinėtini reikalavimai paneigti duomenis, nurodytus teismų sprendimuose, apeliaciniuose,

¹⁸⁸ SHAPIRA, R. *A Reputational Theory of Corporate Law*. Stanford Law & Policy Review, 2015.

¹⁸⁹ Ibid.

¹⁹⁰ Lietuvos Respublikos teismų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 1994, nr. 46-851.

¹⁹¹ Ibid.

¹⁹² LAUŽIKAS E, MIKELĖNAS V, NEKROŠIUS V. *Civilinio proceso teise*. I tomas. Vilnius, Justitia, 2003, p. 165.

¹⁹³ DRIUKAS, A. AND VALANČIUS, V. *Civilinis procesas: teorija ir praktika*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2005.

¹⁹⁴ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2002, nr. 36-1340, 9 straipsnis.

¹⁹⁵ Lietuvos Respublikos Teismų taryba. 2005-09-09 nutarimas „Dėl teismų sprendimų, nuosprendžių, nutarimų ir nutarčių skelbimo internete tvarkos patvirtinimo, Nr. 1, p. 378.

kasaciniuose skunduose ir kt. Teisėjas, gavęs tokį pareiškimą, turi atsisakyti jį priimti¹⁹⁶. Kyla pagrįstas klausimas, ar taikytina atsakomybė tuo atveju, kuomet viešų teismo procesų metu paskelbta informacija yra vėliau perpublikuojama trečiųjų šalių, visuomenės informavimo priemonių, konkuruojančių ūkio subjektų ar kitų subjektų? Ar tokiu atveju neatsako tik civilinio proceso dalyviai, ar neatsako už tokių duomenų paviešinimą ir tretieji asmenys, kurie šiuos duomenis perpublikuoja?

Pažymėtina, kad teisminė praktika šiuo atveju nėra pakankamai išplėtotą, o LAT išaiškinimų stoka lemia teisminės praktikos prieštarumą. Vienoje asmens garbės ir orumo byloje, LAT yra pažymėjęs, kad teisės teorijoje CK 2.24 straipsnio 9 dalies nuostatos vertinamos kaip absoliutaus imuniteto atvejis, nes nėra siejamas su jokiais sąlygomis¹⁹⁷. Teismas šiuo atveju papildomai pažymėjo, kad toks įstatymo aiškinimas nereiškia, jog kito asmens teisės pažeidžiančiam asmeniui atsakomybė visiškai netaikoma, o ji gali būti taikoma tame procese, kuriame procesinėmis teisėmis piktnaudžiaujama¹⁹⁸. Kiek naujesnėje teisminės praktikos byloje teismas sprendė, ar ieškovės dalykinė reputacija nebuvo pažeista, kuomet visuomenės informavimo priemonė publikavo kitoje civilinėje byloje atsakovo paskelbtą poziciją. Nors atsakovė proceso metu paskelbė žinias, kuriomis ieškovei buvo priskirta neteisėta, neetiška veikla, kuri tiek LAT, tiek EŽTT praktikoje pati savaime yra priskirtina kaip dalykinę reputaciją žeidžianti informacija, teismas pacitavo aukščiau pažymėtos LAT nutarties išvadą, jog CK 2.24 straipsnio 9 dalies nuostatos vertinamos kaip absoliutaus imuniteto atvejis. Dėl šios priežasties, teismas konstatavo, kad atsakovo teismo proceso metu paskelbti teiginiai nepažeidė dalykinės reputacijos.¹⁹⁹

Teismų praktikoje taip pat galima rasti ir kitą poziciją, kuri ženkliai susiaurina iki tol įtvirtintą absoliutaus imuniteto pagal CK 2.24 straipsnio 9 dalį. Vilniaus miesto apylinkės teismas byloje dėl garbės ir orumo gynimo išaiškino, kad imunitetas turi būti laikomas ribotu, nes jo taikymas galimas tik esant šioms sąlygoms a) įstatymo apibrėžtam subjektų ratui – proceso dalyviams, kurie yra apibrėžti CPK V skyriuje; b) tik erdvėje apibrėžtoje vietoje – teismo posėdyje, kaip numato CPK 154 straipsnio 2 dalis arba kitoje teismo paskirtoje vietoje pagal CPK 154 straipsnio 1, 3 dalis; c) tik laike apibrėžtu metu – imunitetas apibrėžiamas tik teismo posėdžio metu, o kitu metu imunitetas netaikomas; d)

¹⁹⁶ Lietuvos Aukščiausiojo teismo teisėjų senatas. 1998-05-15 nutarimas *Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 7, 7¹ straipsnių ir Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo taikymo teismų praktikoje nagrinėjant garbės ir orumo gynimo civilines bylas* Nr.1.

¹⁹⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2005-03-07 *nutartis civilinėje byloje V.L. v. V.L.*, Nr. 3K-3-149/2005.

¹⁹⁸ Ibid.

¹⁹⁹ Plungės apylinkės teismo Palangos rūmų teisėja. 2019-02-18 *sprendimas civilinėje byloje AB „Klaipėdos duona“ v. E. G.*, Nr. E2-17-549/2019.

taikoma apibrėžto subjekto (teismo), apibrėžtoje formoje – teismo surašytuose dokumentuose, kuriuose gali atsispindėti teismo proceso dalyvio teiginiai²⁰⁰. Šioje nutartyje teismas, be kita ko, nurodė, kad nors byloje atsakovas ir teigė, kad žiniasklaidai perdavė informaciją apie jo paties liudijimus teisme, visgi jis suvokė, kad šiuo atveju nebeteikia parodymų teismui, bet teikia informaciją visuomenės informavimo priemonei, informaciją teikia ne teismo posėdyje, informacija suformuluota po teismo posėdžio praėjus tam tikram laiko tarpui, be to teismas analizavo, kad informacija nebuvo identiška pateiktai teismo dokumentuose. Įvertinęs visas riboto imuniteto sąlygas, teismas sprendė, kad atsakovo teiginiais netaikytinas CK 2.24 straipsnio 9 dalyje numatytas ribotas imunitetas, o toliau vertino ar išsakyta informacija pažeidė ieškovo teises. Apeliacinės instancijos teismas pritarė tokai teismo išvadai, tačiau papildė, kad CK 2.24 straipsnio 9 dalis apskritai netaikytina tuo atveju, jeigu neviešame teismo posėdyje išsakyti teiginiai viešinami žiniasklaidoje²⁰¹.

Tiesa, galima pastebėti, kad procese dalyviai užkirsti kelią dalykinės reputacijos pažeidimui gali taikyti kitas CPK įtvirtintas priemones. Viena iš jų, CPK 9 straipsnyje numatyta galimybė teismo prašyti uždaro posėdžio, tačiau poreikis apsaugoti dalykinę reputaciją tiesiogiai nėra įtvirtintas CPK 9 straipsnio 1 dalyje numatytų vertybių sąrašė, dėl kurių apsaugos galima teikti motyvuotą prašymą uždaram posėdžiui. Kitas įrankis yra įtvirtintas CPK 10 straipsnio 2 dalyje, kur numatoma galimybė proceso dalyviams prašyti arba teismui savo iniciatyva nustatyti, kad bylos medžiaga ar jos dalis yra nevieša. Tą teismas gali nustatyti, jeigu siekiama *inter alia* apsaugoti profesinę, komercinę ar kitas įstatymų saugomas paslaptis. Nors ši įstatymo norma *expressis verbis* neįtvirtina dalykinės reputacijos kaip saugotinos vertybės dėl ko teismas gali nustatyti bylos medžiagą (ar jos dalį) nevieša, plečiamai aiškinant, galima būtų atsargiai preziumuoti, kad dalykinės reputacijos apsauga patektų į siekį apsaugoti profesinę, komercinę ar kitą įstatymų saugomą paslaptį, tačiau realus rezultatas kvestionuotinas.

Taip pat proceso dalyviai, siekdami apsaugoti nuo nesąžiningo kito proceso dalyvio elgesio proceso metu skelbiant melagingus bei dalykinę reputaciją pažeidžiančius teiginius, gali taikyti CPK 95 straipsnį. Šio straipsnio 1 dalis, numato, kad šalis, kuri nesąžiningai pateikė nepagrįstą procesinį dokumentą arba sąmoningai veikė prieš teisingą ir greitą bylos išnagrinėjimą ir išsprendimą, gali būti teismo įpareigota atlyginti kitam dalyvaujantiui byloje asmeniui jo patirtus nuostolius. Be to, 2 straipsnio dalis nustato, kad teismas,

²⁰⁰ Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėjas. 2017-12-22 sprendimas civilinėje byloje N. N. v. M. M., G. M., UAB „Maniakai“, Nr. E2-12102-820/2017.

²⁰¹ Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019-02-18 nutartis civilinėje byloje N. N. v. M. M., G. M., UAB „Maniakai“, Nr. E2A-6-590/2019.

konstatavęs 1 straipsnio numatytus piktnaudžiavimo atvejus gali skirti pinigines baudas, siekiančias iki penkių tūkstančių eurų. LAT praktika nurodo, kad CPK 95 straipsnį nustatytos teisės įgyvendinimas gali būti laikomas piktnaudžiavimu tik išimtiniais atvejais, kai tokia teise akivaizdžiai naudojama ne pagal jos paskirtį²⁰². Šios CPK normos pritaikymas siekiant įgyvendinti dalykinės reputacijos apsaugą abejotinas dėl to, kad nesąžiningi ir melagingi procesų dalyvių parodymai ar pasisakymai gali ne visada būti akivaizdžiai pamatomi ir akivaizdžiai priskirtini prie piktnaudžiavimų. Ne gana to, net ir teisinga, tačiau jautri informacija gali penkti dalykinei reputacijai, jeigu ji būtų išplatinama visuomenei, todėl CPK 95 straipsnyje įtvirtinta apsauga nuo piktnaudžiavimo procesinėmis teisėmis šioje vietoje taip pat laikytina ribota.

Įvertinus tai, kas aukščiau išdėstyta, galima teigti, kad glausta teisminė praktika atspindi, kad šiandien teismų sprendimai dėl CK 2.24 straipsnio 9 dalies taikymo yra itin prieštaringi, kas suponuoja teisės neefektyvumą. Viena vertus, absoliutaus imuniteto taikymas leidžia tiek žiniasklaidos priemonėms, tiek byloje dalyvaujantiems asmenims piktnaudžiauti saviraiškos laisve prisidengiant absoliutaus imuniteto institutu teismo procese bei gali tapti įrankiu ūkio subjektams, tarp kurių vyko ar vyksta teisminiai ginčai, įvairiais nesąžiningais būdais diskredituoti kitus asmenis, pavyzdžiui konkurentus. Kita vertus, toks teisminės praktikos prieštaringumas akivaizdžiai identifikuoja poreikį kasacinio teismo išaiškinimams, kurie pateiktų šios kategorijos bylų aiškinimo taisykles, o konkrečiai, taisykles dėl CK 2.24 straipsnio 9 dalyje įtvirtino absoliutaus ar riboto imuniteto taikymo. Teisinio efektyvumo klausimas taip pat abejotinas ir kalbant apie CPK įtvirtintos apsaugos priemones, kurios tiesiogiai juridinio asmens neapsaugo nuo proceso metu paskelbtos informacijos, kenkiančios dalykinei reputacijai arba apsaugo su tam tikromis išlygomis.

²⁰² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014-02-24 nutartis civilinėje byloje AB „SEB lizingas“ v. UAB „Evekas“, Nr. 3K-3-145/2014; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013-03-14 nutartis civilinėje byloje Coface Austria Kreditversicherung AG v. UAB „Kukabara“, Nr. 3K-3-146/2013.

IŠVADOS

1. Juridinio asmens dalykinės reputacijos apsaugos įtvirtinimas teisiniame reglamentavime yra problematiškas. Iki šiol dalykinės reputacijos sąvoka nėra įtvirtinta nei viename teisės akte, net ir pats terminas „dalykinė reputacija“ teisės aktuose yra apibrėžiamas skirtingai. Spragas dalinai užpildanti teisės doktrina bei teisminė praktika atskleidžia, kad dalykinė reputacija yra kompleksiškas, daugiasluoksnis konstruktas, teisine prasme priskirtinas prie turto, kurio vertė priklauso nuo įvairių suinteresuotųjų grupių subjektyvaus vertinimo, ir kuris daro lemiamą įtaką įmonės finansiniams rodikliams, verslo sėkmei, konkurenciniam pranašumui. Toks juridinio asmens dalykinės reputacijos pažinimas leidžia suvokti, jog šios vertybės pažeidimas gali iš esmės pakenkti juridinio asmens veiklai bei turėti itin neigiamos įtakos veiklos rezultatams, į ką turėtų atsižvelgti tiek įstatymų leidėjai, tiek teisingumo vykdytojai, siekdami užtikrinti atitinkamų gynybos priemonių efektyvumą.
2. Efektyvių juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo teisinių priemonių užtikrinimas yra neatsiejamas nuo tinkamo dalykinės reputacijos įvertinimo. Poreikis įvertinti ūkio subjekto dalykinę reputaciją dažniausiai kyla tuo atveju, kai dalykinė reputacija yra pažeidžiama, todėl rekomenduotina į pagalbą pasitelkti kitose mokslo šakose naudojamas juridinio asmens dalykinės reputacijos vertinimo metodikas, kurios leidžia užfiksuoti dalykinę reputaciją skirtingais momentais bei įvertinti skirtingų suinteresuotųjų grupių požiūrį, palyginti dalykinę reputaciją su konkuruojančiu ūkio subjektų reputacija.
3. Egzistuojantys skirtingi juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo būdai viena vertus, įtvirtina gan platų gynimosi priemonių spektrą, kita vertus, tai *per se* neužtikrina efektyvaus šios neturtinės vertybės gynimo. Alternatyvių gynybos būdus siūlančių institucijų – Žurnalistų etikos inspektorius bei Visuomenės informavimo etikos komisijos funkcijos persipina dėl ko juridiniams asmenims gali kilti neaiškumų, kurių gynybos būdą konkrečiu pažeidimo atveju naudingiausia rinktis, o tai suponuoja tokios gynybos apsunkinimą. Teisminių gynybos būdų specifika bei gynimo savitumas kiekvienu skirtingu pažeidimo atveju suponuoja, kad dalykinės reputacijos gynimo bylos yra kompleksiškos, reikalaujančios specialių žinių iš teisingumo vykdytojų bei itin atidaus proporcingumo principo taikymo kiekvienu atveju.
4. Įvertinus pasirinktų dalykinės reputacijos pažeidimo būdų praktinius pavyzdžius, galima daryti išvadą, kad:
 - 4.1. naujausia kasacinio teismo praktika įvedė naują papildomą realios faktinės dalykinės reputacijos pablogėjimo kriterijų, kurią ieškovas turi įrodyti net ir tuo atveju, kai jis savo

teises gina neprašydamas žalos atlyginimo. Tokio kriterijaus įvedimas gali sąlygoti neproporcingai apsinkintas juridinių asmenų galimybes apginti pažeistą dalykinę reputaciją tais atvejais, kai ieškovai neprašo taikyti civilinės atsakomybės, o prašo tik konstatuoti teisių pažeidimą arba įpareigoti atsakovą paneigti tikrovės neatitinkančius bei dalykinę reputaciją pažeidžiančius teiginius. Vadovaujantis Konstitucinio Teismo nustatytais precedento kriterijais galima abejoti, ar tokios praktikos keitimas objektyviai buvo būtinas, ar toks prieštaravimas nesukels neaiškumo šios kategorijos bylose. Be to, tokia praktika dar labiau išryškino situaciją, kad juridiniams asmenims taikomi griežtesni kriterijai ginant jų dalykinę reputaciją, palyginus su kriterijais, kurie yra taikomi fiziniams asmenims, ginant jų garbę ir orumą.

- 4.2. Lietuvoje juridiniam asmeniui ne visada yra sudarytos tinkamos galimybės apginti dalykinę reputaciją teisinėmis priemonėmis tuo atveju, kai apie juridinį asmenį yra viešai paskleidžiami tikrovės neatitinkantys teiginiai, kurie *per se* nėra žeminančio pobūdžio. Toks teisinis reglamentavimas neatitinka EŽTT išaiškinimų, numatančių, kad nacionalinė teisė turi užtikrinti tokią įstatyminę bazę, kuri sudarytų tinkamas sąlygas gintis nuo bet kokių nesąžiningų atakų prieš dalykinę reputaciją. Todėl galima teigti, kad įstatymų leidėjas neužtikrina teisingo balanso tarp teisės į saviraišką bei teisės į dalykinę reputaciją, pirmenybę šiuo atveju teikdamas teisei į saviraišką.
- 4.3. Kasacinis teismas nėra suformulavęs juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo mechanizmo taikymo ir aiškinimo taisyklų tokiu informacijos skleidimo atveju, kai tikrovės neatitinkančius duomenis skleidžia konkurentai. Tokių taisyklių trūkumas lemia, kad asmenys, kurie pasinaudoja visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant pažeisti ūkio subjekto dalykinę reputaciją taip įgaunant komercinę naudą bei jų veiksmai bylose yra vertinami taip pat kaip visuomenės informavimo priemonių veiksmai, kuomet jie informuodami visuomenę, peržengia saviraiškos laisvės ribas. Manytina, kad tokiais atvejais, kai teismai nustato, jog yra piktnaudžiaujama saviraiškos laisve siekiant pakenkti konkurento dalykinei reputacijai, kasacinis teismas turėtų nustatyti atskirus kriterijus, vertindamas juridinio asmens dalykinės reputacijos pažeidimus dėl nesąžiningos konkurencijos.
- 4.4. Teismų sprendimai, kuriuose sprendžiamas juridinio asmens dalykinės reputacijos apsaugos ir teismo proceso viešumo pusiausvyros klausimas yra priešaringi ir neužtikrina teisės efektyvumo: vienuose teismo sprendimuose įvardijamas absoliutaus imuniteto taikymas, kituose sprendimuose – pažymimas ribotas imunitetas bei išskiriamos riboto imuniteto taikymo sąlygos. Teisminės praktikos prieštaravimas akivaizdžiai identifikuoja poreikį kasacinio teismo išaiškinimams, kurie pateiktų šios

kategorijos bylų taisyklės dėl imuniteto taikymo bei taisyklės, kurios leistų užkirsti kelią tiek žiniasklaidos priemonėms, tiek byloje dalyvaujantiems asmenims piktnaudžiauti saviraiškos laisve prisidengiant absoliutaus imuniteto institutu, ar galimai jį panaudojant kaip įrankį, siekiant įvairiais nesąžiningais būdais diskredituoti kitą asmenį, su kuriuo vyko ar vyksta teisminiai ginčai.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Tarptautiniai norminiai teisės aktai

1. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1995, nr. 40-987.
2. 2006-12-12 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/114/EB dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos, OJ L 376, 27.12.

Lietuvos norminiai teisės aktai

3. Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014.
4. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 74-2262.
5. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 1964, nr.19-138.
6. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2002, nr. 36-1340.
7. Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1996, nr. 71-1706.
8. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės Žinios*, 1999, nr. 30-856.
9. Lietuvos Respublikos reklamos įstatymas, (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 64-1937.
10. Lietuvos visuomenės informavimo etikos kodeksas. Viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų organizacijų ir Visuomenės informavimo etikos asociacija, 2016.

Specialioji literatūra: monografijos, vadovėliai

11. BROWN, D. M., TURNER, P. *The admirable company: why corporate reputation matters so much and what it takes to be ranked among the best*. Profile Books, 2008.
12. CIRTAUTIENĖ, S. *Šiuolaikinė neturtinės žalos atlyginimo kaip civiliniu teisių gynimo budo koncepcija*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius, Mykolo Romerio universitetas, 2007.
13. DRIUKAS, A., VALANČIUS, V. *Civilinis procesas: teorija ir praktika*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2005.
14. JAKUTYTĖ-SUNGAILIENĖ, A. *Turto samprata Lietuvos civilinėje teisėje*. Socialinių mokslų studijos [interaktyvus]. 2009, 3: 213-227 [žiūrėta 2020-03-10].

Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2009~1367169223064/>>.

15. KIRŠIENĖ, J. ir et al. *Civilinė teisė. Bendroji dalis: Vadovėlis*. Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2004.
16. KLEBANSKAJA, N., ŠADAUSKAITĖ, G. *Įmonių reputacijos vertinimo problemos ir galimybės*. Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla, 2009, t. 50.
17. LAUŽIKAS E, MIKELĖNAS V, NEKROŠIUS V. *Civilinio proceso teise*. I tomas. Vilnius, Justitia, 2003.
18. LAUŽIKAS, E., MIKELĖNAS, V. ir NEKROŠIUS, V. *Civilinio proceso teisė: vadovėlis*. II tomas. Justitia, 2005.
19. MIKELĖNAS V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras: asmenys*. Antroji knyga: Justitia, 2002.
20. MEŠKAUSKAITĖ L. *Žiniasklaidos teisė: Visuomenės informavimo teisė, teoriniai ir praktiniai aspektai*. Registrų centras, Vilnius, 2018.
21. MEŠKAUSKAITĖ, L. *Žiniasklaidos teisė. Visuomenės informavimo teisė: teoriniai ir praktiniai aspektai*. VĮ Visuomenės informavimo centras, 2004.
22. VAIŠVILA A. *Teisės teorija. Antrasis leidimas*, Mykolo Riomerio universitetas: Justitia, 2004.

Specialioji literatūra: straipsniai

23. ACHESON, D.J. *Corporate reputation under the European Convention on Human Rights*. Journal of Media Law, 2018, 10(1).
24. ALSOP, R. J. *Corporate reputation: anything but superficial—the deep but fragile nature of corporate reputation*. Journal of Business Strategy, 2004, p. 21 – 29.
25. BUCHALSKA, J., CHMIELEWSKI, K., DOCZEKALSKA, J. *The concept of corporate reputation in marketing and Polish law — the search for interdisciplinary communication* [interaktyvus]. *Ekonomia i Prawo: Economics and Law*, 2015, 2(14), p. 189-203 [žiūrėta 2020-02-28]. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/publication/281971235_THE_CONCEPT_OF_CORPORATE_REPUTATION_IN_MARKETING_AND_POLISH_LAW_-_THE_SEARCH_FOR_INTERDISCIPLINARY_COMMUNICATION>.
26. CIRTAUTIENĖ S. Neturtinės žalos atlyginimas kaip neturtinių vertybių gynimo būdas. *Jurisprudencija*, 2005, t. 71(63), p. 5–15.

27. CLIVE, C. Part I: Corporate Reputation as a Strategic Asset: Corporate Reputation and the Bottom Line. *Corp Reputation Rev* 1, 1997.
28. DEEPHOUSE, D. L. *Media reputation as a strategic resource: An integration of mass communication and resource-based theories*. *Journal of management*, 2000, 26.6mm, p. 1091-1112.
29. ECCLES, R.G, NEWQUIST, S.C. and SCHATZ, R. *Reputation and its risks* [interaktyvus]. *Harvard Business Review*, 2007, 85.2 [žiūrėta 2020-03-01]. Prieiga per internetą: <<https://hbr.org/2007/02/reputation-and-its-risks>>.
30. FLANAGAN, D. J., O'SHAUGHNESSY, K. C. *The effect of layoffs on firm reputation*. *Journal of management*, 2005, 31(3), p. 445-463.
31. FOMBRUN, C. J., GARDBERG, N. A. SEVER, J. M. *The Reputation Quotient SM: A multi-stakeholder measure of corporate reputation*. *Journal of brand management*, 2000.
32. FOMBRUN, C.J, PONZI, L.J. and NEWBURRY, W. *Stakeholder tracking and analysis: The RepTrak® system for measuring corporate reputation*. *Corporate Reputation Review*, 2015, 18.1: p. 3-24.
33. HORN, I.S., et al. *Business reputation and social media: A primer on threats and responses*. *Journal of direct, data and digital marketing practice*, 2015, 16(3), p. 193-208.
34. JUNG, J.C., SHARON, E. *The Volkswagen emissions scandal and its aftermath*. *Global Business and Organizational Excellence*, 2019.
35. KAVALIAUSKIENĖ, V., DRŪTEIKIENĖ, G. *Vadovo reputacija: esmė ir pagrindiniai elementai*. *Informacijos mokslai*, 2012, t. 61, p. 71-82.
36. MAHON, F. *Corporate reputation: Research agenda using strategy and stakeholder literature*. *Business & Society*, 2002, 41.4, p. 415-445.
37. MAŽYLĖ, J., *Žiniasklaidos savitvarka: institucijų modeliai ir lietuviškasis status quo*. *Žurnalistikos tyrimai*, 2014, (7), p. 61-86.
38. MIZARAS, V. *Autorių teisės: civiliniai gynimo būdai: monografija*. *Justitia*, 2003.
39. PAPIRTIS, V., KARULAITYTĖ–KVAINAUSKIENĖ, I. *Kai kurie civilinių teisių gyvumo ypatumai taikant prevencinį ieškinį*. *Jurisprudencija*, 2005, 69(61), p. 99-106.
40. PIRES, V., TREZ, G. *Corporate reputation*. *Revista de Gestão*, 2018.
41. PUKŠMYS, T. *Žalos atlyginimo funkcijos pažeidus fizinio asmens neturtines teises*. *Tiltai*, 2014.
42. SHAPIRA, R. *A Reputational Theory of Corporate Law* [interaktyvus] *Stanford Law & Policy Review*, 2015 [žiūrėta 2020-02-20]. Prieiga per internetą:

<https://www.researchgate.net/publication/313503550_A_REPUTATIONAL_THEORY_OF_CORPORATE_LAW>.

43. ŠMAIŽIENĖ, I. *Organizacijos reputacijos valdymas: prabanga ar būtinybė*. Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos, 2006, 1.6: p. 163-169.
44. SMAIŽIENE, I., JUCEVICIUS, R. *Corporate reputation: Multidisciplinary richness and search for a relevant definition* [interaktyvus]. Engineering Economics, 2009, 62.2, p. 91-101 [žiūrėta 2020-03-05]. Prieiga per internetą: <<http://www.inzeko.ktu.lt/index.php/EE/article/view/11631>>.
45. TYLER, L. *Reputation law: an international approach to protecting brands Technology* [interaktyvus]. The in-house lawyer: Media and Telecoms, 2010 [žiūrėta 2020-03-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.inhouselawyer.co.uk/legal-briefing/reputation-law-an-international-approach-to-protecting-brands/>>.
46. VAIŠVILA, A. *Ar kiekvienam įstatymui taikytinas socialinio veiksmingumo kriterijus?* Jurisprudencija, 54(46), 2004, p. 6-15.
47. WARTICK, S.L., *Measuring corporate reputation: Definition and data*. Business & Society, 2002, 41(4), p. 371-392.
48. YANG, J., WANG, Y. *An study of the type of interorganizational defamation risk based on Grounded Theory - an analysis from the Chinese scenario* [interaktyvus]. International Journal of Frontiers in Sociology, 2019, 1(1), p. 75-88 [žiūrėta 2020-04-05]. Prieiga per internetą: <https://scholar.google.com/scholar?hl=en&as_sdt=0%2C5&q=International+Journal+of+Frontiers+in+Sociology+ISSN+2706-6827+Vol.+1%2C+Issue+1%3A+75-88&btnG=>>.

Teismų sprendimai: tarptautinių teismų sprendimai

49. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2005-03-17 sprendimas byloje *The Gillette Company and Gillette Group Finland Oy v. LA – Laboratoires Ltd Oy*, Nr. C-228/03, ECR I-2337.
50. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 1998-08-25 sprendimas byloje *Hertel v. Šveicarija*, Nr. 25181/94, par.49 [interaktyvus; žiūrėta 2020-03-20]. Prieiga per internetą: <[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-59366%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-59366%22]})>.
51. Europos Žmogaus Teisių Teismas (GC). 1999-03-25 sprendimas byloje *Iatridis v. Greece*, Nr.31107/96, par. 54 [interaktyvus; žiūrėta 2014-03-12]. Prieiga per internetą: <[https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22itemid%22:\[%22001-58227%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22itemid%22:[%22001-58227%22]})>.

52. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2000-04-06 sprendimas byloje *Comingersoll v. Portugalija* [GC] Nr. 35382/97, par. 32 [interaktyvus; žiūrėta 2020-03-20]. Prieiga per internetą: <<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:%22001-58562%22>>.
53. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2000-10-10 sprendimas byloje *Daktaras v. Lietuva*, Nr. 42095/98.
54. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2002-02-26 sprendimas byloje *Jerusalem v. Austria*, Nr. 29271/95, par. 35.
55. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2003-11-06 sprendimas byloje *Meilus v. Lietuva*, Nr. 53161/99.
56. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2005-02-15 sprendimas byloje *Steel and Morris v. Jungtinė Karalystė*, Nr. 68416/01, par. 87 [interaktyvus; žiūrėta 2020-04-02]. Prieiga per internetą: <<https://hudoc.echr.coe.int/eng-ress#%22itemid%22:%22001-23839%22>>.
57. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2006-12-14 sprendimas byloje *Karman v. Russia*, Nr. 29372/02, par. 33.
58. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2007-02-22 sprendimas byloje *Krasulya v. Russia*, par. 35.
59. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2007-12-12 sprendimas byloje *Diena and Ozolins v. Latvia*, Nr. 16657/03.
60. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2008-07-29 sprendimas byloje *Flux v. Moldova*, Nr. 22824/04, par. 26 [interaktyvus; žiūrėta 2020-04-03]. Prieiga per internetą: <<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:%22001-88063%22>>.
61. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2009-10-06 sprendimas byloje *Kuliś and Różycki v. Poland*, Nr. 27209/03, par. 35 [interaktyvus; žiūrėta 2020-04-07]. Prieiga per internetą: <<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22appno%22:%2227209/03%22,%22itemid%22:%22001-94644%22>>.
62. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2014-01-16 sprendimas byloje *Tierbefreier E.V. v. Germany*, Nr. 45192/09, par. 49 [interaktyvus; žiūrėta 2020-04-07]. Prieiga per internetą: <<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-140016%22>>.
63. Opinions of the Lords of Appeal. 2006-10-11 on case *Jameel and others v. Wall Street Journal Europe*, UKHL 44.

Teismų sprendimai: Lietuvos teismų sprendimai

64. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. 1998-12-09 nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 105 straipsnio sankcijoje numatytos mirties bausmės atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, Nr. 2/98.
65. Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas. 1999-12-21 nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. sausio 31 d. nutarimo „Dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, Nr. 14/98.
66. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. 2004-12-29 nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymo 3 straipsnio (2001-06-26 redakcija), 4 straipsnio (2001-06-26., 2003-04-03 redakcijos), 6 straipsnio (2001-06-26 redakcija) 3 dalies ir 8 straipsnio (2001-06-26 redakcija) 1 dalies atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai“, Nr. 8/02-16/02-25/02-9/03-10/03-11/03-36/03-37/03-06/04-09/04-20/04-26/04-30/04-31/04-32/04-34/04-41/04.
67. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. 2007-10-24 nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 4, 165 straipsnių (2002-02-28 redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, Nr. 26/07.
68. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2004-11-24 nutartis civilinėje byloje UAB „Naujasis aitvaras“ v. UAB „Ekstra“ žurnalo „Ekstra“ leidėjas V. S., Nr. 3K-3-630/2004, kat. 16.9.
69. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2005-03-07 nutartis civilinėje byloje V.L. v. V.L., Nr. 3K-3-149/2005, kat. 26. 6.
70. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija. 2005-11-07 nutartis civilinėje byloje Lietuvos nacionalinė vežėjų automobiliais asociacija „Linava“ v. UAB „Spaudos elementai“, Nr. 3K-3-541/2005, kat. 27. 12.
71. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2006-03-06 nutartis civilinėje byloje UAB „Simon Louwerse International Transport“ v. UAB „Dinaka“, Nr. 3K-3-169/2006, kat. 27.12 (S).
72. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2006-02-22 nutartis civilinėje byloje A. S., M. V. ir V. J. v. A. J. et al., Nr. 3K-3-142/2006, kat. 26.6; 35.3.1; 44.3 (S).

73. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2006-10-11 nutartis civilinėje byloje A. Š. v. L. J., E. J., Nr. 3K-3-507/2006, kat. 26.6; 44.2.4.2 (S).
74. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2006-11-06 nutartis civilinėje byloje N. K. v. UAB „TV progrupė“, UAB „Laisvas ir nepriklausomas kanalas“, Nr. 3K-3-569/2006, kat. 26.7 (S).
75. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus kolegija. 2006-12-20 nutartis civilinėje byloje UAB „Šilutės komunalininkas“ v. P. S., individualiai įmonei „Uola“ ir trečiajam asmeniui S. B., Nr. 3K-3-667/2006, kat. 22.7; 27.12 (S).
76. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2007-11-13 nutartis civilinėje byloje A. B. v. UAB „Šiaulių naujienos“, Nr. 3K-3-488/2007.
77. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008-08-14 nutartis civilinėje byloje Z. O. ir A. O. v. UAB „Didelis plusas“, Nr. 3K-3-390/2008, kat. 26.6; 26.7; 44.2.4.2; 99.5; 114.11; 18.2 (S).
78. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2009-02-10 nutartis civilinėje byloje R. M. v. UAB „REJSPA“, Lietuvos lenkų sąjungai, Nr. 3K-3-51/2009, kat. 26.6 (S).
79. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. 2009-03-27 nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymo 51 straipsnio (2000-10-10 redakcija) 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, Nr. 33/06.
80. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2009-10-24 nutartis civilinėje byloje UAB „Traidenis“ v. UAB „Freliksnavis“, Nr. 3K-3-19/2009, kat. 89.
81. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010-11-09 nutartis civilinėje byloje UAB „NEO GROUP“ v. S. G, Nr. 3K-3-441/2010.
82. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010-12-07 nutartis civilinėje byloje D. Š. v. UAB „Roseba“, tretieji asmenys O. J., O. P., Nr. 3K-3-498/2010, kat. 22.7; 119.1.
83. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011-08-08 nutartis civilinėje byloje UAB „Šilo bitė“ ir A. D. v. Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas ir UAB „Lietuvos rytas“, Nr.3K-3-340/2011, kat. 26.6; 27.12; 114.11; 119.1 (S).
84. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011-03-14 nutartis civilinėje byloje V. L. v. V. P. teisių perėmėjams atsakovams L. P., P. P., Nr. 3K-3-106/2011, kat. 26.6; 95.5 (S).

85. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2011-12-07 nutartis civilinėje byloje J. P. ir Ž. P. v. A. M.*, Nr. 3K-3-97/2011.
86. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2012-11-13 nutartis civilinėje byloje V. G. v. S. G.*, Nr. 3K-3-479/2012, kat. 26.6; 114.4; 114.5 (S).
87. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2012-12-21 nutartis civilinėje byloje J. K., UAB CAN2 FASHION v. S. G.*, Nr. 3K-3-586/2012, kat. 26.6; 114.4; 114.5 (S).
88. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2012-02-13 nutartis civilinėje byloje TEO LT, AB v. „Tele-3“, S. B. bei Lietuvos radijo ir televizijos asociacija*, Nr. 3K-3-32/2012, kat. 27.12; 114.4 (S).
89. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2013-01-09 nutartis civilinėje byloje P. V. ir L. V. v. L. P. ir R. P.*, Nr. 3K-3-81/2013, 22.7; 26.6.
90. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2013-03-14 nutartis civilinėje byloje Coface Austria Kreditversicherung AG v. UAB „Kukabara“*, Nr. 3K-3-146/2013, kat. 102; 117.4.
91. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, *2013-12-17 nutartis civilinėje byloje UAB „Lintera“ v. L. G., bankrutavusiai UAB „Profit-T“*, Nr. 3K-3-676/2013, 27.12; 22.8; 89; 114.11 (S).
92. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2014-02-24 nutartis civilinėje byloje AB „SEB lizingas“ v. UAB „Evekas“*, Nr. 3K-3-145/2014, kat. 124.2.8.
93. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2014-03-19 nutartis civilinėje byloje R. E. v. Kauno menininkų namai, Kauno miesto savivaldybės administracijai*, Nr. 3K-3-96/2014.
94. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2014-06-25 nutartis civilinėje byloje UAB „Posūkis“, UAB „Geruda“, UAB „Jurgena“ v. VšĮ „Lietuvos nacionaliniam radijui ir televizija“, K. M., A. R., D. L.*, Nr. 3K-3-234/2014; kat. 27.12 (S).
95. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2014-12-04 nutartis civilinėje byloje UAB „Scaent Baltic“, UAB „SC Trading“, UAB „Inter Rao Lietuva“ v. UAB „Gelvora“*, Nr. 3K-3-371/2014, kat. 22.7; 27.12; 44.2.4.2.
96. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2015-01-27 nutartis civilinėje byloje E. S. v. K. S. P.*, Nr. 3K-3-1-219/2015, kat. 26.6; 44.2.4.2.

97. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015-02-06 nutartis civilinėje byloje „SDG“ v. UAB „Verslo aljansas“, G. L., G. L., Nr. 3K-3-24-421/2015.
98. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016-03-10 nutartis civilinėje byloje M. T. v. V. Č., UAB „Lrytas“, trečiasis asmuo R. Z., Nr. 3K-3-141-690/2016, kat. 2.2.1.6. (S).
99. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, 2016-05-12 nutartis civilinėje byloje „VSA Holding“ v. bankrutavusi UAB „LINA“, Nr. 3K-3-273-219/2016, kat. 2.5.16.4; 3.4.2.8 (S).
100. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija. 2018-12-12 nutartis civilinėje byloje „MG Baltic“ v. Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas, Nr. e3K-7-471-403/2018, kat. 2.2.2.12; 3.1.14.4 (S).
101. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2018-12-21 nutartis civilinėje byloje UAB „Rivona“ v. D. P, Nr. E3K-3-531-248/2018, kat. 3.2.4.4; 3.2.4.5. (S).
102. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019-09-11 nutartis civilinėje byloje L. I. v. V. L., Nr. e3K-3-250-219/2019.
103. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2020-02-27 nutartis civilinėje byloje duomenys neskelbtini v. duomenys neskelbtini, Nr. E3K-3-38-701/2020, kat. 2.2.1.8; 2.2.2.12. (N).
104. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012-06-07 nutartis civilinėje byloje A. S. v. M. N., Nr. 2A-389/2012, kat. 26.6; 26.7; 44.2.4.2.
105. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija. 2014-04-23 nutartis administracinėje byloje UAB „Šilalės žinios“ v. Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba, trečiasis suinteresuotas asmuo A. B., Nr. A-438-27-14, kat. 36.
106. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija. 2014-12-12 sprendimas administracinėje byloje S. G. v. Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba, trečiasis suinteresuotas asmuo uždaroji akcinė bendrovė „Headex“, Nr. A-438-993-14, kat. 1 1.25 36 59.
107. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, 2017-08-30 sprendimas administracinėje byloje „Lietuvos rytas“ v. Visuomenės informavimo etikos asociacija, trečiasis suinteresuotas asmuo S. V. F., Nr. eA-4518-438/2017.

108. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2005-09-01 *nutartis civilinėje byloje „Simon Louwerse International Transport’ v. UAB „Dinaka“*, Nr. 2A-189/2005.
109. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015-04-02 *nutartis civilinėje byloje Bayer AG v. UAB „AutoRental LT”*, Nr. 2A-208-407/2015, kat. 87.; 88. (S).
110. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015-02-12 *nutartis civilinėje byloje UAB „Elektroniniai sprendimai“ v. X. B., UAB „Dmax management“*, Nr. 2A-322-661/2015, kat. 6.6; 121.15; 121.18; 121.21 (S).
111. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019-03-19 *VšĮ „Respublikinės Kauno ligoninė” v. N. S.*, Nr. e2A-288-855/2019, kat. 2.2.2.12.; 2.6.10.2.4.2.; 3.3.1.20.
112. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019-03-28 *sprendimas civilinėje byloje UAB „Admivita“, UAB „Ius positivum“ v. Z. V. ir UAB „Ekspertai.eu“*, Nr. E2A-23-866/2019, kat. 6 6.2.
113. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019-12-10 *nutartis civilinėje byloje UAB koncernas „MG Baltic“ v. V. B.*, Nr. e2A-1612-661/2019, kat. 3.3.1.14; 3.3.1.18.
114. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019-02-18 *nutartis civilinėje byloje N. N. v. M. M., G. M., UAB „Maniakai“*, Nr. E2A-6-590/2019, kat. 2.2.1.8.; (S) 2.2.1.9.4.
115. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2020-02-25 *nutartis civilinėje byloje UAB „Baltik Sport“ v. UAB „Eurosportas LT“, tretieji asmenys Ž. B. ir A. B.*, Nr. E2A-368-580/2020, kat. 2.6.29.1.; 3.3.1.18.1. (S).
116. Vilniaus apygardos teismo teisėja. 2008-11-22 *sprendimas civilinėje byloje UAB „Ramunės ir Giedrės idėjos“ v. UAB „Streams“*, Nr. 2-830-262/2008.
117. Kauno apygardos teismo civilinių bylų skyriaus kolegija. 2014-02-28 *nutartis civilinėje byloje UAB „Filter“ v. UAB „Lukrida“*, Nr. 2A-325-436/2014. (S) 27.12.; 44.2.4.2; 121.18.; 121.14.; 121.21.
118. Šiaulių apygardos teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011-05-17 *nutartis civilinėje byloje L. D. v. UAB „Šiaulių naujienos“*, Nr. 2A-192-124/2011, kat. 44.4, 26.6. (S).
119. Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėja. 2016-10-04 *sprendimas civilinėje byloje UAB „Delfi“, v. UAB „Žinių radijas“, A. R.*, Nr. 2-20650-545/2016, kat. 2.1.6.; 3.1.7.5.; 3.1.7.9.

120. Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėjas. 2017-12-22 sprendimas civilinėje byloje N. v. M. M., G. M., UAB „Maniakai“, Nr. E2-12102-820/2017, kat. 2.2.1.9.4. (S).
121. Kauno apylinkės teismo Kėdainių rūmų teisėjas. 2018-06-13 sprendimas civilinėje byloje UAB „Rinkos aikštė“ v. UAB „Mugės redakcija“, Nr. e2-609-986/2018, kat. 6 6.2 111.3 117.1.
122. Plungės apylinkės teismo Palangos rūmų teisėja. 2019-02-18 sprendimas civilinėje byloje AB „Klaipėdos duona“ v. E. G., Nr. E2-17-549/2019.
123. Šiaulių apylinkės teismo teisėja. 2019-11-04 sprendimas civilinėje byloje UAB „Europos finansų centras“, v. UAB „Departus Truck Service, tretieji asmenims UAB „Lrytas“, S. M., Nr. e2-1107-251/2019.

Kiti sprendimai

124. Lietuvos Respublikos Teismų taryba. 2005-09-09 nutarimas „Dėl teismų sprendimų, nuosprendžių, nutarimų ir nutarčių skelbimo internete tvarkos patvirtinimo, Nr. 1.
125. Žurnalistų etikos inspektorius. 2017-03-20 sprendimas dėl publikacijoje „Stebuklai Varėnoje: gyventojams brangs net ir neišvežamos šiukšlės?“ (www.dzukijosveidas.lt, 2017-03-20) paskelbtos informacijos, Nr. (SK-54) SPR 73 [interaktyvus; žiūrėta 2020-04-16]. Prieiga per internetą: < <http://www.zeit.lt/lt/naujienos/viesai-skelbiamas-zurnalistu-etikos-inspektorius-tarnybos-sprendimas/292>>.

Kiti šaltiniai

126. Aiškinamasis raštas dėl Visuomenės informavimo įstatymo Nr. I-1418 19 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto.
127. Konstitucinė jurisprudencija. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo biuletenis, Nr.3(11), 2008 [interaktyvus; žiūrėta 2020-03-12]. Prieiga per internetą: <<https://www.lrkt.lt/lt/apie-teisma/leidiniai/konstitucine-jurisprudencija/117>>.
128. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. 2018-10-24 Teismų praktikos dėl sutartinės civilinės atsakomybės taikymo apžvalga. Teismų praktika.
129. MEŠKAUSKAITĖ L., SINKEVIČIUS D.. Žiniasklaidos teisės vadovas. [interaktyvus]. Anne-Marie and Gustaf Ander Centre for Media Studies at the Stockholm School of Economics in Riga, Šiaurės ministrų tarybos biuras Lietuvoje, Lietuvos žurnalistikos centras, Vilnius, 2018 [žiūrėta 2020-03-18]. Prieiga per internetą: < <https://lzc.lt/leidiniai/ziniasklaidos-teises-vadovas/>>.
130. UAB "Respublikos leidiniai". Įstatymo pataisos dėl juridinių asmenų reputacijos nebus teikiamos Seimui [interaktyvus; žiūrėta internete 2020-03-16], 2017. Prieiga per internetą:

https://www.respublika.lt/lt/naujienos/lietuva/lietuvas_politika/istatymo_pataisos_d_el_juridiniu_asmenu_reputacijos_nebus_teikiamos_seimui/.

131. Vilniaus universitetas, Lituaniščių studijų katedra. *Lingvodidaktikos terminų*

žodynas [interaktyvus; žiūrėta 2020-03-01]. Prieiga per internetą:

<http://www.lsk.flf.vu.lt/lt/katedra/taikomoji-kalbotyra/lingvodidaktikos-terminu-zodynas>.

132. Žurnalistų etikos inspektoriatas. *2018 metų veiklos ataskaita* [interaktyvus;

žiūrėta 2020-03-18]. Prieiga per internetą: [http://www.zeit.lt/lt/veiklos-](http://www.zeit.lt/lt/veiklos-sritys/metines-ataskaitos-analitines-apzvalgos/326)

[sritys/metines-ataskaitos-analitines-apzvalgos/326](http://www.zeit.lt/lt/veiklos-sritys/metines-ataskaitos-analitines-apzvalgos/326).

SANTRAUKA

Dalykinė reputacija ūkio subjektui yra vienas kertinių strateginių įmonės resursų, nuo kurio didžiąja dalimi priklauso įmonės sėkmė. Tačiau šiandien ši neturtinė vertybė, dėka masinio informacijos prieinamumo tampa itin lengvai pažeidžiama. Egzistuojantys teisiniai dalykinės reputacijos gynimo mechanizmai ne visada užtikrina tokį efektyvumą, kuris praktikoje leidžia juridiniam asmeniui tinkamai apsiginti, o tam, kad tai būtų pasiekta, visų pirma trūksta gilesnio pačios dalykinės reputacijos, kaip kompleksiško, dinamiško ir kelias disciplinas peržengiančio konstrukto pažinimo.

Šiame darbe analizuojama ne tik dalykinės reputacijos samprata, įstatymų leidėjo įtvirtinti įvairūs gynybos būdus, bet ir per pasirinktus dalykinės reputacijos pažeidimo būdus vertinami praktikoje ne visada sklandžiai veikiantys gynimo ypatumai, kurių identifikavimas bei ištaisymas galėtų padėti juridiniam asmeniui efektyviau apsaugoti dalykinę reputaciją nuo visuomenės informavimo priemonių, konkurentų, ar kitų, nesąžiningai veikiančių asmenų, o tuo pačiu leistų apsaugoti ir įvairių suinteresuotųjų, su juridiniais asmenimis susijusių grupių interesus.

SUMMARY

Legal entity reputation protection peculiarities

A legal entity's reputation has been recognized as strategic and the most important intangible asset that defines its success. However, due to modern day's accessibility of information on a massive scale, it has never been so vulnerable. Although there are a number of legal tools available to apply while defending one's reputation, their effectiveness is questionable due to a lack of deep and comprehensive understanding of reputation per se, a dynamic and complex construct that overcrosses several disciplines. This lack can be overcome by understanding the concept of an entity's reputation through an analysis of various available defence mechanisms, as well as by evaluating specific instances of reputational violations and deficiencies in their treatment that occur in practice. In this thesis, next to understanding the concept reputation, a few instances of reputation violations are chosen to evaluate deficiencies that occurs in practice. Identifying such deficiencies as well as eliminating them could not only help legal entities to defend their reputation more effectively from media, competitors, or other dishonest figures, but it could also protect the interest of their stakeholders.